

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

The teaching and learning model of Thai Political studies courses using
the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science

โดย

ดร.ธงชัย สิงอุตม

ดร.สามารถ บุญรัตน์

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

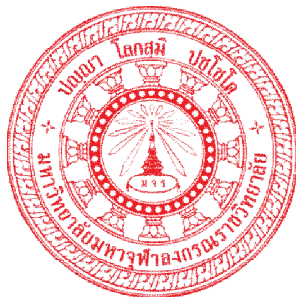
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758113

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

Study and teaching, with the main political extinction of
undergraduate students. Faculty of Political Science

โดย

ดร.ธงชัย สิงอุดม

ดร.สามารถ บุญรัตน์

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

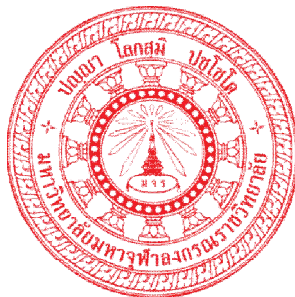
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758113

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

The teaching and learning model of Thai Political studies courses using
the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science

โดย

ดร.ธงชัย สิงอุตม

ดร.สามารถ บุญรัตน์

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

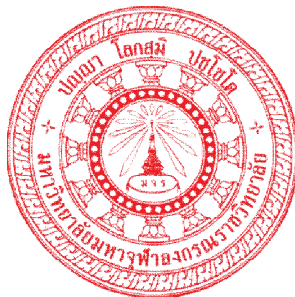
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758113

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

Study and teaching, with the main political extinction of
undergraduate students. Faculty of Political Science

โดย

ดร.ธงชัย สิงอุดม

ดร.สามารถ บุญรัตน์

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

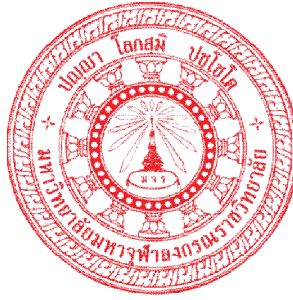
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758113

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The teaching and learning model of Thai Political studies
courses using the Four Noble Truths by undergraduate students
of Political Science

by

Dr.Thongchai singudom

Dr.Samart Boonrat

Mr.Teerawat Sankom

Buddhist Research Institute

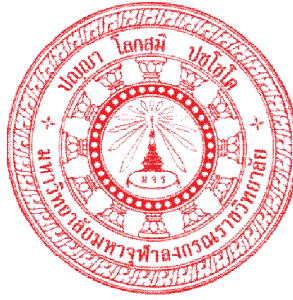
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2558

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

MCU RS 610758113

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

Research Report

The teaching and learning model of Thai Political studies
courses using the Four Noble Truths by undergraduate students
of Political Science

by

Dr.Thongchai singudom

Dr.Samart Boonrat

Mr.Teerawat Sankom

Buddhist Research Institute

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2558

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

MCU RS 610758113

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์
ผู้วิจัย	ดร.ธงชัย สิงอุตม ดร.สามารถ บุญรัตน์ และนายธีรวัฒน์ แสนคำ
ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปีงบประมาณ	๒๕๕๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ระเบียบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ซึ่งมีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว (The Posttest Only Control Group Design) โดยใช้สถิติภาคปกติชั้นปีที่ จำนวน ๑๐ รูป/คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มแบบอย่างง่ายแบบยกชั้นในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ภาคเรียนที่ ๑ ทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้อริยสัจสี่เป็นฐานจำนวน ๑๐ แผนๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเวลา ๓๐ ชั่วโมง โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงเนื้อหาจะวิเคราะห์ด้วยการวิธีพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และ คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

และค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ หลักเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า ประกอบด้วย ๔ รูปแบบ คือ

๑. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนต่อการสร้างความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน มีการวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทย ผลการประเมินด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓

๒. รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ ซึ่งผู้สอนยกตัวอย่างลักษณะของปัญหา การจดบันทึก พร้อมกับการวิเคราะห์สาเหตุ สร้างความคิดสร้างสรรค์บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้นทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ผลการประเมินด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๔

๓. รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากนักน้อยจนเกินไป การสร้างกติกาต่อการโต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่างอิสระ ผลการประเมินด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓

๔. รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้ ผลการประเมินด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, รายวิชาการเมืองการปกครองไทย, หลักอริยสัจ, นิสิตระดับปริญญาตรี, สาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อรายงานการวิจัย	รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์
ผู้วิจัย	ดร.ธงชัย สิงอุตม ดร.สามารถ บุญรัตน์ และนายธีรวัฒน์ แสนคำ
ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปีงบประมาณ	๒๕๕๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ระเบียบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ซึ่งมีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว (The Posttest Only Control Group Design) โดยใช้สถิติภาคปกติชั้นปีที่ จำนวน ๑๐ รูป/คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มแบบอย่างง่ายแบบยกชั้นในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ภาคเรียนที่ ๑ ทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้อริยสัจสี่เป็นฐานจำนวน ๑๐ แผนๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเวลา ๓๐ ชั่วโมง โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงเนื้อหาจะวิเคราะห์ด้วยการวิธีพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และ คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

และค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ หลักเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า ประกอบด้วย ๔ รูปแบบ คือ

๑. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนต่อการสร้างความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน มีการวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทย ผลการประเมินด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓

๒. รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ ซึ่งผู้สอนยกตัวอย่างลักษณะของปัญหา การจดบันทึก พร้อมกับการวิเคราะห์สาเหตุ สร้างความคิดสร้างสรรค์บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้นทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ผลการประเมินด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๔

๓. รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากนักน้อยจนเกินไป การสร้างกติกาต่อการโต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่างอิสระ ผลการประเมินด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓

๔. รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้ ผลการประเมินด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, รายวิชาการเมืองการปกครองไทย, หลักอริยสัจ, นิสิตระดับปริญญาตรี, สาขาวิชารัฐศาสตร์

Research Title : The teaching and learning model of Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science.

Researchers : Dr.Thongchai Singudom
Dr.Samart Boonrat
Mr.TeerawatSaenkam

Department : Buddhist Research Institute
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year : 2015

Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this study are: 1) to study the development of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science, 2) to study the effectiveness of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science, and 3) to propose a model for the teaching and learning model of Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science.

The quasi-experimental research methods (Quasi-Experimental Design), which has a single experimental group (The Posttest Only Control Group Design): using 10 regular class students of the academic year; the selection of a sample group and a simple random sampling model by raising the level of the academic year 2558, first semester; having tests before and after the courses, according to the academic study year plan; by analysing the problems of Thai politics using The Four Noble Truth as the basis; in the amount of 10 sheets, 3 hours for each sheet, amounting to a total time of 30 hours. The data was analysed using percentage, frequency, and standard deviation and the data was analysed using descriptive analysis.

The research results

The results of the study on the development of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science are as follows:

By assessing their behaviour before activities of teaching and learning in the course of Thai political studies using the Four Noble Truths: the mean score of students was 1.45, the standard deviation was equal to 0.28, at a percentage of 61.25% from a full score of 50 points.

By assessing their behaviour after activities of teaching and learning in the course of Thai political studies using the Four Noble Truths: the mean score of students was 3.53, the standard deviation was equal to 1.16, at a percentage of 88.00%, from a full score of 50 points.

The results of the study on the effectiveness of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science are as follows:

By tests measuring the rate of success before activities of teaching and learning in the course of Thai Political studies using the Four Noble Truths by undergraduate students in Political Science: the mean score was 2.45, the standard deviation was 0.28, at a percentage of 61.75%, from a full score of 40 points.

By tests measuring the rate of success after activities of teaching and learning in the course of Thai Political studies using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science: the mean score was 3.53, the standard deviation was 0.16, at a percentage of 87.75%, from a full score of 40 points.

The results found on the study of the teaching and learning model of Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science consists of four models, which are:

1. The management model of teaching and learning consists of: steps on raising awareness on issues that are important to teaching and learning for basic knowledge; planning and covering points of each problem in Thai politics. Results of the evaluation on the management model of teaching and learning had a high level, with a mean of 4.03.

2. Analytical modelling based on the Four Noble Truths:done by instructors giving examples of problems;note taking, along with root cause analysis; creative thinking based on the fundamental needs of students; and depicting relationships clearly by making choices using the analytical methods mentioned above. Results of the evaluation of the analysis model based on the Four Noble Truths was at a high level, with a mean of 4.14.

3. Method of innovative brainstorming in groups:Groups of 3-4 persons; to facilitate the exchange of knowledge, by neither too much nor too little; and establishing rules for debating each issue in groupscreating complete opportunities for the opinions of everyone to be formed independently. Results of the evaluation of innovative brainstorming in groups was at a high level, with a mean of 3.93.

4. Method of summarising points of a problem found that: students are able to summarize the nature of the problem with a brief statement; describing, in the manner of the Four Noble Truths, characteristics of a problem; knowing how to form new interpretations to a real situation, ready with interconnecting descriptions; and forming conclusions that could be key points. Results of the evaluation on summarising points of a problem was at a high level, with a mean of 4.10.

Keywords: teaching and learning model, Thai Political studies courses, the Four Noble Truths, undergraduate students, Political Science

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ เรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิตยระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งหลายบุคคลที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และ ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการตรวจสอบรายงานการวิจัยฉบับนี้ ทุก รูป/ท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้รายงานการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาประพันธ์,ดร. สิริปัญญา และพระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา อาจารย์ ดร.จันทน์ วงศ์คง และศตวรรษ สงกาพันธ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่ได้ช่วยในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัยโดยสมบูรณ์ รวมทั้งนิตยระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๔ ทุก ๆ รูป ทุก ๆ คน ที่ได้ให้ความร่วมมือแก่คณะผู้วิจัยโดยตลอดระยะเวลาการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ได้อนุมัติทุนงบประมาณในการใช้จ่ายในการวิจัยเพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์ และอาจารย์ธีรวัฒน์ แสนคำ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้เกิดผลงานวิจัยอันเป็นคุณูปการต่อสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลยที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครองต่อไป

ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เลยที่มีส่วนในการทำให้รายงานการวิจัยฉบับนี้แล้วเสร็จด้วยดี จึงขออัญวยพรให้ทุกท่านเหล่านั้น จงประสบแต่ความโชคดี มีชัยในการดำเนินชีวิตปราศจากความทุกข์กายและใจ มีจิตผ่องใส สดชื่น รื่นรมย์สมตามความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ เทอญ ฯ

ดร.ธงชัย สิงอุตม

และคณะผู้วิจัย

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอน.....	๗
๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีการเมืองการปกครองไทย.....	๔๐
๒.๓ กระบวนการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจสี่.....	๕๖
๒.๔ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๖
๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๗๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๑
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๗๑
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๗๑
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๘
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๙
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง.....	หน้า.....
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๘๒
๔.๑ การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์.....	๘๒
๔.๒ ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์.....	๘๕
๔.๓ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์.....	๘๗
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๙๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๙๗
๕.๒ อภิปรายผล.....	๙๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๐๓
บรรณานุกรม.....	๑๐๔
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๐๘
ภาคผนวก ข การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๑๙
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และผลที่รับจาก โครงการ.....	๑๒๒
ภาคผนวก ง เครื่องมือการวิจัย.....	๑๒๕
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๕๓
แบบสรุปโครงการ.....	๑๕๖

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๓.๑	สาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนการสอน.....	๗๒
๓.๒	กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย.....	๗๔
๓.๓	กิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน ๑๐ ครั้ง.....	๗๔
๓.๔	แบบการทดลองการวิเคราะห์.....	๗๘
๔.๑	การวิเคราะห์หาพัฒนาการก่อนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์.....	๘๓
๔.๒	การวิเคราะห์หาพัฒนาการหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์.....	๘๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละจากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนการ สอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนและหลังเรียน.....	๘๕
๔.๔	วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจก่อน เรียนและหลังเรียน.....	๘๖
๔.๕	ผลสัมฤทธิ์ของแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจก่อน เรียนและหลังเรียน.....	๘๖
๔.๖	ผลการเปรียบเทียบรูปแบบก่อนและหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วย หลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์.....	๙๑
๔.๗	สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๙๒
๔.๘	ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการ ปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน.....	๙๒
๔.๙	ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการ ปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน.....	๙๓
๔.๑๐	ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมือง การปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่.....	๙๔
๔.๑๑	ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมือง การปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม.....	๙๕
๔.๑๒	ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมือง การปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา.....	๙๖

สารบัญภาพ

หน้า

ตารางที่

๒.๑ การจัดการเรียนการสอน.....	๒๕
๒.๒ แสดงเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้.....	๓๗
๒.๓ แสดงลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.....	๓๙
๒.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๗๐

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คัมภีร์พระไตรปิฎกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาบาลี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยใช้อ้างอิงแบบ ๔ ตอน คือ ชื่อย่อคัมภีร์/เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๗๐๓/๕๔๓. หมายถึง เล่มที่ ๑๙ (ภาษาไทย) ข้อที่ ๑๗๐๓ หน้าที่ ๕๔๕ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) = พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ม.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก (ภาษาไทย)
 ขุ.ป. (บาลี) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสมภิตามคคปาโล (ภาษาบาลี)
 ที.มหา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)
 ส.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)
 ส.ม. (บาลี) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรคคคปาลิ (ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๙ ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อม มีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย^๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติสาระที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา ๑๐ ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้น พื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย^๒ จากสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว นำไปสู่นโยบายการปฏิรูปการศึกษาของไทย ซึ่งมีเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาอยู่ ๒ ประเด็น คือ ความเสมอภาคของประชากรวัยเรียน ที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษา โดยเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานที่เท่าเทียมกันคุณภาพการศึกษาของประชากรวัยเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรม มี จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดการจัดระบบโครงสร้าง กระบวนการจัดการศึกษา ไว้ในมาตรา ๙ (๑), (๕) และ(๖) ว่าให้ยึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ยังได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานว่า มุ่งพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็น ไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ การประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ทำให้มีการโอนสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ และของ กรม สามัญศึกษามาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

^๑ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๐), หน้า ๘.

^๒ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕), (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

พื้นฐานโดยมีรูปแบบการบริหารเป็นเขตพื้นที่การศึกษาและให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกแห่ง มีสภาพเป็นนิติบุคคล^๓

สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบทักษะการวิเคราะห์เกิดปัญหาอย่างมาก การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Lack of Critical Thinking) เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในปัจจุบัน เด็กปฐมวัยเกิดมาพร้อมกับเซลล์สมอง 1 แสนล้านเซลล์ที่พร้อมได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีพื้นฐานของสมองที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านสังคม การคิดเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เด็กปกติและเด็กพิเศษทุกคนควรได้รับการประเมินและส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในการเรียนรู้และอยู่รอดทั้งในวันนี้และในอนาคต^๔ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าสภาพการขาดทักษะการวิเคราะห์จะเกิดมาจาก ๖ ประการ ได้แก่ ๑. การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันสอนให้เด็กท่องจำหรือคิดวิเคราะห์ ทิศทางที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ ๒. การออกข้อสอบทั้งแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติชั้นพื้นฐานหรือโอเน็ต การทดสอบความถนัดทั่วไป (GAT) และการทดสอบความถนัดทางวิชาชีพ/วิชาการ (PAT) สอดคล้องกับที่สอนหรือไม่ ๓. เด็กไทยเรียนในห้องเรียนมากเกินไปหรือไม่ และจะอย่างไรให้เด็กเรียนในห้องเรียนน้อยลงแล้วมีเวลาทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเพิ่มขึ้น ๔. ระบบการคัดเลือกเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษา มีความเหมาะสมหรือยัง สอดคล้องกับสิ่งที่ควรจะเป็นหรือไม่ ๕. สถาบันอุดมศึกษาผลิตผู้เรียนที่ไม่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของประเทศ ๖. ระบบการประเมินการวัดผล หรือการประเมินสถานศึกษาเที่ยงตรงยังไม่ถูกต้องและเหมาะสม^๕ แต่ถึงอย่างไรก็ตามหากยังมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะอย่างนี้ต่อไปจะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งผลการวิจัยบางฉบับก็พบวิธีในการพัฒนาทักษะระบบความคิดให้กับนักศึกษาได้อย่างน่าพอใจซึ่งพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยวิธีการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนจะสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในด้านความพึงพอใจนักศึกษาที่-เรียนวิชาการปฐมพยาบาลและการพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยวิธีการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ซึ่งมีรายการประเมิน 12 ข้อ ทุกข้อจะอยู่ในระดับความพึงพอใจมากอาจจะเป็น

^๓ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐-๑๑.

^๔ พิทยาภรณ์ มานะจุติ, การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Lack of Critical Thinking), [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://taamkru.com/th/การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์/> [๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

^๕ จรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, แก้ปัญหา ทักษะ การคิด วิเคราะห์ของ เด็กไทย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://blog.eduzones.com/ezone/32226> [๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

เพราะการสอนวิธีแบบร่วมมือให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ และยังมีพฤติกรรมในการรวมกลุ่มได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย^๖

รายวิชาการเมืองการปกครองของประเทศไทยเป็นการศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองต่าง ๆ พัฒนาการการเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง และการปกครองของไทย กระบวนการทางการเมืองของไทย การจัดระเบียบการปกครอง และพระพุทธรศาสนากับการเมืองการปกครองซึ่งจะต้องพัฒนานิสิตให้สามารถค้นคว้าหาข้อเท็จจริง คติวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถนำความรู้ ทักษะ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พร้อมทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย รวมทั้งตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต วินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบตนเอง วิชาชีพและสังคมมีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและลำดับความสำคัญ เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม

วิทยาลัยสงฆ์เลยตั้งอยู่ที่ ๑๑๙ หมู่ที่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลยได้ทำการเปิดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ของตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๙ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนนิสิตภาคปกติจำนวน ๗๘ ภาคเสาร์-อาทิตย์จำนวน ๗๙ รวมทั้งหมดจำนวน ๑๕๗ รูป/คน เพื่อให้การจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยบูรณาการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผ่านกระบวนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนา มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล และสันติสุข

จะเห็นได้ว่าองค์ความรู้ทางการเมืองการปกครองไทยจะต้องมีความเข้าใจในระดับที่สูงมาก จึงจะสามารถใช้ทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองอย่างชำนาญและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคมนั้น ๆ หากนิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ในรายวิชาการเมืองการปกครองจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและใช้ศักยภาพของตนเองในการทำความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูก ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้มองเห็นคุณค่า และศักยภาพที่จะสามารถจะพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองไทยของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ให้สามารถจะกำหนดหลักการและกระบวนการวิธีการที่จะนำไปสู่

^๖มงคล นราศรี, การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยวิธีแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ วิชาการปฐมพยาบาลและการพยาบาลพื้นฐาน, วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขชุมชนบัณฑิต, (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๔), หน้า ข.

การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลด้วยการนำหลักอริยสัจทั้ง ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ คือ การกำหนดปัญหาทางการเมืองการปกครอง ที่ช่วยให้ผู้สอนกำหนดบทเรียน การนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด และช่วยให้ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง สมุทัย คือ การตั้งสมมติฐานเพื่อหาคำตอบ ทำให้ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหา และผู้สอนช่วยผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นิโรธ คือ การทดลองเก็บข้อมูลหรือการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูลผู้สอน และมรรค คือการวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค รวมทั้งการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกันของนิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลยได้อย่างไร

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๒.๒ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๓. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) มีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอน (The Posttest Only Control Group Design) ดังต่อไปนี้

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ดังนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และขอบเขตเนื้อหาทางด้านหลักพุทธธรรมที่มุ่งการนำหลักอริยสัจ ๔ ประการ ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์เป้าหมาย

ทางการเมืองการปกครองไทย และรูปแบบการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย

๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๔ ภาคปกติของวิทยาลัยสงฆ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน

๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย วิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘ ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๔ เดือน

๔. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง การนำรูปแบบการนำหลักอริยสัจ ๔ มาใช้ในการเรียนการสอนประกอบด้วย รูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองwmp รูปแบบการวิเคราะห์เป้าหมายทางการเมืองการปกครอง และรูปแบบการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยมาใช้ในการเรียนการสอนให้กับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

การพัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง การนำกระบวนการตามหลักอริยสัจสี่มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองของประเทศไทยของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยสงฆ์เลย

วิชาการเมืองการปกครอง หมายถึง วิชาที่มีเนื้อการเรียนการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย เช่น เนื้อหาของการพัฒนาการเมืองการปกครองของไทย อุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันทางการเมือง และการปกครองของไทย กระบวนการทางการเมืองของไทย การจัดระเบียบการปกครองของไทย และพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

การวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจ หมายถึง การเพิ่มทักษะระบบการวิเคราะห์ด้วยหลักการและกระบวนการที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ ๑ การทำความเข้าใจในบริบทการเรียนการสอนเบื้องต้นพร้อมกับแจกใบประเมินผลความรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นทางการเมืองการปกครองไทย ขั้นที่ ๒ การระดมความคิดแบบวิเคราะห์เกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทย ขั้นตอนที่ ๓ การสรุปออกมาเป็นประเด็นปัญหาเพื่อหมวดสภาพปัญหาเป็นกลุ่ม ๆ ขั้นที่ ๓ การประเมินผลการวิเคราะห์และการสังเกตการณ์ร่วมของนิสิตในความสนใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

นิสิตระดับปริญญาตรี หมายถึง นิสิตระดับปริญญาตรี(ภาคปกติ) ที่ศึกษาในภาคปกติของ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองในวิทยาลัยสงฆ์เลย

ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอน หมายถึง ความสำเร็จของการนำรูปแบบการเรียนการสอน มาเพิ่มระดับของทักษะให้กับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ให้ดีขึ้นโดยการนำหลักอริยสัจมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย

ทักษะการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง คัดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถนำความรู้ ทักษะ และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยจนสามารถ วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๕.๑ ทำให้ทราบพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก อริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๕.๒ ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก อริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๕.๓ ทำให้ทราบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก อริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๕.๔ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการ ปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และสถาบันทางการศึกษา อื่นๆ ได้

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้เป็นการวิเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์ มาเสนอไว้โดยการรวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๕ ส่วน ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอน แนวคิด และทฤษฎีการเมืองการปกครอง กระบวนการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอน

๒.๑.๑ แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอีกแนวคิดที่มุ่งให้คุณค่าต่อการพัฒนาผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่จะถูกอธิบายได้โดยสายศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ หรือการวิจัยในชั้นเรียนมากกว่าใช้ในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาเสนอองค์ความรู้ไว้ดังนี้

แนวคิดของ จอยส์และ วิลส์ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์นี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรูเนอร์ กูตินาว และออสติน เกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ที่ว่า การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช่และไม่ใช่อื่นๆออกจากกัน^๑

๑) วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างเข้าใจและสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นได้ด้วยตนเอง

๒) รูปแบบกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ ๑ ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับให้ผู้เรียนฝึกหัดจำแนก ผู้สอนเตรียมข้อมูล ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนในการเลือกตัวอย่างข้อมูล ๒ ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ ที่ต้องการนั้น ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมอาจ ใช้วิธี การยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้น ๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเองนำเสนอแก่ผู้เรียน , ผู้สอนเตรียม

^๑ ทัศนา แคมณี, ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของไทยเกี่ยวกับการคิดและพัฒนาการคิด ในวิทยาการด้านความคิด, (กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒๓.

สื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้ประกอบนำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน

ขั้นที่ ๒ ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันผู้ สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธี การและลองให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจ พอสมควร

ขั้นที่ ๓ ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่น จุดด้อยดังต่อไปนี้ นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยการนำเสนอ ข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแต่ละข้อมูล จนครบหมดทั้งชุดเช่นกันโดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวอย่างชุดหลังนี้ไม่ใช่ชุดที่จะสอนผู้เรียนต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง ๒ ชุด และคิดหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็ว แต่ใช้กระบวนการคิดน้อย ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใชตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบ เทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า, เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใชตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละ ข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ข้อมูลที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าผู้เรียนตอบถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดสอบสมมติฐานของตนไปทีละขั้นตอน ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใชตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของ สิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้น,

ขั้นที่ ๔ ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้น ๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะตัวของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่ง ที่ ผู้สอนต้องการสอนและทดสอบคำตอบของตน หากคำตอบของตนผิดผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิมซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง,

ขั้นที่ ๕ ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอนเมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้วผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือจำกัดความ

ขั้นที่ ๖ ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาคำตอบ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเองเนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ จากการคิดวิเคราะห์ และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรง คือ จะเกิดความเข้าใจในมโน

ทัศน์นั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจ มโนทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย (inductive reasoning) อีกด้วย

Gangnes Instructional Mode ^๒ อธิบายว่า ปรากฏการณ์เรียนรู้มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ

๑) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเภท คือ (๑) ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง (๒) กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy) (๓) ภาษาหรือคำพูด (verbal information) (๔) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills) และ (๕) และ เจตคติ (attitude)

๒) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มานำพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็วและสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นานกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบกานเยประกอบด้วย การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม ๙ ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การกระตุ้นและดึง ดึงความสนใจของผู้เรียนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี

ขั้นที่ ๒ การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง

ขั้นที่ ๓ การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมเป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่ อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้ เดิม

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕.

ขั้นที่ ๔ การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่าง ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ ๕ การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

ขั้นที่ ๖ การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียนซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ ๗ การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนและข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

ขั้นที่ ๘ การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด ขั้นที่ ๙ การส่งเสริมการคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึก ซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์

แนวรูปแบบการเรียนการสอนของ จอยส์และวิลส์^๓ ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเน้นความจำ (memory model) ขึ้นโดยอาศัยหลัก ๖ ประการเกี่ยวกับ

๑) การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่าการที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้นั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ

๒) การเชื่อมโยง (association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้

๓) ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะ ไปกระตุ้นให้จำอีกความคิดหนึ่งได้

๔) การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคลจดจำได้นั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดาการเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ชวนให้ขบขันมักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน

๕) ระบบการใช้คำทดแทน

๖) การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษรหรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๙.

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและ ได้นาน และได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกในการเรียนการสอน สาระใด ๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดีและนานโดยการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ ๑ การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่ เรียน โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำ / ประเด็นที่สำคัญให้ตั้งคำถามจาก เรื่องที่อ่าน ให้หาคำตอบของคำถามต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ การสร้างความเชื่อมโยง เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยง เนื้อหา ส่วนต่าง ๆ ที่ต้อง จดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น กับคำ ภาพ หรือความคิดต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบาง ระจัน อยู่จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่า ชาวบ้านบางประจัญ เป็นคนกล้าหาญ สัตว์ที่ถือว่าเก่งกล้า คือสิงโต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี) หรือให้หาหรือคิดคำ สำคัญที่ไม่คุ้นหรือยากด้วยคำ ภาพ หรือความหมายอื่น ๆ หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ ๓ การใช้จินตนาการ เพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระ ต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขัน เกินความเป็นจริง

ขั้นที่ ๔ การใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้และเนื้อหาสาระต่าง ๆ จนกระทั่งจดจำได้การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่าง ๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียน สามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการ จำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

๒.๑.๒ ทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) การเรียนรู้คือกระบวนการ ที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ ของเด็ก และผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วย ประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้ เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่ง เหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือก รูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับ ความสามารถ และได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้เหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ที่ ครูสอนจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็ก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น ๖ ระดับ ดังนี้^๔

- ๑) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด
- ๒) ความเข้าใจ (Comprehend)
- ๓) การประยุกต์ (Application)
- ๔) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้
- ๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากเดิม เน้นโครงสร้างใหม่
- ๖) การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญ และตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อย ๆ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ^๕

- ๑) พฤติกรรมควรชี้ชัด และสังเกตได้
- ๒) เจื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- ๓) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

๔. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner) ประกอบด้วย^๖

- ๑) ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์
- ๒) ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน
- ๓) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ
- ๔) ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง
- ๕) ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง
- ๖) เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

^๔นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=๒79๖.0;wap๒> [๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘].

^๕ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๗๘.

^๖นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=๒79๖.0;wap๒> [๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘].

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor) คือ^๗

๑) ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรม และประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

๒) การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่ง ที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓) บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียน เป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม

ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ของกาเย่ (Gagne) คือ^๘

- ๑) การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
- ๒) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
- ๓) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว

- ๔) ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
- ๕) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
- ๖) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
- ๗) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
- ๘) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดี และประสิทธิภาพสูง

^๗ ปรารชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

^๘ นิรันดร์. **ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์และจิตวิทยา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=๒79๖.0;wap๒> [๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘].

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากแนวคิดนักการศึกษาของกาเย่ (Gagne) ประกอบด้วย^๙

- ๑) ผู้เรียน (learner) มีระบบสัมผัส และระบบประสาทในการรับรู้
- ๒) สิ่งเร้า (stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- ๓) การตอบสนอง (response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้
- ๔) การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)
- ๕) เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น ใช้การ์ตูน หรือกราฟิกที่ดึงดูดสายตา
- ๖) ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนการตั้งคำถามก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
- ๗) บอกวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน เพื่อให้ทราบว่าบทเรียน เกี่ยวกับอะไร
- ๘) กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่ก่อน เพราะสิ่งนี้สามารถทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาวได้ เมื่อได้โยงถึงประสบการณ์ผู้เรียนโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวคิด หรือเนื้อหา นั้น ๆ
- ๙) เสนอเนื้อหาขั้นตอนนี้ จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในรูป กราฟิก หรือ เสียง วิดีโอ
- ๑๐) การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษาการเปรียบเทียบ เพื่อให้เข้าใจได้ซาบซึ้ง
- ๑๑) การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจว่าผู้เรียนได้เรียนถูกต้อง เพื่อให้เกิดการอธิบายซ้ำเมื่อรับสิ่งที่ผิด
- ๑๒) การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัดโดยมีคำแนะนำ
- ๑๓) การสอบเพื่อวัดระดับความเข้าใจ
- ๑๔) การนำไปใช้กับงานที่ทำในการทำสื่อควรมี เนื้อหาเพิ่มเติม หรือหัวข้อต่าง ๆ ที่ควรจะมีเพิ่มเติม

^๙นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=๒79๖.0;wap๒> [๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘].

ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอน

การเรียนการสอนนั้น มักจะเน้นความสามารถของสมอง ในด้านของการใช้ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร ยกตัวอย่างนักเรียนบางคน มีความสามารถหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดนตรี หรืออื่น ๆ แต่กลับต้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่ไม่ชอบ เมื่อผลการเรียนไม่ดี ผู้ปกครอง ครู เข้าใจว่า “เด็กโง่” แต่ความจริงถ้าพัฒนาให้ถูกด้าน นักเรียนคนนั้นอาจจะมีความสามารถมากกว่า ที่เห็นทั่วไป เพื่อเป็นการตอบโจทยนี้ “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence) จึงถือกำเนิดขึ้นมาในวงการศึกษา

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขาวินิจฉัยใหม่ว่า “ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหา เพื่อจะหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้” การ์ดเนอร์นั้น มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ^{๑๐}

๑. เขาวินิจฉัยของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง ๘ ประเภทด้วยกัน แต่การ์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่าอาจจะมีมากกว่า ๘ ประเภท โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไปซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้เมื่อผสมผสานออกมา แล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

๒. เขาวินิจฉัยไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมที่เหมาะสม

การ์ดเนอร์ยังได้ได้อธิบายถึงเขาวินิจฉัยไว้ว่า ประกอบด้วยความสามารถ ๓ ประการ ได้แก่

๑. ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

๒. ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

๓. ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้

^{๑๐} การ์ดเนอร์ (Gardner) อ้างในทศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว ได้อธิบายเขาวงกตปัญญาซึ่ง การ์ดเนอร์ได้เสนอไว้ ๘ ด้าน อย่างละเอียด ดังนี้^{๑๑}

๑. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
๒. สติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence)
๓. สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)
๔. สติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence)
๕. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
๖. สติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
๗. สติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
๘. สติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Naturalism Intelligence)

ทศนา แคมมณี กล่าวว่า การมองและเข้าใจเขาวงกตปัญญาในความหมายที่ต่างกันอย่างย่อมนำให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลาย ดังนี้^{๑๒}

๑. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวงกตปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเขาวงกตปัญญาหลาย ๆ ด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเขาวงกตปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามักจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเขาวงกตปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่มีเขาวงกตปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาส ที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

^{๑๑}พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”, **ศึกษาศาสตร์สาร**, (มกราคม- มิถุนายน ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๙-๑๑๙.

^{๑๒}ทศนา แคมมณี, **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๘๙-๙๐.

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเชาวน์ปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็วต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูงควรต้องแตกต่างไป จากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

๓. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จะควรจะเปลี่ยนไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่นรวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

๔. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น และที่สำคัญ คือไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาหลาย ๆ ด้านและสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เชาวน์ปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านใดมากเพียงไร

ระบบการสอนแบบ ๔ MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญ ชาวอเมริกา ชื่อ ซูซาน มอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธีย์ (Bernice Mc Carthy) เมื่อปี ๑๙๘๐ จึงถือว่ามีใช้เป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้เนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความสนใจกันอย่าง

กว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT จะได้ประเด็นหลักของแนวคิดซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้^{๑๓}

๑. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคลมี ๔ แบบ ได้แก่

๑) ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การเฝ้าดู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชอบงานทำร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่าทำไม

๒) ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จักการรับข้อมูลและสิ่งต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดไตร่ตรอง

๓) ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ลูบคลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ

๔) ผู้เรียนแบบที่ ๔ (IF) ชอบค้นหาคำตอบเป็นไปได้อย่างไร ถ้าไม่เป็นอย่างนี้จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้ จากความรู้สึกของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

๒. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี ๔ แบบเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน

บทบาทที่ ๑ ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย / กระตุ้น การเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส ครูนำประสบการณ์จริงไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็น และอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอน อาจใช้สถานการณ์จำลองการอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาของ ๔ MAT ในขั้น WHY จะเป็นการกระตุ้นช่วยด้วยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทิ้งปริศนาให้นักเรียนขบคิดจนเกิดการตั้งคำถามถามให้ได้ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเอง

^{๑๓} ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/๒0๒009> [๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘].

หรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มี ความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ในชั้น What หรือ ชั้น How ได้ต่อไป

บทบาทที่ ๒ ครู คือ ผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหา ที่ลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ ๒นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบ ที่ ๒ (WHAT) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ ๓ ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ นักเรียนลงมือทำจาก ของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้ นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้ นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จครูจึงเปรียบเสมือนโค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้ เพื่อให้ นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติบทบาทนี้ ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) จะมีความสุขความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ ๔ ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของเขาเองโดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่นถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ได้อีกมันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ตัวอย่างเช่นครูสอนการเพาะถั่วงอกด้วยกระดาศทิชชู เมื่อถึงชั้น IF อาจตั้งคำถามว่า จากเมล็ดถั่วเขียวมันจะงอกออกมาภายในกี่วันจะมีใบกี่ใบหรือถ้าไม่ใช้กระดาศทิชชูจะใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพาะในท้องกับเพาะกลางแจ้งถ้าเพาะในท้องไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถ้าเพาะกลางแจ้งถั่วงอกจะเป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูกและเรียนรู้เอง สอนกันเองค้นพบความรู้ด้วยตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ ประเมินความรู้และผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไขแนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้นในชั้น IF นี้ นักเรียนจะสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๓. รูปแบบการสอนทั้ง ๔ แบบจะมี ๘ เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง ๒ ซีก คือ เริ่มจากเทคนิค ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป ๘ ขั้นตอน

นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้การสอน คือ ข้อความที่พรรณนา อธิบาย ทำนาย ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการสอน ที่ได้รับการพิสูจน์ ทดสอบและการยอมรับว่าเชื่อถือได้ ซึ่งนักจิตวิทยาหรือนักการศึกษาอาจพัฒนาหรือแปลงเป็นทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนให้

เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ทฤษฎีการสอนหนึ่งๆ มักประกอบไปด้วยการสอนย่อย ๆ หลายหลักการ^{๑๔}

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงระดับขั้นตอนมวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบการณ์สำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเองรู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น^{๑๕} ๗ หลักสูตรถ้าแบ่งตามประเภทได้ ๔ แบบ^{๑๖} ดังนี้

๑. หลักสูตรรายวิชา (Subjective curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรดั้งเดิม โดยเน้นเนื้อหาสาระของแต่ละวิชาที่แยกจากกันจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแบบนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระซึ่งลักษณะหลักสูตรรายวิชาจะมีลักษณะดังนี้

๑.๑ เนื้อหาแต่ละวิชาแยกจากกันเช่น วิชาเลขคณิต ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา จะสอนแยกออกจากกันเป็นรายวิชา

๑.๒ แต่ละวิชาจะมีลำดับของเนื้อหาสาระ มีขอบเขตของความรู้ที่เรียงลำดับความยากง่ายและไม่เกี่ยวโยงถึงวิชาอื่น ๆ

๑.๓ วิชาแต่ละวิชา ไม่ได้โยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

๑.๔ การเลือกเนื้อหาสาระ และการจัดเนื้อหาสาระ โดยยึดคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของเรื่องที่สอนนั้น โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถนำไปใช้เมื่อต้องการ

๒. หลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated curriculum) หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาอื่น ที่มีความสัมพันธ์กันมารวมเข้าด้วยกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ ๒ วิชา โดยไม่ทำลายขอบเขตวิชาเดิม คือไม่ได้มีการผสมผสานเนื้อหาเข้าด้วยกัน เช่น การจัดเนื้อหา เน้นให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างระบบอิเล็กทรอนิกส์และโทรทัศน์ ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงหมูและการปลูกพืช โดยแสดงให้เห็นแต่ละวิชาจะเสริมกันได้อย่างไร

^{๑๔} ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน, ๒๕๕๓, หน้า ๔๗๖.

^{๑๕} สุรศักดิ์ ศิริ, รายงานการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

^{๑๖} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๒๗.

๓. หลักสูตรผสมผสาน (Fused curriculum) เป็นการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นรายวิชาโดยสร้างวิชาจากเนื้อหาวิชาที่เคยแยกสอนให้เป็นวิชาเดียวกัน แต่ยังคงรักษาเนื้อหาพื้นฐานของแต่ละวิชาไว้ หลักสูตรแบบนี้ แตกต่างจากหลักสูตรสหสัมพันธ์ที่มีบูรณาการระหว่างวิชามากกว่าคือ การสอนวิชาเหมือนสอนวิชาเดียว

๔. หลักสูตรหมวดวิชา (Board field curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะหลายหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรสัมพันธ์และหลักสูตรแบบผสมผสาน โดยการนำเนื้อหาวิชาหาวิชาจัดเป็นวิชาที่กว้างขวางขึ้น โดยเน้นถึงการรักษาคูณค่าของความรู้ที่มีเหตุผลมีระบบ เช่น มนุษย์กับเทคโนโลยี มนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น

๕. หลักสูตรวิชาแกน (Core curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนของวิชาอื่น ๆ โดยเน้นเนื้อหาด้านสังคมและหน้าที่พลเมือง เพื่อการแก้ปัญหา เช่น ประชากรมลภาวะการดำรงชีวิตในเมืองและชนบท

๖. หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process skills curriculum) เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้เกิดทักษะกระบวนการ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการในการแก้ปัญหา โดยมีจุดหมายเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีความสามารถในด้านทักษะกระบวนการดังนี้

๖.๑ มีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

๖.๒ ใช้กระบวนการให้เป็นสื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

๖.๓ ให้รู้ธรรมชาติของกระบวนการ

๗. หลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ (Competency or Performance base curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรม การเรียนการสอน และความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน ในการจัดหลักสูตรแบบนี้ต้องทำหนดความสามารถในการปฏิบัติที่ต้องการไว้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์ด้านความสามารถ จากนั้นก็วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุแต่ละจุดประสงค์และมีการตรวจสอบการปฏิบัติของผู้เรียนก่อนที่จะผ่านไปเรียนตามจุดประสงค์ถัดไป เช่น การฝึกสอนแบบจุลภาค การสอนพิมพ์ดีด

๘. หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social activities and problem curriculum) หลักสูตรแบบนี้จะแตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม เช่นผู้ที่มีแนวคิดว่าการหลักสูตรควรตรงกับการดำรงชีวิตในสังคมจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคม หากมีความคิดว่าหลักสูตรควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหา หรือเรื่องต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม ชุมชน เช่นการป้องกันมลภาวะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๙. หลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล(Individual needs and Interest curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เช่น การเน้นที่ผู้เรียน การเน้นที่ประสบการณ์ โดยหลักสูตรที่สร้างขึ้นตามความรู้ และ ความสนใจของผู้เรียนมีความยืดหยุ่นสูง และผู้เรียนสามารถเรียนได้เป็นรายบุคคล เช่น หลักสูตรของโรงเรียน Summer Hill ที่อังกฤษ ซึ่ง นิล (Niel 1960) สร้างขึ้น โดยทำโรงเรียนให้สอดคล้องกับเด็ก เป็นต้น

๒.๑.๓ แนวคิดการจัดการเรียนการสอน

การนำหลักสูตรที่วางแผนไว้ไปสู่การเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอนที่จะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีหลักการสำคัญ ดังนี้^{๑๗}

๑. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้าคิด แก้ปัญหาและปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๒. การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

การจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลสำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

๓. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

^{๑๗} กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๒, หน้า ๙-๑๐.

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการเชื่อมโยงวงจรสมอง พัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทำงาน และอยู่กับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและทักษะที่ปรากฏในชีวิตจริงตามธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

๔. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรม การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมได้รับรู้ เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์^{๑๘} แบ่งขั้นตอนของการสอนไว้ดังนี้

การจัดการสอนแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล

๑. ขั้นเตรียมการสอน การเตรียมการสอนเป็นการวางแผนการสอนก่อนการเข้าสอน สิ่งที่ต้องพิจารณามีดังนี้

๑) การเตรียมการสอน ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายในรายวิชา เพื่อครูผู้สอนจะได้ทราบว่ากำลังจะสอนอะไร รวมทั้งเป็นแนวทางในการเลือกและกำหนดเนื้อหาวิชา และการจัดกิจกรรมเนื้อหาให้ต่อเนื่องกันได้

๒) ควรพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน ว่ามีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นอย่างไร อาจใช้วิธีการสอบถามหรือทดสอบก่อนการสอน

๓) การกำหนดเนื้อหา เป็นการเตรียมเนื้อหาให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย มีความกว้างขวางสมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน

๔) การกำหนดวัสดุฝึกและอุปกรณ์การสอน โดยการเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และการฝึกในวิชานั้น

๒. ขั้นการดำเนินการ เป็นการดำเนินการระหว่างสอน เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ข้อควรพิจารณามีดังนี้

๑) ชั่วโมงแรกเป็นชั่วโมงสำคัญ เพราะถ้าเริ่มต้นด้วยดีก็จะเป็นโอกาสดีในชั่วโมงถัดไป ชั่วโมงแรกเป็นการแนะนำตัวเอง ทำความรู้จักกับผู้เรียน แนะนำรายวิชา แจ้งรายละเอียดของรายวิชา

^{๑๘}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖), หน้า ๕๕-๕๖.

พร้อมทั้งการอธิบายถึงวิชาที่เรียน วิธีการเรียน การจัดกิจกรรม การวัดผลโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดและเสนอแนะ

๒) ชั่วโมงต่อไป การเริ่มสอนในแต่ละชั่วโมงควรทบทวนการสอนที่ผ่านมา เพื่อจะได้เป็นการฟื้นความจำ และความต่อเนื่องของบทเรียนอย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้ซักถามระหว่างชั่วโมง รวมทั้งการสรุปบทเรียนและการทดสอบความเข้าใจในสิ่งที่เรียน

๓. ขั้นตอนการประเมินผล เป็นขั้นสุดท้ายของการสอนว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ครูจะประเมินผลการเรียนการสอนที่เสร็จสิ้นลงไปแล้วว่า เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่โดยกำหนดการผ่านเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ การที่หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูกรมวิชาการได้ให้แนวทางในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

๑. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่น ตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร และสื่อการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

๒. จัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสทัดเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ

๓. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด

๔. จัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด อย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม

๕. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

๖. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

๗. ให้สอดคล้องแทรกการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

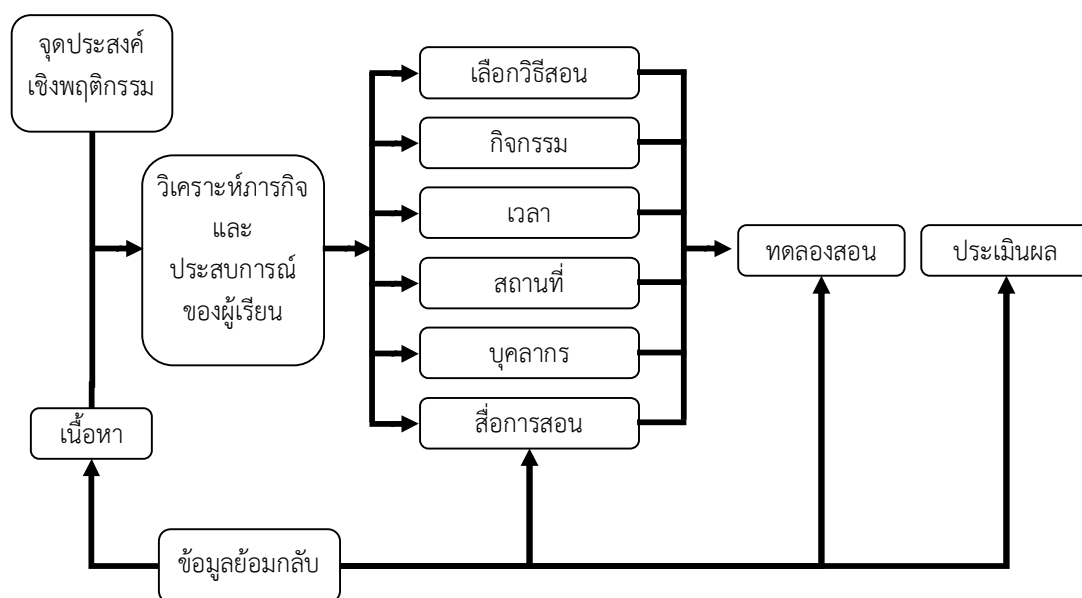
๘. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่รวมไว้ในจุดมุ่งหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐานเช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ควบคู่กันไปด้วย

๙. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

สันติ บุญภิรมย์^{๑๙} การบริหารการเรียนการสอน คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้แล้วในการบริหารหลักสูตร

การจัดการสอนเป็นความพยายามหนึ่งของผู้สอน และเป็นบทบาทหน้าที่หลักที่มีความสำคัญยิ่งของครูผู้สอนทุกระดับ ครูต้องวิเคราะห์ผู้เรียน และคำนึงถึงนักเรียนเป็นรายบุคคล และใช้วิธีการที่หลากหลาย ต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นก่อนที่ผู้สอนจะตัดสินใจลงข้อสรุปว่าจะเลือกวิธีสอนแบบใด จึงจะเหมาะสมแก่สภาพแวดล้อม เงื่อนไขการเรียนรู้ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสอน และอื่นๆ ที่ควรตระหนัก สามารถแสดงได้

ผังแผนภูมิที่ ๒.๑
การจัดการเรียนการสอน^{๒๐}

^{๑๙} สันติ บุญภิรมย์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ บริษัทบุ๊ค พอยท์ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๘.

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๐.

การปฏิบัติงานในโรงเรียนจะเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายได้ ปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ คุณภาพในการปฏิบัติงานของครูโดยเฉพาะครูผู้สอน จัดได้ว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาการที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา อยู่อยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ^{๒๑} เพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูต้องวิเคราะห์ผู้เรียน และคำนึงถึงนักเรียนเป็นรายบุคคล และใช้วิธีการที่หลากหลายอย่างไรก็ตามความหลากหลายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ก็เพื่อสนองตอบความต้องการที่หลากหลาย และแตกต่างกันของนักเรียน^{๒๒} ส่วนวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นมีมากมายหลายวิธี เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ จึงจำแนกตามแนวคิดการจัดกิจกรรมและวิธีการเรียน^{๒๓} ดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ และแบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ

๒. เทคนิคการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การทำรายงาน การค้นคว้าอิสระเขียนรายงาน การเรียนเสริม การทำโครงงาน การทำนิตยสาร มอบหมายงานเป็นรายบุคคล

๓. เทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ประกอบการเรียน เช่น สิ่งพิมพ์ ตำราเรียนและแบบฝึกหัด การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

๔. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วยการโต้ว่าที่การอภิปรายการระดมสมอง กลุ่มแก้ปัญหา การประชุมต่างๆ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้น คู่คิด การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

๕. เทคนิคการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร บทบาทสมมติ

๖. เทคนิคการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิด ร่วมแข่งขันหรือสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิดกลุ่มร่วมมือ

^{๒๑} ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๙๕-๙๙.

^{๒๒} ธีรยุทธ พึ่งเทียร, **คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๖.

^{๒๓} โสภณ โสมติ และอภินันท์ โสตะจินดา, “การจัดการกระบวนการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **วารสารวิชาการ**, ปีที่ ๕, ฉบับที่ ๑, (มกราคม ๒๕๔๕) : ๑๗.

๗. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เช่น การเรียนการสอนแบบใช้เรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่อง และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา

ด้านการใช้สื่อการสอน

การสอนเป็นการกระทำของครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวผู้เรียน การสอนคือการส่งสารไปยังผู้เรียน แต่การส่งสารนั้นจะต้องมีพาหนะหรือสื่อ นำสารไป สื่อ นำสารนี้เรียกว่าสื่อการสอน เป็นสิ่งช่วยในการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

๑. ทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่ายขึ้น
๒. เป็นการสร้างแรงจูงใจ และเร้าความสนใจ
๓. ช่วยเสริมสร้างความคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน
๔. สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาดได้^{๒๔}

เรื่องสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียน และครูจะต้องให้ความสนใจในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ ซึ่งผู้บริหารและครูควรดำเนินการต่างๆ ดังนี้

๑. ทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่ายขึ้น
๒. การประเมินความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การเรียนการสอนประเภทต่างๆ
๓. พิจารณาความสำคัญและความจำเป็นของสื่อ
๔. ระดมสรรพบุคคลทั้งครู ผู้แทนกลุ่มและวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาช่วยกันจัดทำ

สื่อให้เหมาะสมเพียงพอ

๕. นิเทศติดตามผลการใช้สื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง
๖. ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อด้วยวัสดุราคาถูก
๗. จัดอบรมครูประจำการให้มีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อและใช้อุปกรณ์การสอนด้วยวัสดุ

ราคาถูก

๘. ผู้บริหารควรบำเหน็จความดีความชอบให้บุคลากรที่คิดประดิษฐ์สื่อการสอนอุปกรณ์ใหม่ๆ ขึ้นเป็นกรณีพิเศษ^{๒๕}

สื่อการสอนจะเป็นตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเป็นสิ่งช่วยอธิบายและขยายเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นเพื่อบรรลุ

^{๒๔} ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, การจัดและการบริหารงานวิชาการ, หน้า ๑๓๓.

^{๒๕} สมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักการบริหารการศึกษา, หน้า ๖๒.

ถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้^{๒๖} ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุที่ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยการสอนของครูให้ดำเนินไปได้สะดวกขึ้นจำแนกประเภทของสื่อการสอนออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเองซึ่งจำแนกย่อยได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น บัตรคำ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น และ ๒) วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเอง จำเป็นจะต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น

๒. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉาย แผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น

๓. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยสามารถนำสื่อวัสดุและอุปกรณ์มาช่วยในการสอนได้ เช่น เกม และสถานการณ์จำลอง การสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น^{๒๗}

สำหรับการใช้อุปกรณ์การสอนต่างๆ เช่น ภาพ สไลด์ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น อุปกรณ์การสอนแต่ละชนิดจะมีลักษณะของการใช้แตกต่างกันไป มีทั้งข้อดี และข้อจำกัดของแต่ละชนิดอาจจะมีเทคนิคการใช้สื่อที่เหมาะสมและขั้นตอนการใช้สื่อการสอนไว้ ดังนี้

๑. เทคนิคการใช้สื่อที่เหมาะสมให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการสอน ประกอบด้วย ๑) ผู้สอนต้องมีความชำนาญ และรู้วิธีใช้สื่อการสอน ๒) สื่อการสอนต้องเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนและ ๓) สื่อการสอนต้องเหมาะสมกับสไตล์ของผู้เรียน

๒. ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน มีดังนี้

- ๑) เตรียมสื่อ ผู้สอนเตรียมสื่อและตรวจสอบสื่อที่จะใช้
- ๒) เตรียมสถานที่ เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ต่างๆ
- ๓) เตรียมผู้เรียน อธิบายวัตถุประสงค์ เน้นให้สังเกตว่าต้องดูและฟังอะไรจากสื่อชิ้นนั้น
- ๔) ขั้นตอนสอนโดยใช้สื่อให้ถูกต้อง

^{๒๖} พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘๗.

^{๒๗} Edger Dale อ้างในพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา, หน้า ๒๘๙-๒๙๐.

๕) ขึ้นติดตามประเมินผล ผู้สอนอาจสรุป ทบทวน อภิปราย ชักถามความเข้าใจ รวมทั้งกิจกรรมอื่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ และเข้าใจเรื่องที่เรียนจากสื่ออื่นๆ^{๒๘}

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน

สิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ ที่ดีย่อมส่งเสริม สนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ มีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจ ใช้เวลาในการเรียนเต็มที่ ในทางตรงข้ามหากบรรยากาศไม่เหมาะสม ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียนและอาจมีเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้สอน ต่อสถาบันได้ ดังนั้นลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพเหมาะสมย่อมเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ ของห้องเรียนให้เป็นห้องเรียนที่น่าเรียนรู้ อยู่แล้วมีความสุข เด็กทุกคนอยากอยู่ในห้องเรียน ครูอาจจะจัดมุมการเรียนรู้ตามมุมต่างๆ ของห้องเรียน เช่น มุมศิลปะ มุมธรรมชาติชีวิต ที่เด็กอยากรู้ อยากเรียน อยากสัมผัส การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูถือว่าสำคัญยิ่ง ครูผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศห้องเรียน ให้เด็กเกิดความมั่นใจในการเรียนและมีความสนใจต่อกระบวนการเรียนรู้^{๒๙} สิ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

๑. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด สนามหญ้า สถานที่พักผ่อน และอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจ สนับสนุน จัดหา จัดทำให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมีมาตรฐานที่พอจะส่งเสริมงานวิชาการให้เจริญงอกงามได้

๒. สิ่งแวดล้อมทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีโครงการหรือแผนงานที่จะทำให้ครูมีความรู้ความสามารถและมีทักษะทางการเรียนการสอนให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ^{๓๐}

ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ สภาพห้องเรียนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพทั้งในเรื่อง แสงสว่าง อุณหภูมิภายในห้องเรียน เสียงรบกวนจากภายนอก จะทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิ ลดความกระฉับกระเฉง ไม่มีความกระตือรือร้นขาดความตั้งใจเรียน อันส่งผลให้การเรียนรู้หย่อนประสิทธิภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้^{๓๑} รวมทั้งบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพเหมาะสม ควรเป็นดังนี้

^{๒๘} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, หน้า ๖๙.

^{๒๙} ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร, คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู, หน้า ๑๖.

^{๓๐} สมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักการบริหารการศึกษา, หน้า ๖๔.

^{๓๑} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖-๒๗.

๑. ห้องเรียนมีสีสันทันตาและเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

๒. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท

๓. ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๔. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่างๆ เช่น กระดาน จอรับภาพ เครื่องฉายข้ามศีรษะ สามารถเคลื่อนย้าย และสามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอนและการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้

๕. ควรจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้ความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะสมต่อวิธีการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีบรรยาย หรือวิธีการแสดงละคร เป็นต้น ดังนั้นการจัดโต๊ะเรียนในห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบรรยากาศทางการเรียน การจัดโต๊ะเรียนควรคำนึงถึง คือ ๑) จำนวนผู้เรียน ๒) สภาพห้องเรียน ๓) ความสามารถของผู้เรียน และ ๔) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา^{๓๒}

ด้านการส่งเสริมลักษณะที่ดีของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ^{๓๓}

^{๓๒} พิมพันธ์ เดชะคุปต์, การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน, (กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์ กรุป, ๒๕๔๔), หน้า ๔๙.

^{๓๓} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้ง ๘ ประการ แท้จริง คือ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเน้นย้ำให้เกิดขึ้นจนเป็นนิสัยสอดคล้องตามสภาพสังคมปัจจุบัน ครูผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้โดยสอดคล้องไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา^{๓๔} ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มี ศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้^{๓๕}

๑. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ที่ต้องจัดควบคู่กับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรที่เปิดกว้างให้สังคมมีส่วนร่วมและให้อิสระในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โดยกำหนดแนวการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และผู้เรียนสำคัญที่สุด การปฏิบัติงานแนะแนวจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้อง

ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนวต่อการเรียนการสอนของครู

๑) ช่วยครูให้เข้าใจถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหารวมทั้งหาวิธีแก้ปัญหานั้น เช่น ปัญหา นักเรียน เรียนไม่จบหลักสูตร ปัญหานักเรียนเรียนอ่อน หรือหนีเรียน เป็นต้น

^{๓๔} กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, หน้า ๗.

^{๓๕} ฆนัท ธาตุทอง, การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒๗-๒๕๘.

๒) ช่วยครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน

๓) ช่วยครูในการศึกษานักเรียนทำให้รู้จักนักเรียนมากขึ้น

๒. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผลและการช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึงแนวการจัดตั้งต่อไปนี้^{๓๖}

๑) การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์กรความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

๒) จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่างๆ เป็นต้น

๓) จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีหรือยุวกาชาด เป็นต้น

๔) จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานทำประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนร่วม

ในทางปฏิบัติสถานศึกษาจัดกิจกรรมในลักษณะของการบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและใช้ศักยภาพที่มีในตนเองอย่างเต็มที่ เลือก ตัดสินใจ ได้อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับตนเอง สามารถวางแผนชีวิตและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ เน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีเพื่อปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดีและมีความสุข เช่น กิจกรรมการสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง กิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพทางการเรียน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้สามารถหลอมเข้าไปในการจัด กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ในลักษณะของการ เข้าค่ายต่างๆ หรืออาจแยกจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะทางได้ เช่น กิจกรรมชมรมวิชาการ

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๗.

มุ่งเน้น ประสบการณ์ความชำนาญเฉพาะเรื่องที่ถนัดและสนใจจากการเรียนรู้กลุ่มสาระต่างๆ ชุมนุมต่างๆ เพื่อการร่วมกันคิดค้นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสนุก ความสุข และพัฒนาทักษะทางสังคม โดยกิจกรรมต่อไปนี้เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาอาจจัดหรือเสนอแนะให้กับผู้เรียน^{๓๗}

๑) กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพในการเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมประสิทธิภาพในการเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีเจตคติต่อการเรียน มั่นใจในการเรียนที่ดี เห็นคุณค่าของการแสวงหาความรู้ มีเทคนิคและวิธีการเรียนที่ดี รู้ว่าปัจจัยส่งเสริมการเรียนที่ดี และวางแผนการศึกษา และอนาคตของตนได้

๒) กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ เข้าวินิจฉัยในการแก้ปัญหา เขาวินิจฉัยทางด้านศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข

๓) กิจกรรมสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อช่วยสำรวจวิเคราะห์ประเมินตนเองตามความเป็นจริง จนกระทั่งรู้จัก เข้าใจ ยอมรับ ควบคุมและพัฒนาตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รู้ว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า สามารถสร้างสิ่งดีงาม ให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

๔) กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ปลุกฝังคุณลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำประโยชน์เพื่อสังคม เห็นแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

๕) กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมความสามารถในการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถจัดการกับความ ต้องการ ความขัดแย้ง อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นได้

^{๓๗} อ่างแล้ว, หน้า ๒๔๗-๒๔๘.

๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรักผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม^{๓๘}

การให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นความมุ่งหวังที่จะสร้าง “จิตสาธารณะ” และคุณลักษณะอื่นๆ อีกมากมายผ่านกิจกรรมนี้ในการส่งเสริมลักษณะที่ดีของผู้เรียนเกี่ยวข้องด้วย ดังนี้

๑. การสนับสนุนและประสานงานกับเจ้าหน้าที่อนามัย แพทย์ พยาบาล เพื่อการตรวจสุขภาพและการอนามัยของนักเรียน

๒. ส่งเสริมให้ทุกคนรักษาความสะอาดของอาคาร สถานที่และบริเวณโรงเรียน

๓. จัดกิจกรรมต่อต้านป้องกันและหลีกเลี่ยงการติดยาเสพติดทุกวิถีทาง

๔. ส่งเสริมกิจกรรมกีฬา ลูกเสือ ยุวกาชาด

๕. จัดกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และศิลปวัฒนธรรม^{๓๙}

ด้านการวัดและประเมินผล

การบริหารงานวิชาการจะประสบผลสำเร็จ นักเรียนมีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร การวัด และการประเมินผลจะทำให้ทราบว่า การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพเพียงใดเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ต้องมองถึงความหมายของการวัด และการประเมินผลไว้ ดังนี้

๑. การวัด (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น เช่น การวัดความสามารถทองสมองด้านต่างๆ การวัดคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น น้ำหนัก ขนาดของวัตถุ ผลที่ได้จากการวัดเป็นจำนวนตัวเลข จุดมุ่งหมายของการวัดผลนั้น เป็นการตรวจสอบการสอนของครูอาจารย์ และการเรียนของผู้เรียน ในด้านการเรียนรู้ ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) ด้านเจตคติ (Affective Domain)

๒. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริง และการกระทำ บางที่ขึ้นอยู่กับ การวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมการ

^{๓๘} อ่างแล้ว, หน้า ๒๕๘-๒๕๙.

^{๓๙} สมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักการบริหารการศึกษา, หน้า ๖๔.

วัดหลายทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา การประเมินผลแต่ละครั้ง จะประกอบด้วยผลการวัดที่ได้จากกระบวนการต่างๆ เกณฑ์พิจารณา และการตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบผลของการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้^{๔๐}

การวัดและประเมินผล เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน มีประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ทำให้ทราบว่าผลการสอนของตนเป็นอย่างไร และจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

๒. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน เพื่อให้ทราบว่า ตนมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะเป็แนวทางในการปรับปรุงตนเอง

๓. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอนที่นำมาสู่การปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไร เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุง

๔. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตรเป็นแนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ

๕. เป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการรับนักเรียน ผลการเรียนและการสำเร็จตามหลักสูตร

๖. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียน และการสำเร็จการเรียนของนักเรียน^{๔๑}

การวัดและประเมินผลจะต้องทำให้เกิดจุดมุ่งหมายทั้ง ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ต้องการมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางสมอง หรือทางสติปัญญาของผู้เรียน โดยแบ่งความสามารถออกเป็น ๖ ระดับจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูง คือ

- ๑) ความรู้ ความจำ
- ๒) ความเข้าใจ
- ๓) การนำไปใช้
- ๔) การวิเคราะห์

^{๔๐} รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน้า ๙๙.

^{๔๑} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, หน้า ๑๖๖-๑๖๙.

๕) การสังเคราะห์

๖) การประเมินค่า

๒. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมทางด้านอารมณ์และสังคม โดยจำแนกออกเป็นระดับได้ ๕ ระดับ คือ

๑) การรับรู้

๒) การตอบสนอง

๓) การสร้างค่านิยม

๔) การจัดระบบค่านิยม

๕) การสร้างลักษณะนิสัยของบุคคล

๓. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายของผู้เรียน โดยสังเกตพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างกล้ามเนื้อระบบประสาท และความสามารถทางสมองที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว เป็นผลมาจากการฝึกหัดบ่อยๆ แล้วสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เป็นการฝึกภาคปฏิบัติของผู้เรียน สำหรับทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ จำแนกออกเป็น ๗ ระดับ คือ

๑) การรับรู้

๒) การเตรียมความพร้อม

๓) การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดได้

๔) ความสามารถด้านกลไก

๕) การตอบสนองที่ซับซ้อน

๖) ความสามารถในการดัดแปลง

๗) ความสามารถในการริเริ่ม^{๔๒}

สำหรับเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ในการวัดผลมีหลายชนิด ได้แก่

๑. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น การสังเกตผู้เรียนขณะปฏิบัติงาน

๒. แบบจัดอันดับคุณภาพของงาน โดยเป็นตัวเลขแสดงอันดับคุณภาพของงาน

๓. แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือนิยมใช้ในสถานศึกษา มี ๓ ลักษณะ คือ

^{๔๒} ภัทรา นิคมานนท์ และสมนึก ภัททิยธนี อ้าวในสันติ บุญภิรมย์, การบริหารงานวิชาการ, หน้า ๑๓๗-๑๓๘.

๑) ข้อสอบแบบอัตนัย (Subjective Test) เป็นแบบความเรียงที่ไม่จำกัดคำตอบของผู้ตอบ ใช้สำหรับต้องการวัดความคิด และการใช้เหตุผล แต่มีข้อเสียตรงที่ออกได้ไม่ครอบคลุมหลักสูตร ตรวจให้คะแนนไม่แน่นอนและเสียเวลามาก

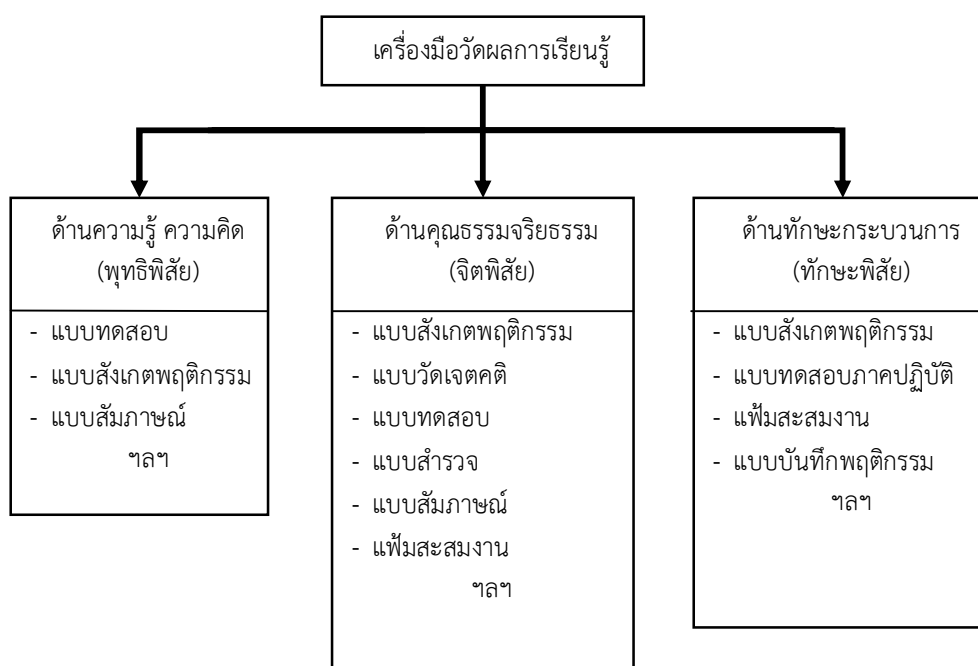
๒) ข้อสอบแบบปรนัย (Objective Test) เป็นข้อสอบที่จำกัดการตอบของผู้สอบแต่สามารถออกได้มากข้อ ครอบคลุมหลักสูตร แบ่งได้เป็น ๓ ชนิด คือ แบบถูก-ผิด แบบจับคู่ แบบเติมคำ

๓) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) เป็นข้อทดสอบที่เหมาะสมที่สุด วัดได้ครอบคลุมหลักสูตร สามารถหาความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงตรง ได้^{๔๓}

เครื่องมือและวิธีการประเมินมีหลายรูปแบบ จึงควรพิจารณาเลือกนำมาใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรใช้วิธีการวัดหลายๆ วิธี เพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลผู้เรียนมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ดังแผนภาพที่ ๒.๒^{๔๔}

แสดงเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้

^{๔๓} รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน้า ๑๐๑.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน,

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีลักษณะการวัดและประเมินผล ๓ ช่วง ดังนี้

๑. ประเมินผลก่อนเรียน ครูผู้สอนดำเนินการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน นำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน รายบุคคล รายกลุ่ม หรือรายห้องเรียน ทั้งนี้การประเมินผลจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ข้อสอบ วินิจฉัย แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

๒. ประเมินผลระหว่างเรียน ครูผู้สอนดำเนินการประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือระหว่างหน่วยการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด นำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามศักยภาพรายบุคคล รายกลุ่ม หรือราย ห้องเรียน ทั้งนี้ การประเมินผลจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกและแบบสรุป ความรู้ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง อาทิ การประเมินภาคปฏิบัติ การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน และแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

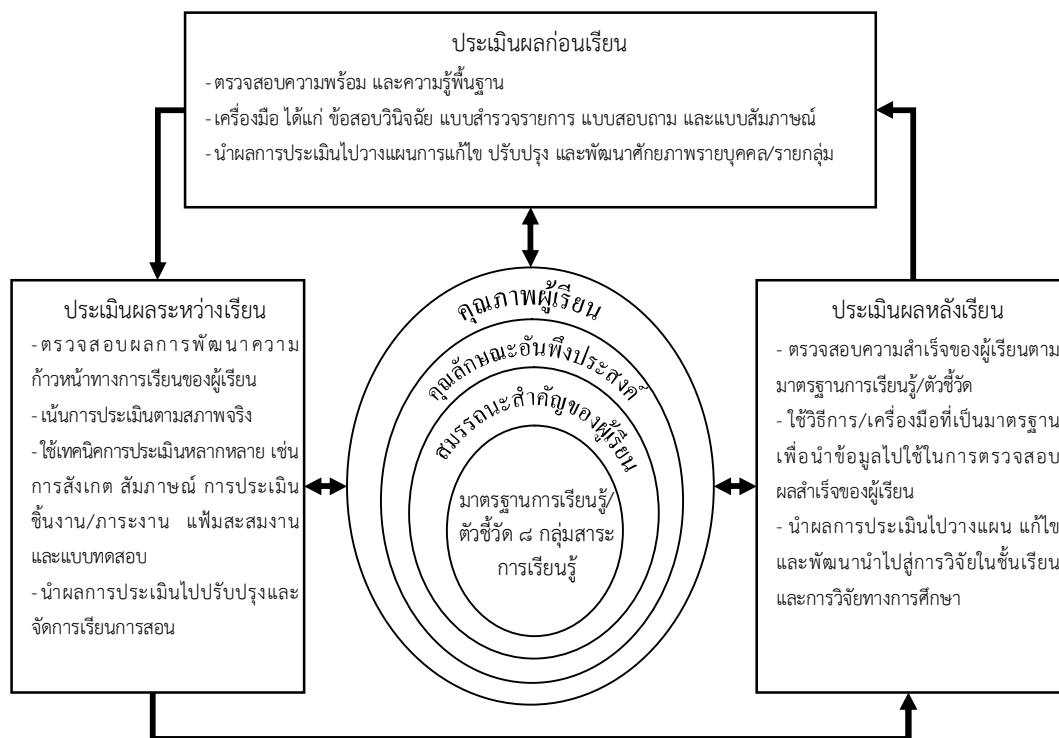
๓. ประเมินผลหลังเรียน ครูผู้สอนประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียนตามมาตรฐาน การเรียนรู้/ตัวชี้วัด เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ หรือปลายปี/รายภาค โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ อาทิ แบบทดสอบ แบบประเมินภาคปฏิบัติ แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น เพื่อนำ ข้อมูลไปใช้ในการตรวจสอบผลสำเร็จของผู้เรียน นำผลการประเมินไปวางแผน แก้ไข และพัฒนานำไปสู่ การวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยทางการศึกษา^{๔๕}

ลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทั้ง ๓ ช่วง คือ ประเมินผลก่อน เรียน ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลหลังเรียน สามารถแสดงลักษณะ ได้ดังแผนภูมิที่ ๒.๕ ต่อไปนี้^{๔๖}

^{๔๕} กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, หน้า ๒๘-๒๙.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐

แผนภูมิที่ ๒.๓
แสดงลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

กล่าวได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมองถึงวัตถุประสงค์และองค์ประกอบหรือเป้าหมายรวมทั้งขั้นตอนของกระบวนการ เช่น การเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน การอธิบาย การเชื่อมโยง และอธิบายกติกาให้ตรงกัน การนำเสนอข้อมูลการจัดการกิจกรรมให้னிสิตเข้าใจตรงกัน และการร่วมกันอภิปรายเพื่อหาคำตอบที่มาจากคำสำคัญ การจัดลำดับของกิจกรรมจะต้องมีการกระตุ้นทำให้นิสิตเกิดแรงความอยากรู้อยากเห็นผ่านการใช้สื่อให้เหมาะสม การให้แนวทางที่ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา การให้นิสิตบอกถึงข้อจำกัดหรือข้อด้อยเพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งการประเมินผลต่อการมีส่วนร่วมของนิสิตจากการนำเสนอสิ่งเร้านั้น ๆ ให้เกิดความตระหนักรู้ การนำเสนอข้อมูลที่สามารถสร้างความสนุกสนานไปด้วย ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ของไทเลอร์ จะมีการเปิดโอกาสให้นิสิตมีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ อย่างต่อเนื่องโดยต้องมี

องค์ประกอบด้วย ๆ ได้แก่ ลักษณะของความต่อเนื่อง การจัดช่วงเวลาของกิจกรรม และการบูรณาการให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมา เป็นต้น ส่วนผู้สอนควรจะมีบทบาทในการเป็นผู้กระตุ้น บทบาทในการบอกความรู้ ทำหน้าที่โยการเป็นโค้ช และบทบาทในการประเมินผล

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีการเมืองการปกครอง

รายวิชาการเมืองการปกครองตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นการศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง พัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย สถาบันทางการเมือง และการปกครองของไทย กระบวนการทางการเมืองของไทย การจัดระเบียบการปกครองของไทย และพระพุทธรศาสนาการเมืองการปกครองของไทย ซึ่งมุ่งหวังในรายวิชามีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน รวมทั้งการได้เปิดเครื่องมือในการเปิดโลกทัศน์ของนิสิตกว้างขวาง และเข้าใจโลกและสังคมมากขึ้น และการเตรียมความพร้อมด้านปัญญาให้นิสิตสามารถนำความรู้และความเข้าใจที่ได้รับในทางการเมืองการปกครองของไทยเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวិชาอื่นๆ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง

การเมือง (Politics) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจหรือเรื่องเกี่ยวกับการแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคม

การปกครอง (Government) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อสร้างความเสมอภาค เป็นธรรมแก่สังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์บำรุงสุขการเมืองและการปกครองจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองจำเป็นต้องอาศัยอำนาจคือการเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้สำเร็จ ดังนั้นการศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองจึงหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่ใช้อำนาจและระเบียบกฎเกณฑ์การใช้อำนาจทางการบริหาร

อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) หมายถึง อำนาจเด็ดขาดและเต็มที่จะบัญญัติ บังคับ และตัดสินกฎหมายสำหรับภาครัฐและประชาชนภายในอาณาเขตของตนเอง คือ สามารถที่จะดำเนินกิจการภายในหรือนอกประเทศได้โดยอิสระไม่ถูกบังคับ ควบคุม หรือแทรกแซงโดยประเทศอื่น

อำนาจอธิปไตยมี ๓ ประการ คือ

๑. อำนาจนิตินิติบัญญัติ คืออำนาจในการออกกฎหมาย

๒. อำนาจบริหาร คือ อำนาจในการนำกฎหมายไปบังคับใช้

๓. อำนาจตุลาการ คือ อำนาจในการตัดสินคดีตามกฎหมาย^{๔๗}

รูปแบบการปกครอง

เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ประมาจารย์ทางทฤษฎีการเมืองชาวกรีก ได้แบ่งรูปแบบการปกครองโดยพิจารณาจากจำนวนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยดังนี้

๑. การปกครองโดยคนๆ เดียว หรือ “เผด็จการ” หมายถึง ระบบการปกครองที่คนๆ เดียวมีอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดเหนือบุคคลทั้งหลายโดยเด็ดขาด ซึ่งประชาชนไม่สามารถควบคุมและถอดถอนผู้ปกครองได้ โดยในระยะแรกมักมีรูปการปกครองเป็นแบบราชาธิปไตย (Monarchy) จะแปรเปลี่ยนเป็นทฤษฎีประชาธิปไตยหรือทรราช (Tyranny) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผู้ปกครอง

๒. การปกครองโดยคณะบุคคล หรือ “เผด็จการโดยคณะบุคคล” หมายถึง ระบบการปกครองที่บุคคลคณะหนึ่งสามารถวางหรือกำหนดกฎเกณฑ์การบริหารประเทศได้ตามที่กลุ่มของตนปรารถนา ซึ่งหากมีจุดมุ่งหมายเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับราษฎรก็จะเป็นรูปการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) แต่หากมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขของพรรคพวกก็จะเป็นรูปการปกครองแบบคนาธิปไตย (Oligarchy)

๓. การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่ หมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ได้แก่ รูปการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชน แต่หากมีจุดมุ่งหมายเพื่อผู้ปกครอง รูปแบบการปกครองก็จะแปรเปลี่ยนเป็นการปกครองโดยฝูงชน (Mobrule) ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับ อนาธิปไตย (Anarchy) คือสภาพแห่งการไม่มีรัฐบาลหรือไม่มีกฎหมาย และสังคมมีแต่ความระส่ำระสาย ไม่มีความสงบสุข

รูปแบบการปกครองของปราชญ์ทั้งสองสามารถเขียนเป็นตารางโดยจำแนกตามจำนวนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และจุดมุ่งหมายในการใช้อำนาจการปกครองได้ดังนี้

เอ็ดวาร์ด ชิลล์ (Edward Shils) เห็นว่า ระบบการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลทหาร มี ๒ รูปแบบ คือ

๑. คณาธิปไตยนำสมัยเป็นระบบการเมืองที่ถูกครอบคลุมด้วยระบบราชการ/หรือคณะทหาร โดยมีรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่เป็นรัฐธรรมนูญเลย ซึ่งมีจุดประสงค์สำคัญคือ การพยายามสร้างประสิทธิภาพและความมีเหตุผลในการบริหารงาน โดยอาจมีเป้าหมายที่มุ่งหวังจะสร้างระบอบประชาธิปไตยขึ้นมาได้

^{๔๗} พรเศรษฐีวุฒิ ปัญญาอิสกุล, การเมืองกับการปกครองของไทย, เอกสารประกอบการบรรยาย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕๕๖), หน้า ๗-๘. (เอกสารอัดสำเนา).

๒. ประชาธิปไตยขึ้นนำ เป็นระบบการเมืองที่ร่วมอำนาจไว้ที่ฝ่ายบริหารและระบบราชการแม้จะมีรัฐสภา มีการเลือกตั้ง และมีเสรีภาพทางการเมืองอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงในแง่รูปแบบเท่านั้น

ลักษณะการใช้อำนาจโดยทั่วไปอาจแบ่งลักษณะการใช้อำนาจออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. เบ็ดเสร็จหรือควบคุมถ้วนทั่ว (Totalitarianism) คือ การที่รัฐบาลหรือผู้ปกครองใช้อำนาจควบคุมประชาชนอย่างเคร่งครัดจนทุกด้าน ทั้งเสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น รัฐบาลฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์

๒. อำนาจนิยม (Authoritarianism) คือ การที่รัฐบาลให้เสรีภาพแก่ประชาชนพอสมควร โดยเฉพาะเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคม แต่จะไม่ยอมให้เสรีภาพทางการเมือง เช่น รัฐบาลทหารของไทยในอดีต เป็นต้น

๓. อิสระนิยมหรือเสรีนิยม (Liberalism) คือ การที่รัฐบาลพยายามใช้อำนาจในการปกครองน้อยที่สุด ปล่อยให้ประชาชนมีเสรีภาพอย่างกว้างขวาง โดยรัฐบาลจะเข้าควบคุมหรือรักษากฎเกณฑ์เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น เช่น รัฐบาลของประเทศเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ

นอกจากนี้แล้ว ยังมีลักษณะการใช้อำนาจแบบนายปกครองบ่าวเจ้าปกครองข้า, รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยสุโขทัยมีลักษณะการใช้อำนาจแบบบิดาปกครองบุตร เป็นต้น^{๔๘}

ลัทธิหรืออุดมการณ์ลัทธิหรืออุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อหรืออุดมการณ์ในการปกครองลัทธิสำคัญ ๆ ที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ในการปกครอง มีดังนี้

๑. ลัทธิฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์ มักบังคับให้รูปการปกครองเป็นแบบเผด็จการโดยคณะบุคคล และมีลักษณะการใช้อำนาจเป็นเบ็ดเสร็จลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นลัทธิที่เคยทำให้เกิดสงครามประชาชนในประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๗ – ๒๕๒๖ โดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้น และเรียกตัวเองว่ากองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย ทำการต่อสู้กับ ฝ่ายรัฐบาล

๒. ลัทธิสังคมนิยม เป็นลัทธิทางเศรษฐกิจที่รัฐเข้าควบคุมเศรษฐกิจหลักของประเทศ โดยรูปการปกครองอาจจะเป็นประชาธิปไตยหรือเผด็จการก็ได้

๓. ลัทธิเสรีนิยม จะมีรูปการปกครองเป็นประชาธิปไตย และมีลักษณะการใช้อำนาจแบบอิสระนิยม

๔. ลัทธิเทวสิทธิ์ เป็นลัทธิที่เป็นรากฐานการปกครองของไทยในอดีตก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งความเชื่อในลัทธินี้เป็นผลให้ประชาชนยอมอยู่ภายใต้อำนาจเด็ดขาดของ

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘-๑๐.

กษัตริย์ยอมรับว่ากษัตริย์เป็นเหมือนสมมติเทพ ได้รับมอบอำนาจมาจากสวรรค์ ประชาชนไม่มีสิทธิต่อต้านและโต้แย้งต้องยอมรับความเป็น “ไฟฟ้าเข้าแผ่นดิน” ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนขึ้นอยู่กับ การกำหนดของผู้ปกครอง

๕. ลัทธิชาตินิยม ซึ่งเน้นในเรื่องความมั่นคงของชาติ เป็นอุดมการณ์หรือเป็นลัทธิที่ครอบงำบรรยากาศการเมืองไทยในระยะแรกๆ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยจะเห็นได้จากการปฏิวัติรัฐประหารที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งมักจะอ้างสาเหตุประการหนึ่งว่า มีภัยคุกคามความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองหรือมีภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้รูปการปกครองเป็นแบบเผด็จการ และมีลักษณะการใช้อำนาจเป็นแบบอำนาจนิยม^{๔๙}

๒.๒.๒ วิวัฒนาการเมืองการปกครองของไทย

ระยะที่ ๑ ยุคก่อนราชอาณาจักรสุโขทัย ในระยะก่อนปี พ.ศ. ๑๗๖๑ อำนาจของอาณาจักรเขมรรุ่งเรืองมากในดินแดนสุวรรณภูมิ โดยมีศูนย์กลางอำนาจทางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ที่เมืองละโว้ (ลพบุรี) เขมรมีการปกครองแบบราชาธิปไตย กษัตริย์จะส่งขุนนางมาปกครองเมืองบริวาร โดยเมืองบริวารจะส่งส่วยเป็นบรรณาการให้แก่พระนครหลวง ขณะเดียวกันบางถิ่นอาจเป็นอิสระมีอำนาจปกครองตัวเองแบบนครรัฐ

ระยะที่ ๒ ยุคอาณาจักรสุโขทัยตอนต้น พ.ศ. ๑๗๖๑-๑๙๒๑ การปกครองในยุคนี้วางรากฐานลงแบบการปกครองครัวเรือน จุดเริ่มต้นเริ่มที่ “พ่อครัว” ทำหน้าที่ปกครอง ครอบครัวย่อยๆ ครอบครัวย่อยร่วมกันเป็น “เรือน” หัวหน้าก็คือ “พ่อเรือน” หลาย ๆ เรือนรวมกันเป็นหมู่บ้านมีหัวหน้าเรียกว่า “พ่อบ้าน” หลาย ๆ หมู่บ้านรวมกันเรียกว่า “เมือง” หัวหน้าคือ “พ่อเมือง” และพ่อขุน คือผู้ปกครองประเทศ หรือผู้ปกครองทุกเมืองนั่นเอง

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. หัวเมืองชั้นใน ได้แก่ เมืองหน้าด่านหรือเมืองลูกหลวง ล้อมรอบราชธานี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ศรีสัชนาลัย (ด้านหน้า) สองแคว (ด้านตะวันออก) สระหลวง (ด้านใต้) และชากังราว (ด้านตะวันตก) การปกครองหัวเมืองชั้นในนั้นขึ้นอยู่กับสุโขทัยโดยตรง

๒. หัวเมืองชั้นนอก ได้แก่ เมืองท่าพระยามหานคร ที่มีผู้ดูแลโดยตรงแต่ขึ้นอยู่กับสุโขทัย ในรูปลักษณะของการสวามิภักดิ์ในฐานะเป็นเมืองขึ้นหรือเมืองออก หัวเมืองชั้นนอกมี แพรก อุทอง ราชบุรี ตะนาวศรี แพร่ หล่มสัก เพชรบูรณ์ และศรีเทพ

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐-๑๑.

๓. เมืองประเทศราช ได้แก่เมืองที่เป็นชาวต่างภาษา มีกษัตริย์ปกครองขึ้นกับสุโขทัย ในฐานะประเทศราช มีนครศรีธรรมราช มะละกา ยะโฮร์ ทะวาย เมาะตะมะ หงสาวดี น่าน เสา เวียงจันทน์ และเวียงคำ

ระยะที่ ๓ ยุคอาณาจักรสุโขทัยตอนหลาย ในปี พ.ศ. ๑๙๒๑ ซึ่งตรงกับสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ ๒ ของพาราจักรสุโขทัย ได้ยอมอยู่ใต้อำนาจการปกครองของอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรบที่เมืองชากังราวที่กระหม่อมราชอาออกถวายบังคมต่อพระบรมราชาธิราชที่ ๑ แห่งอาณาจักรอยุธยา การเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นครั้งนี้ที่สำคัญ คือ การที่อยุธยาพยายามทำลายศูนย์กลางของอาณาจักรสุโขทัย คือ แบ่งแยกอาณาจักรสุโขทัยเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. บริเวณลุ่มแม่น้ำยม แม่น้ำน่าน ให้มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองสองแคว ให้กษัตริย์ของสุโขทัยปกครองต่อไป และอยู่ในอำนาจของอยุธยาในฐานะประเทศราช

๒. บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง ให้มีศูนย์กลางที่เมืองชากังราว และขึ้นตรงต่ออยุธยาขณะเดียวกัน อยุธยาก็พยายามผนวกอาณาจักรสุโขทัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอยุธยา และประสบความสำเร็จในสมัยพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา)

ระยะที่ ๔ ยุคกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๑๙๘๑-๒๕๓๗ ในยุคนี้นั้นแนวความคิดเกี่ยวกับกษัตริย์เปลี่ยนแปลงไปตามคติพราหมณ์ ซึ่งพวกเขมรเป็นผู้นำมาโดยถือว่า กษัตริย์เป็นผู้ได้รับอำนาจจากสวรรค์ หรือเป็นพระเจ้าบนมนุษย์โลก ลักษณะการปกครองจึงเป็นแบบนายปกครองบ่าว หรือเจ้าปกครองข้า ในสมัยพระบรมมหาราชวัติที่ ๑ และมีเสนาบดี ๔ คน คือ ขุนเมือง ขุนวัง ขุนคลัง และขุนนา เป็นผู้ช่วยดำเนินการมีหน้าที่ดังนี้

๑. เมือง รับผิดชอบด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและปราบปรามโจรผู้ร้าย

๒. วัง มีหน้าที่เกี่ยวกับราชสำนักและตัดสินคดีความต่าง ๆ

๓. คลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับด้านคลัง การค้าและภาษีอากรประเภทต่าง ๆ

๔. นา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านการเกษตร

สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเป็นต้นมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๑๙๘๑-๒๕๓๗) ฐานะของเมืองต่าง ๆ ในอาณาจักรสุโขทัย เดิมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดและความสำคัญของเมือง คือ

๑. หัวเมืองชั้นนอก ได้แก่ เมืองสองแคว

๒. หัวเมืองชั้นโท ได้แก่ เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขทัย เมืองชากังราว และเมืองเพชรบูรณ์

๓. หัวเมืองชั้นตรี ได้แก่ เมืองพิษณุ เมืองสระหลวง (พิจิตร) เมืองพระบาง (นครสวรรค์)

ระยะที่ ๕ ยุคการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล (พ.ศ. ๒๔๓๗-๒๔๗๖)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยได้ทรงยกเลิกตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ๒ ตำแหน่ง คือ สมุหนายก และสมุหกลาโหม รวมทั้งจตุสดมภ์ด้วย ได้จัดระเบียบบริหารราชการออกเป็นกระทรวง ตามแบบอารยประเทศ และให้มีเสนาบดีเป็นผู้ว่าการแต่ละกระทรวง กระทรวงที่ตั้งขึ้นมีทั้งหมด ๑๒ กระทรวง

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ เป็นปีแรกที่ได้วางแผนงานจัดระเบียบการบริหารมณฑลแบบใหม่เสร็จ กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น ๓ มณฑล คือ มณฑลปราจีนบุรี มณฑลนครราชสีมา มณฑลพิษณุโลกและทรงโปรดเกล้าฯ ให้โอนหัวเมืองทั้งปวงซึ่งเคยขึ้นกับกระทรวงกลาโหมและกระทรวงต่างประเทศมาขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเดียว จึงได้รวมหัวเมืองจัดเป็นมณฑลราชบุรีขึ้นอีกมณฑลหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๓๘ ได้รวมหัวเมืองจัดเป็นมณฑลขึ้นอีก ๒ มณฑล คือ มณฑลนครชัยศรี มณฑลนครสวรรค์ และมณฑลกรุงเก่า และได้แก้ไขระเบียบการจัดมณฑลฝ่ายทะเลตะวันตก คือ ตั้งเป็นมณฑลภูเก็ต ให้เข้ารูปลักษณะของมณฑลเทศาภิบาลอีกมณฑลหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๓๙ ได้รวมหัวเมืองมณฑลเทศาภิบาลขึ้นอีก ๒ มณฑล คือ มณฑลนครศรีธรรมราช และมณฑลชุมพร

พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้รวมหัวเมืองมะลายูตะวันออกเป็นมณฑลไทรบุรี และในปีเดียวกันได้ตั้งมณฑลเพชรบูรณ์ขึ้นอีกมณฑลหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้เปลี่ยนแปลงสภาพของมณฑลเก่า ๆ ที่เหลืออยู่อีก ๓ มณฑล คือ มณฑลพายัพ มณฑลอูตร และมณฑลอีสาน ให้เป็นมณฑลเทศาภิบาล

พ.ศ. ๒๔๔๗ ยุบมณฑลเพชรบูรณ์ เพราะเห็นว่าสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

พ.ศ. ๒๔๔๙ จัดตั้งมณฑลปัตตานี และมณฑลจันทบุรี (มีเมืองจันทบุรี ระยอง และตราด)

พ.ศ. ๒๔๕๐ ตั้งมณฑลเพชรบูรณ์ ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้แยกมณฑลอีสานออกเป็น ๒ มณฑล มีชื่อใหม่ว่า มณฑลอุบลและมณฑลร้อยเอ็ด

พ.ศ. ๒๔๕๘ จัดตั้งมณฑลมหาสารคามขึ้น โดยแยกออกจากมณฑลพายัพ

ระยะที่ ๖ ยุคหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕

การปรับปรุงระเบียบการปกครองหัวเมืองเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็นระบบประชาธิปไตยนั้นปรากฏตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ จัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอจังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยบริหารราชการแผ่นดิน มีข้าหลวงประจำจังหวัดและกรรมการจังหวัดเป็นผู้บริการ เมื่อก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง

นอกจากจะแบ่งเขตการปกครองออกเป็นจังหวัดและอำเภอแล้ว ยังแบ่งเขตการปกครองออกเป็นมณฑลด้วย เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงได้ยกเลิกมณฑลเสีย เหตุที่ยกเลิกเนื่องจาก

๑. การคมนาคม สื่อสาร สะดวกรวดเร็วขึ้นกว่าแต่ก่อน สามารถที่จะสั่งการตรวจตรา สอดส่องได้ทั่วถึง

๒. เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของประเทศให้น้อยลง

๓. เห็นว่าหน่วยมณฑลซ้อนกับหน่วยจังหวัด จังหวัดรายงานกิจการต่อมณฑล มณฑล รายงานต่อกระทรวงเป็นการซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น

๔. รัฐบาลในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ มีนโยบายที่จะให้อำนาจแก่ส่วนภูมิภาคยิ่งขึ้น และการที่ยกมณฑลก็เพื่อให้จังหวัดมีอำนาจนั่นเอง

๕. ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินอีกฉบับหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับจังหวัด มีหลักการเปลี่ยนไปจากเดิม ดังนี้

๕.๑ จังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลแต่จังหวัดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ หามีฐานะเป็นนิติบุคคลไม่

๕.๒ อำนาจบริหารในจังหวัดซึ่งแต่เดิมตกอยู่แก่คณะบุคคล ได้แก่ คณะกรรมการจังหวัดนั้น ได้เปลี่ยนแปลงอยู่กับบุคคลคนเดียว คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด

๕.๓ ในฐานะของกรมการจังหวัด ซึ่งเดิมเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในจังหวัด ได้กลายเป็นคณะเจ้าหน้าที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด

ต่อมา ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ โดยจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัด และอำเภอ

ระยะที่ ๗ ยุคปัจจุบันได้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้จัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

๒. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้กำหนดให้รูปแบบการปกครองตำบลเป็นนิติบุคคล มีผู้แทนประชาชนจากหมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบเป็นสภาตำบล ทำหน้าที่บริหารงานของตำบล ส่วนตำบลที่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดได้ยกฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล จากผลของกฎหมายฉบับ

ดังกล่าว ทำให้จังหวัดสุโขทัยมีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๗๗ แห่ง โดยได้จัดตั้งดังนี้ ๑. ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จำนวน ๑ แห่ง ๒. ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ จำนวน ๔๕ แห่ง ๓. ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จำนวน ๓๑ แห่ง และ ๔. ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ มีสภาตำบลจำนวน ๖ แห่ง

๓. พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ปรับปรุงรูปแบบการบริหาร โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้ง^{๕๐}

๒.๒.๓ กระบวนการทางการเมืองและสถาบันทางการเมือง

กระบวนการทางการเมือง คือ วิธีการใช้อำนาจอธิปไตย ได้แก่ การใช้อำนาจบริหาร อำนาจอธิปไตย และอำนาจตุลาการ ควบคู่มากับรัฐ เช่น เมื่อมีรัฐเกิดขึ้นก็ย่อมมีกระบวนการทางการเมืองควบคู่กันมาการศึกษากระบวนการทางการเมือง คือ การศึกษาเรื่องของ พรรคการเมือง (Political Party) และกลุ่มอิทธิพล(Pressure Group) ทั้งสองกลุ่มมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับอำนาจ แต่มีอิทธิพลต่อรัฐบาล

พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่รวมกันขึ้นเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางของแต่ละรัฐซึ่งกำหนดไว้ ปัจจุบันพรรคการเมืองในโลกแบ่งได้ ๓ ระบบ ได้แก่

๑. ระบบพรรคเดียว (Single Party System)
๒. ระบบสองพรรค (Two Party System)
๓. ระบบหลายพรรค (Multi-Party System)

เรื่องของพรรคการเมืองเราต้องคำนึงว่า พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่รวมกันขึ้นเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางของแต่ละรัฐซึ่งกำหนดไว้

กลุ่มอิทธิพล คือ กลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่มีอาชีพ มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความประสงค์แสวงหาผลประโยชน์เฉพาะอย่าง รักษาผลประโยชน์ของตนไว้หรือต้องการขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวางยิ่งขึ้นวิธีการดำเนินงานของกลุ่มอิทธิพล คือ การเสนอความคิดเห็นในเรื่องความต้องการของกลุ่มของตนต่อรัฐบาล หรือใช้อิทธิพลในทุก ๆ ด้านรวมทั้งด้านการเงิน เพื่อชักชวน บีบบังคับรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายนิติบัญญัติให้ออกกฎหมายเพื่อประโยชน์ของกลุ่มของตน ตลอดใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงพรรคการเมืองให้พยายามดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

^{๕๐}สำนักงานจังหวัดสุโขทัย, การปกครองตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : http://www.sukhothai.go.th/history/hist_04.htm [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มตัวแทนสาขา อาชีพสาขาในสังคม ซึ่งมีจำนวนมากและตามความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาตัวอย่างของกลุ่มผลประโยชน์เช่น กลุ่มชาวไร่ชาวนากลุ่มเกษตรกรอ้อยและน้ำตาลกลุ่มอุตสาหกรรมการสื่อสาร (มือถือ) เป็นต้น

กลุ่มผลักดัน คือองค์การที่ก่อตั้งเพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ไปเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในนโยบายของรัฐให้เป็นประโยชน์แก่กลุ่มของตนตัวอย่างของกลุ่มผลักดันเป็นกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เช่น กลุ่มชาวบ้านหินกรูดบ่อนอก เป็นต้น

ระบบราชการ จึงเป็นกลุ่มของระบบการทำงานหลายๆ ระบบที่มีลักษณะประสานกันเป็นสิ่งเดียว เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารงานขององค์การของรัฐไม่ว่าจะเป็นในระดับใดหรือ ณ สถานที่ใดก็ตามองค์ประกอบของระบบราชการ

- เป็นงานสาธารณะที่ปฏิบัติงานโดยอาศัยอำนาจตามตัวบทกฎหมาย
- เป็นองค์การที่มีการจัดอำนาจหน้าที่หรือลำดับขั้นตอนการบังคับบัญชาที่สลับซับซ้อน
- มีพฤติกรรมที่มีเหตุผลและมีลักษณะสากลนิยม และต้องมีการใช้ระบบคุณธรรม
- ต้องเป็นการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดองค์กรอิสระ เป็นองค์กรตรวจสอบ

การใช้อำนาจรัฐความหวังของสังคมประชาธิปไตย ปลอดภัยจากการแทรกแซงขององค์กรของรัฐอื่นหรือสถาบันการเมืองอื่น รวมทั้งอยู่เหนือกระแสและการกดดันใดๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

- คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) แก้ปัญหาความไม่เป็นกลางในกระบวนการเลือกตั้ง
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.) แก้ปัญหาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิชอบในวงการราชการ
- คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) แก้ปัญหาของคณะกรรมการ ตรวจสอบการใช้

งบประมาณของรัฐบาล^{๕๑}

๒.๒.๔ การจัดระเบียบการปกครองของไทย

การปกครองประเทศมีน่าจะอยู่ ๒ ระดับ คือ

๑. อำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจอธิปไตยสูงสุด คืออำนาจของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกปฏิบัติโดยการวางนโยบายไว้

^{๕๑}วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, รัฐศาสตร์ทั่วไป, เอกสารประกอบการสอนวิชารัฐศาสตร์ทั่วไป, (วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, มปป.), หน้า ๙-๑๐.

๒. อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นอำนาจระดับรองลงมา คือ อำนาจของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งดำเนินการปฏิบัติให้เป็นไปตาม

หลักการบริหารราชการแผ่นดินการจตุระเปียบบริหารราชการมีหลักทั่ว ไปที่ใช้ในต่างประเทศ ๒ หลัก คือ

๑. หลักการรวมอำนาจปกครอง โดยกำหนดให้อำนาจในการปกครองรวมไว้ที่ส่วนกลางได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม โดยใช้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางซึ่งขึ้นตรงต่อกันตามลำดับชั้นการ บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการปกครองตลอดทั้งอาณาเขตของประเทศส่วนหลักการแบ่งอำนาจปกครอง ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักการรวมอำนาจปกครอง โดยให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือ จังหวัดและ อำเภอ ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนราชการบริหารส่วนกลางได้รับการแบ่งอำนาจและการวินิจฉัยสั่งการ บางส่วนไปดำเนินการในเขตการปกครองของตน

๒. หลักการกระจายอำนาจปกครอง เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้ท้องถิ่นไป จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของส่วนกลาง เพียงแต่อยู่ในความควบคุมเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการการจตุระเปียบบริหารราชการแผ่นดิน ของไทยแบ่งเป็น ๓ ส่วนคือ

๑. ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ซึ่งใช้หลักการรวมอำนาจปกครอง
๒. ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งใช้หลักการแบ่งอำนาจปกครอง
๓. ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งใช้หลักการกระจายอำนาจปกครอง

การจตุระเปียบบริหารราชการไทยโดยภาพรวมแล้ว มีลักษณะโน้มไปในทางรวมอำนาจ มากกว่ากระจายอำนาจ เพราะนอกจากราชการบริหารส่วนกลางที่เป็นแบบรวมอำนาจแล้วราชการ บริหารส่วนภูมิภาคก็ยังเป็นแบบแบ่งปันอำนาจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการรวมอำนาจปกครองด้วย

ลักษณะการจัดองค์กรและการบริหารของระบบราชการไทย มีดังนี้

๑. จัดหน่วยราชการเป็นระดับ คือการจัดโครงสร้างมีลักษณะเป็นลูกโซ่มากระดับ โดยมี จุดประสงค์เพื่อให้หน่วยเหนือซึ่งถือว่ามีความรับผิดชอบสูงกว่าและมีความรอบคอบในการตัดสินใจดีกว่าเป็น ผู้ควบคุมและตัดสินใจ แต่ก็มีปัญหา คือ เกิดความล่าช้าทำให้เสียเวลา เพราะต้องเสนอตามขั้นตอน

๒. ยึดถือกฎหมายระเบียบข้อบังคับเป็นหลักปฏิบัติ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้งานเป็นระเบียบ แบบแผนเดียวกัน ซึ่งแม้จะเป็นผลดีในด้านการควบคุม แต่ก็มีผลเสีย คือทำให้งานล่าช้าและบางครั้ง ไม่อาจดำเนินไปได้

๓. พยายามแบ่งงานเป็นสัดส่วนกัน แต่การไม่กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติงานของ หน่วยงานให้ชัดเจน ทำให้มีปัญหาในการทำงานซ้ำซ้อนกัน และการร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงาน

๔. คัดเลือกบุคคลตามระบบคุณธรรม โดยใช้หลักการตามความสามารถและความรับผิดชอบ แต่ในทางปฏิบัติก็มีไม่น้อยที่เป็นไปตามระบบอุปถัมภ์ คือยังมีการเล่นพรรคเล่นพวกข้าราชการ

โดยทั่วไปข้าราชการแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ข้าราชการประจำคือบุคคลที่รับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งได้รับผิดชอบงานประจำของกระทรวง ทบวง กรม โดยดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งฝ่ายข้าราชการการเมืองเป็นผู้กำหนดให้เกิดผลสำเร็จ และจะต้องผ่านการสอบแข่งขันหรือคัดเลือก เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถก่อนบรรจุเข้ารับราชการตามระบบคุณธรรมข้าราชการประจำจะมีการพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี และรับราชการเป็นอาชีพต่อเนื่องกันไป โดยปกติจะออกจากราชการเมื่อครบเกษียณอายุ คือ ๖๐ ปี

๒. ข้าราชการการเมือง คือบุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ นโยบายหรือเป็นฝ่ายกำหนดนโยบาย และคอยควบคุมข้าราชการประจำให้ปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ มีอัตราเงินเดือนคงที่ไม่มีเกษียณอายุ โดยจะเข้าดำรงตำแหน่งและออกจากตำแหน่งตามวิถีทางการเมืองหรือเหตุผลทางการเมืองเช่น เข้ารับตำแหน่งนายกฯ ด้วยเสียงสนับสนุนของ ส.ส. และออกตามวาระเมื่อครบกำหนด ๔ ปี เป็นต้นตำแหน่งข้าราชการการเมือง เช่น นายกฯ รัฐมนตรี, ที่ปรึกษานายกฯ หรือรัฐมนตรี, เลขาธิการนายกฯ, โฆษกประจำสำนักนายกฯ(โฆษกรัฐบาล) ,เลขาธิการรัฐมนตรีต่าง ๆ เป็นต้น

การเมืองกับการบริหาร

นักการเมืองซึ่งเข้าดำรงตำแหน่งเพียงชั่วคราวและออกไปตามวิถีทางการเมือง ย่อมจะต้องพึ่งพาอาศัยข้าราชการในด้านข้อมูลข่าวสารอยู่มาก รวมทั้งความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนั้นในการวางนโยบายของนักการเมืองจึงต้องมองเห็นเกี่ยวกับทางเลือก ตลอดจนข้อเสียของทางเลือกแต่ละทางจากข้าราชการประจำอยู่เสมอปัญหาสำคัญ ประการหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหาร (ข้าราชการประจำ) คือ ฝ่ายการเมืองไม่สามารถควบคุมฝ่ายบริหารหรือข้าราชการประจำได้ ข้าราชการประจำของไทยมีอิทธิพลในการปกครองมาก เพราะจะเป็นผู้เสนอข้อมูลข่าวสารให้ฝ่ายการเมืองนำไปพิจารณาประกอบการวางนโยบาย ซึ่งข้อมูลที่เสนอนั้นย่อมจะเป็นไปตามทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของข้าราชการประจำ^{๕๑}

^{๕๑}พรเศรษฐีวุฒิ ปัญญาอิสกุล, การเมืองกับการปกครองของไทย, เอกสารประกอบการบรรยาย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๔-๑๒๘. (เอกสารอัดสำเนา).

๒.๒.๕ พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช หลังจากนั้นพุทธศาสนาได้เลือนหายไปทีละสาย แม้ประเทศศรีลังกาที่พุทธศาสนามีรากฐานมั่นคงในยุคนั้น ก็เสื่อมสลายลง เหลือที่มั่นสุดท้ายในแผ่นดินสุวรรณภูมิอันเป็นผลงานการวางรากฐานของพระธรรมทูตต่างประเทศ โดยมีพระโสณะและพระอุตตระเป็นหัวหน้า แต่พุทธศาสนาในแผ่นดินสุวรรณภูมิ ในลาว กัมพูชา หรือเมียนมาร์ (พม่า) เริ่มเสื่อมถอยลง เพราะการเมืองของประเทศนั้นๆ และการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่จนพุทธศาสนาเหลือปรากฏสุดท้ายบนผืนแผ่นดินไทย ที่เป็นที่พึ่งของสังคมและแนวคิดทางการเมืองไทยมาทุกยุคทุกสมัย เมื่อย้อนไปพุทธศตวรรษที่ ๑๙ สยามได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์ เกิดคติที่ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นจักรพรรดิ หรือธรรมราชา พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ทำให้คนทั้งหลายประพฤติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์หรือพระราชา คือผู้ซึ่งทำให้คนทั้งหลายยินดีหรือปกครองให้ราษฎรมีความสุข ดังนั้น จึงต้องทรงถึงพร้อมด้วยทศพิธราชธรรม ถึงพร้อมในการทำหน้าที่ผู้ปกครองรัฐตามหลักสังคหวัตถุ มีหลักการของจักรพรรดิที่เป็นใหญ่เหนือกษัตริย์อื่น และการสร้างสัมพันธไมตรีกับกษัตริย์ที่ปกครองเมืองขึ้นเมืองออกอย่างชัดเจน

หลักการปกครองของพระเจ้าอโศกเป็นผลของคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง คำสอนหลักธรรมแห่งการปกครองมี ๒ ระบอบ คือ

๑.ระบอบสาธารณรัฐ หรือวาทิกคณะ ใช้ อปริหานียธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ เป็นหลักธรรมะที่ปรากฏอยู่ในมหาปรินิพพานสูตร และอรรถกถาสุมังคลวิลาสินี ที่ขานิกายมหายาน

๒.ราชาธิปไตย หรือธรรมราชา คือ ธรรมแห่งพระเจ้าแผ่นดิน ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ สังคหวัตถุ ๔ ประการ และจักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการ ^{๕๓}

ในหลักการที่เป็น อธิปไตย ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ ๓ ประการด้วยกัน ๒๔ นั่นก็คือ

^{๕๓} สมหมาย จันทรเื้อ คณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.สยาม, แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธ ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1429617079> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

หลักอริปไตย ๓

๑. อัตตาริปไตย ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยการปรารถนาและสิ่งที่เนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดี ด้วยเคารพตน

๒. โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนินทาและสรรเสริญ กระทำด้วยปรารถนาจะเอาใจผู้้นั้น หาความนิยม หรือหวั่นกลัวเสียงกล่าวว่าเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพเสียงหมู่ชน

๓. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำด้วยปรารถนาสิ่งที่ได้ศึกษา ตรวจสอบตามข้อเท็จจริง และความเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง แจ่มชัด และพิจารณาอย่างดีที่สุด เต็มขีดแห่งสติปัญญา มองเห็นได้ด้วยความรู้ที่บริสุทธิ์ใจ เป็นไปโดยชอบธรรม และเพื่อความดีงามเป็นประมาณ อย่างสามัญ ได้แก่ ทำการด้วยความเคารพ หลักการ กฎระเบียบ กติกา เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ถ้าต้องการรับผิดชอบต่อรัฐประชาชาติไทย หรือหลักข้อ ๓ คือ ธรรมาธิปไตย

โดยเฉพาะอย่างในการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น พระธรรมปิฎกมองเห็นว่า การปกครองนั้น หากเป็นไปเพื่ออยากได้ผลประโยชน์ อยากใหญ่ อยากโต อยากมีอำนาจ อยากได้อะไรๆ ต้องเป็นไปตามความยึดถือของตน ซึ่งจะตรงกันข้ามกับจริยธรรม ถ้าถูกต้อนหา มานะ หรือ ทิฐิครอบงำ แน่นนอนว่าจริยธรรมเดินไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น ทางแก้ไขเรื่องนี้ก็คือ จะต้องมีการพัฒนาความอยากให้มันดี และอยากทำให้มันดีนี้ให้เข้มข้น แรงกล้า ให้เป็นไปอย่างมุ่งมั่นที่สุด ให้ฝังลึกลงไปประจำอยู่ในจิตใจให้ได้

เมื่อคนในสังคมประชาธิปไตย มีความใฝ่ดี อยากให้มันดี ปรารถนาความสุขแก่ ประชาชน และแก่บ้านเมืองแล้ว ความปรารถนาก็จะแผ่ลึกซึ้งและครอบคลุมทั่วไป ซึ่งพระธรรมปิฎกพูดด้วยคำสั้นๆ ว่า ความอยากให้ธรรมเกิดมีขึ้น หรือความใฝ่ธรรม กล่าวคือ อยากให้ธรรม ความดี ความงาม ความจริง ความถูกต้อง เกิดมีขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และตรงจุดหมาย เพราะการที่มนุษย์มีการปกครอง มีการงานบ้านเมืองต่างๆ นี้ ก็เพื่อให้ เกิดมี "ธรรม" ขึ้นในสังคมมนุษย์ หรือเพื่อดำรง "ธรรม" ให้คงอยู่

คำว่า "ธรรม" ในที่นี้ พระธรรมปิฎกให้นิยามไว้ว่า หมายถึง ความจริง ความ ถูกต้อง ความดี งาม ประโยชน์สุขที่แท้จริง รวมทั้งหลักการที่จะให้เกิดความดีงาม ความ ถูกต้องเหล่านี้๒๕ การที่เราจัดตั้งวางหลักต่างๆ เช่น หลักการทางรัฐศาสตร์ หลักการทาง นิติศาสตร์ หลักการทางเศรษฐศาสตร์ หรือ

หลักการเองใดๆ ก็ตาม ก็เพื่อให้มีเกณฑ์ มี มาตรฐานในการที่จะดำเนินงาน เพื่อสร้างสรรค์ทำให้เกิดความดี ความงาม ความถูกต้อง และประโยชน์สุขที่แท้^{๕๔}

การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนาของพุทธทาสภิกขุ

ท่านพุทธทาส เป็นที่ยอมรับว่าท่านเป็น “ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา” ท่านวิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเผยแผ่หลักคำสอนในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่ฟังหรืออ่านผลงานของท่านเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและวงวิชาการได้อย่างกว้างขวาง ผลงานทางการเมืองการปกครองของท่านนั้นที่โดดเด่นได้แก่ งานเขียนเรื่อง “ธัมมิกสังคมนิยม” แนวคิดทางการเมืองของท่าน มีพื้นฐานแนวความคิดอิงหลักทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นด้านหลักแนวคิดทางการเมืองแบบ “ธัมมิกสังคมนิยม” มีดังนี้คือ

๑) ความหมายของธัมมิกสังคมนิยม ธัมมิกสังคมนิยมเป็นระบบการปกครองที่ไม่เห็นแก่ตัวบุคคล และจะต้องประกอบไปด้วยธรรมะ ระบอบการปกครองของโลกที่ไม่เห็นแก่ตัวบุคคล จะเปิดโอกาสให้ระบบการปกครองนั้นประกอบด้วยธรรมะ กล่าวโดยสรุป ธัมมิกสังคมนิยม เป็นระบอบที่ถือเอาประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก และประกอบด้วยธรรมะ

๒) สังคมนิยมในพระพุทธศาสนา ท่านพุทธทาส ได้กล่าวถึงสังคมนิยมในพระพุทธศาสนา ดังนี้คือ

คำว่า สังฆะ แปลว่า หมู่ หรือ พวก ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติระบบวินัย เป็นระบบที่ผูกพันกันไว้เป็นหมู่เป็นพวกไม่แยกออกจากกัน โดยมีเครื่องยึดเหนี่ยวให้อยู่ร่วมกัน เช่น หลักธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้หมู่สงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

๒.๒) การปฏิบัติตนให้สันโดษเป็นรากฐานของสังคมนิยม ระเบียบวินัยทางพระพุทธศาสนามุ่งให้พระสงฆ์ปฏิบัติตนอย่างสันโดษ พอดี รู้จักพอดีในการเป็นอยู่ เช่น จะต้องมีการ ๓ ผืน มีมากก็อาบัติ เป็นต้น การปฏิบัติตนให้สันโดษ พอดี ซึ่งจะก่อให้เกิดส่วนที่เหลือ และสามารถจุ้นเจียวหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ยากจนกว่าได้ดีมาก จึงเป็นรากฐานของสังคมนิยมในที่สุด

๒.๓) การอยู่กันเป็นสังคม การช่วยเหลือหรือเสียสละเพื่อผู้อื่น ระเบียบวินัยทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้ชัดเจนว่า จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละเพื่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่สังคม นั่นก็คือมีเจตนาของสังคมนิยมมากในทุกด้าน การอยู่กันเป็นสังคมนี้นี้เป็นความต้องการของธรรมชาติ เพื่อช่วยเหลือหรือพึ่งพิงซึ่งกันและกันได้

^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมานุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

๒.๔) ระบบสังคมนิยมแบบธรรมราชา ระบบสังคมนิยมแบบธรรมราชา ก็คือ หลักทศพิธราชธรรม ที่ประกอบด้วย ทาน ศีล บริจาค ความซื่อสัตย์ ความอ่อนโยน การควบคุมตนเอง ความไม่โกรธ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความอดทน และการปฏิบัติตามธรรม^{๕๕}

การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนาของพระพรหมคุณาภรณ์

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) เป็นพระนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ที่มีมุมมองต่อการแก้ไขปัญหาสังคม โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน พระธรรมปิฎกได้ให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างใกล้ชิด เห็นได้จากผลงานทางวิชาการทั้งในรูปแบบของงานนิพนธ์ การแสดงปาฐกถา และบรรยายธรรม ในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา ล้วนแล้วแต่เป็นการผสมผสานแนวความคิดทางพระพุทธศาสนา ที่จะนำมาประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ในการนำผลแก้ไขปัญหาสังคมไทยที่เกิดขึ้น เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา พระธรรมปิฎก ได้เสนอแนวคิด “ประชาธิปไตย” ไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎกได้นิยามคำว่า ประชาธิปไตยไว้อย่างน่าฟังยิ่งว่า เมื่อพูดถึงประชาธิปไตย ถ้ากล่าวถึงความหมาย มีวิธีพูดง่ายๆ อย่างหนึ่งคือ ยกเอาวาทะของประธานาธิบดี ลินคอล์น มาอ้าง เพราะคนชอบ และรู้จักกันมาก คือวาทะที่ว่า "ประชาธิปไตยเป็นการ ปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน" วาทะนี้คนจำได้แม่น เวลาพูดกัน คนมักมองความหมายในแง่ของความรู้สึกตื่นเต้นว่า ตนเองจะได้ เช่น จะได้สิทธิ ได้อำนาจ หรือ ได้ความเป็นใหญ่ในการที่จะเป็นผู้ปกครอง แต่อีกแง่หนึ่งที่ไม่ค่อยได้มองคือ "ความรับผิดชอบ"

ดังนั้น จากแนวคิดเรื่องดังกล่าวนี้ ทำให้เห็นได้ว่า ประชาธิปไตยจะดี ก็อยู่ที่ประชาชน ที่เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจนั้นว่า จะต้องเป็นคนดีและมีปัญญา โดยที่ว่า ประชาชนเป็นใหญ่ มีอำนาจตัดสินใจนี้ การตัดสินใจที่ว่ำนั้น วินิจฉัยด้วยเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ในเรื่องนี้พระธรรมปิฎกให้ข้อสังเกตไว้ ๒ ประการด้วยกันคือ

๑. ถ้าคนส่วนใหญ่เป็นคนโง่ เสียงข้างมากที่วินิจฉัยก็จะเป็นการตัดสินใจเลือกอย่าง โง่ๆ หรือ แม้แต่เลือกไปตามที่ถูกเขาหลอกล่อ ทำให้ผิดพลาดเสียหาย แต่ถ้าคนส่วนใหญ่เป็นคนดี มีปัญญา ก็จะได้เสียงข้างมากที่ตัดสินใจเลือกได้ถูกต้อง บังเกิดผลดี จึงต้องให้ประชาชนมีการศึกษา หรือจะได้เสียงข้างมากที่ตัดสินใจอย่างผู้มีปัญญา

๒. ความจริงของสิ่งทั้งหลายย่อมเป็นอย่างที่มันเป็น มันย่อมไม่เป็นไปตามการบอก การสั่ง การลงคะแนนเสียง หรือตามความต้องการของคน ดังนั้น คนจะไปตัดสินใจความจริง ไม่ได้ แต่เป็นหน้าที่

^{๕๕} คณอง วังฟายแก้ว, การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org/posts/442693> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

ของตนเองที่จะต้องตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นจริง จึงต้องให้ประชาชนมี การศึกษา เพื่อจะได้เสียงข้างมากที่ตัดสินใจเลือกเอาสิ่งที่ถูกต้องเป็นจริง

พระธรรมปิฎกย้ำว่า เสียงข้างมากตัดสินความจริงไม่ได้ อันนี้เป็นหลักธรรมดา เราตัดสินใจไม่ใช่ตัดสินความจริง ถ้าเอาเสียงข้างมากมาตัดสินความจริง ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น ตามหลักการแล้ว ไม่สามารถเอาเสียงข้างมากมาตัดสินความจริงได้ ถ้าอย่างนั้น จะเอาเสียงข้างมากตัดสินอะไร ประเด็นนี้ พระธรรมปิฎกให้ความเห็นว่า เราเอาเสียงข้างมากมาตัดสินความต้องการ คือบอกว่าจะเอาอย่างไร ในแง่นี้สามารถบอกได้ว่า ประชาชนต้องการอะไร จะเอาอย่างไร แล้วมีมติเป็นที่ตกลงกันว่าจะเอาอย่างนี้ ซึ่งรวมความ ปัญหาอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจะให้ความต้องการที่ว่าจะเอาอย่างนั้นไปประสานกับความมุ่งหมายที่ดี โดยมีสติปัญญาที่รู้เข้าใจว่า อะไรเป็นความจริง ความถูกต้อง แล้วตัวประโยชน์แท้ที่ควรจะเอา คือ ให้ความต้องการนั้น ไปตรงกับความจริง ความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ที่แท้จริง มิฉะนั้น ความต้องการนั้นก็ผิด

เมื่อคนตัดสินใจด้วยความต้องการที่ผิด การตัดสินใจนั้นก็ผิด จะเลือกผิด เอาผิด และก่อให้เกิดผลร้าย เพราะฉะนั้น จึงหนีไม่พ้นที่จะต้องทำให้คนมีความรู้ มีสติปัญญา จึงต้องเน้นกันว่า คนจะต้องมีวิจยญาณ หรือจะใช้คำศัพท์ให้ลึกซึ้งไปกว่านั้น ก็คือ ต้องมีโยนิโสมนสิการ ด้วยเหตุนี้ การใช้เสียงข้างมากมาตัดสิน จึงต้องเป็นเสียงแห่งสติปัญญา ที่แสดงถึงความต้องการอันฉลาดที่จะเลือกเอาสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นประโยชน์แท้จริง พระธรรมปิฎกสรุปว่า การศึกษาจำเป็นต่อประชาธิปไตย หรือพัฒนาประชาชนให้ ทำหน้าที่หรือใช้อำนาจตัดสินใจอย่างได้ผลดีใน ๒ ประการ คือ ๑. ให้เสียงข้างมากที่จะใช้วินิจฉัย เกิดจากการตัดสินใจของคนที่เป็นบัณฑิต คือ คนที่มีสติปัญญา และ๒. ให้การตัดสินใจของคนที่เกิดจากความต้องการที่มาประสานกับปัญญาที่รู้ และให้เลือกเอาสิ่งที่ถูกต้องดีงามจริงแท้ และเป็นประโยชน์แท้จริง เมื่อพิจารณาจากแนวคิดเรื่องเสียงข้างมาก ในประชาธิปไตยตามแนวของพระธรรมปิฎก จึงเห็นได้ชัดว่า สังคมไทยเป็นสังคมแห่งวิฤทธ ดังนั้น ระบอบประชาธิปไตยของไทยจึงควร ที่นำแนวคิดในเรื่องของการตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก ตามแนวของพระธรรมปิฎกมาประยุกต์ใช้ ก็จะทำให้ระบบการเมืองไทย ได้เสียงข้างมากที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของระบอบประชาธิปไตย ที่แน่นอน กล่าวคือ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของสังคมไทยโดยรวมนั่นเอง^{๕๖}

กล่าวได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองว่าด้วยการแสวงหาอำนาจและจัดสรรผลประโยชน์เพื่อประโยชน์ในชาติแต่กระนั้นการควบอำนาจหรือการครองอำนาจของมนุษย์ย่อมเป็นไป

^{๕๖} คณอง วังฝ่ายแก้ว, การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org/posts/442693> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

เพื่อการเห็นแก่ตัวและพวกพ้องในทุกระบอบการปกครองไม่ว่าจะปกครองในรูปของบุคคลผู้เดียว การปกครองในรูปแบบเป็นคณะที่เรียกว่า คณาธิปไตย ซึ่งหากมองในเรื่องของอำนาจจะมีจุดน่าในใจอยู่คือ การปกครองแบบเบ็ดเสร็จหรือควบคุมถ้วนทั่ว ลักษณะการใช้อำนาจนิยม และแบบอิสระนิยมหรือเสรีนิยม นอกจากนี้ยังพบถึงลัทธิหรืออุดมการณ์ลัทธิหรืออุดมการณ์ เช่น ลัทธิฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์ ลัทธิสังคมนิยม ลัทธิเสรีนิยม ลัทธิเทวสิทธิ์ และลัทธิชาตินิยม ซึ่งลัทธิเหล่านี้ย่อมจัดอยู่ในประเภทของการใช้อำนาจที่เข้มแข็ง และมีความเข้มแข็งในเชิงของความเป็นชาตินิยมอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยที่ยังคงมองถึงระบบในการใช้อำนาจอยู่ ๓ ประการ คือ อำนาจทางนิติบัญญัติ อำนาจทางตุลาการ และอำนาจทางการบริหารที่สามารถผลักดันบุคคลในการเข้ามาใช้อำนาจแทนประชาชนผ่านการเลือกตั้งอันเป็นที่ยอมรับโดยคนส่วนมาก ซึ่งในส่วนของประเทศไทยก็ยังใช้รูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และแน่นอนว่า นักปราชญ์อย่างพระพุทธบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หรือทั่วโลกถึงการใช้อำนาจในลักษณะความเป็นกลางหรือใช้ลักษณะของอำนาจทั้งแข็งและอ่อนมาผสมผสานให้เกิดเป็นธรรมแก่คนในสังคมที่เรียกว่า ธัมมิกสังคมนิยม ที่มุ่งให้คนในสังคมลดความเห็นแก่ตัวและมุ่งสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่นมากที่สุด ในขณะที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) แม้ว่าจะมองถึงรูปแบบการใช้อำนาจและการจัดสรรประโยชน์ให้กับประชาชนยังมองถึงรูปแบบของประชาธิปไตย แต่จะต้องทำให้ประชาชนมีความรู้ และมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเป็นธรรมมากที่สุดเพราะการที่คนส่วนใหญ่จะมาตัดสินใจความชอบของตนเองย่อมไม่เป็นผลดีต่อคนส่วนน้อยเกิดการเสียเปรียบในเชิงของผลประโยชน์แต่จะต้องนำเอาความถูกต้องมาใช้รวมทั้งการสร้างประชาชนให้เป็นคนดีมีสติปัญญาช่วยการตัดสินใจของคนที่เกิดจากความต้องการที่มาประสานกับปัญญา

๒.๓ กระบวนการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจสี่

ความหมายของอริยสัจ ๔

อริยสัจสี่มีความหมายตามนัยพระบาลี ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ ประการเหล่านี้แลเป็นของแท้เท่านั้น ไม่คลาดเคลื่อนไปได้ ไม่กลายเป็นอย่างอื่น ฉะนั้น จึงเรียกว่า อริยสัจ”^{๕๗} “... ภิกษุทั้งหลาย เพราะได้ตรัสรู้อริยสัจสี่นี้ ตามเป็นจริง พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้นำมาเรียกว่าเป็นอริยะ”^{๕๘}

^{๕๗} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๗๐๓/๕๕๓.

^{๕๘} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๗๐๗/๕๕๕.

หัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ที่อริยสัจ ๔ ประการ (จตตาริ อริยสัจจანი) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในปฐมเทศนาแก่สหายเก่าของพระองค์ คือ ปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนะ มฤคทายวัน (ปัจจุบันเรียกว่าสารนาถ) ใกล้เมืองพาราณสี ในพระธรรมเทศนาภิกขุตันตัมที่มีหลักฐานในคัมภีร์ดั้งเดิมนั้น พระองค์ได้ทรงแสดงอริยสัจ ๔ ประการไว้เพียงย่อเยื้อง แต่ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนารุ่นแรกๆ มีหลายแห่งที่ได้อธิบายอริยสัจ ๔ ประการนี้ซ้ำแล้วซ้ำอีก พร้อมด้วยรายละเอียดมากมาย และหลายแง่หลายทาง ถ้าศึกษาอริยสัจ ๔ โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิง และคำอธิบาย (จากคัมภีร์) เหล่านี้ เราจะได้รู้เรื่องราวที่ดีและถูกต้องตามคำสอนอันเป็นแก่นหลักธรรมทั้งปวงของพระพุทธองค์ตรงตามคัมภีร์ดั้งเดิม อริยสัจ ๔ ประการ คือ^{๕๙}

๑. ทุกข์
๒. สมุทัย การเกิดขึ้น หรือสาเหตุแห่งทุกข์
๓. นิโรธ ความดับทุกข์
๔. มรรค ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์

ทุกข์ คือ แสดงว่า สิ่งที่ปรุงแต่งทั้งปวงเป็นทุกข์ นี่คือ บอกตรงๆว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอะไรนั่นเอง สิ่งทั้งปวงเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ใจ แต่คนทั้งหลายไม่รู้ไม่เห็นว่าสิ่งทั้งปวงเป็นความทุกข์จึงได้มีความอยากในสิ่งเหล่านั้น ถ้ารู้ว่ามันเป็นความทุกข์ ไม่น่าอยาก และไม่น่ายึดถือ ไม่น่าผูกพันตัวเองเข้ากับสิ่งใดแล้ว เขาก็คงจะไม่ไปอยาก ซึ่งตัวทุกข์นั่นเองหมายถึง ชั้นธ ๕

สมุทัย การเกิดขึ้นหรือสาเหตุแห่งทุกข์ คือ แสดงว่าความอยากด้วยอวิชชา (ความไม่รู้) นั้นเป็นต้นเหตุของความทุกข์ คนทั้งหลายก็ยังไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจว่าความอยากนี้แหละ เป็นตัวต้นเหตุของความทุกข์ใจจึงได้พากันอยากนั้นอยากนี้ร้อยแปดพันประการ เพราะไม่รู้ว่าความอยากด้วยอวิชชา (ความไม่รู้) นั้นคืออะไร

นิโรธ (ความดับทุกข์) คือ แสดงว่านิโรธ หรือนิพพาน คือการดับความอยากเสียได้สิ้นเชิง เป็นความไม่มีทุกข์ คนทั้งหลายยังไม่รู้จักกันใหญ่จริงๆ ที่เป็นสิ่งที่อาจบรรลุถึงได้ในที่ทุกๆ ไป คือ พบได้ตรงที่ความอยากมันดับลงไปนั่นเอง นี่คือการไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร จึงไม่มีใครปรารถนา ที่จะดับความอยาก ไม่ปรารถนานิพพาน เพราะไม่รู้ว่าอะไรคือนิพพาน

มรรค (ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์) คือ วิธีดับความอยากนั้นๆเสีย ไม่มีผู้ใดเข้าใจว่า การทำอย่างนี้เป็นวิธีดับความอยากไม่มีใครสนใจเรื่องอริยมรรคอันมีองค์ ๘ ประการซึ่งดับความอยากเสียได้ ไม่

^{๕๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๕.

รู้จักอะไรเป็นที่พึ่งแก่ตนเอง อะไรควรชวนขายอย่างยิ่ง จึงไม่สนใจกับเรื่องอริยมรรคของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งที่เลิศประเสริฐที่สุดในบรรดาวิชาความรู้ของมนุษย์เราในโลกนี้ นี่แหละ คือการไม่รู้อะไรเป็นอะไร อย่างน่าหวาดเสียว

ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า อริยสัจ ๔ ประการ นั้นคือ ความรู้ที่บอกให้เห็นชัดว่า อะไรเป็นอะไร อย่างครบถ้วน นั่นเอง เรื่องความอยากนั้นบอกให้รู้ว่า เมื่อไปเล่นกับมันจึงเป็นความทุกข์ใจขึ้นมา เราก็กังขืนไปเล่นกับความอยากจนเต็มไปด้วยความทุกข์ นี่แหละเป็นความโง่เขลาที่ไม่รู้อะไรเป็นอะไรตามที่เป็นอย่างจริงจึงปฏิบัติผิดทุกอย่าง จะมีถูกบ้างก็เล็กน้อยเกินไป และมักจะถูกตามความหมายของคนที่มีกิเลส ตัณหา ซึ่งถือกันว่าถ้าได้อะไรมาตรงตามความต้องการของตนแล้ว ก็จัดว่าเป็นการปฏิบัติถูก อย่างนี้ทางธรรมไม่ถือว่าถูกเลย

องค์ประกอบของอริยสัจ ๔

อริยสัจนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบหรือส่วนประกอบ ๔ ประการ ดังพระบาลีว่า

“... จตตาริมานิ ภิกขเว อริยสัจจานิ กตมานิ จตตาริ ทุกขํ อริยสัจจํ ทุกขสมุทโย อริยสัจจํ ทุกขนิโรธอริยสัจจํ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจํ ทุกขสมุททยอริยสัจจํ ทุกขนิโรธอริยสัจจํ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจ”^{๖๐} สรุปว่า อริยสัจ มียุทธศาสตร์ประกอบ ๔ คือ ทุกข์, ทุกขสมุทัยเรียกสั้นๆว่า สมุทัย, ทุกขนิโรธ เรียกสั้นๆว่า นิโรธ , ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เรียกสั้นๆว่า มรรค สำหรับความหมายของอริยสัจ แต่ละข้อๆ มีอธิบายตามพระบาลี ดังนี้

“... ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แล เป็นทุกขอริยสัจ คือ ชาติ (ความเกิด) ก็เป็นทุกข์ ชรา (ความแก่) ก็เป็นทุกข์ พยาธิ (ความเจ็บไข้) ก็เป็นทุกข์ มรณะ (ความตาย) ก็เป็นทุกข์ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์ การพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ ปราศจากสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นก็เป็นอย่างทุกข์ โดยย่อ อุปาทานขันธ ๕ เป็นทุกข์

ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แล เป็นทุกขสมุทัยอริยสัจ คือ ตัณหาที่ทำให้มีภพใหม่ประกอบด้วยความเพติดเพติดและความติดใจ คอยเพติดเพติดอยู่ในอารมณ์นั้นๆได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา (และ) วิภวตัณหา

ภิกษุทั้งหลายข้อนี้แล เป็นทุกขนิโรธอริยสัจ คือ การที่ตัณหานั้นแลดับไปได้ด้วยการสำรอก ออกหมดไม่เหลือ การสละเสียได้ สลัดออก พ้นไปได้ ไม่ห่วงงเหนียวพัวพัน

^{๖๐} ส.ม. (บาลี) ๑๙/๑๐๘๑/๓๖๗-๓๖๘.

ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แลเป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ อริยมรรคมองค์ ๘ นี้แหละ ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ^{๖๑}

อริยสัจดังกล่าวมานี้ โดยสรุปแล้ว ก็มีเพียง ๑ คือ ทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น ดังพระพุทธพจน์ว่า “ทั้งในกาลก่อนและในบัดนี้เราสอนแต่เรื่องทุกข์ และความดับทุกข์เท่านั้น”^{๖๒} โดยอริยสัจข้อทุกข์และทุกขสมุทัยรวมเป็นเรื่องทุกข์ และข้อทุกขนิโรธกับทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา รวมเป็นเรื่องความดับทุกข์

ทุกข์ในอริยสัจสี่นี้ โดยสรุป ท่านหมายเอาทุกข์ในเบญจขันธ์ เพราะว่า เบญจขันธ์นั้นเป็นศูนย์รวมแห่งทุกข์ทุกชนิด ดังพระบาลีพุทธพจน์ว่า “ก็โดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์...”^{๖๓}

โดยที่พระบาลีที่ยกมานี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า อริยสัจสี่ ก็คือ ความจริงของชีวิต เพราะว่าในชีวิตของคนเรานั้น มีอริยสัจครบทั้ง ๔ อยู่ประจำตัวแล้ว ทุกข์มีอยู่จริงในชีวิต ทั้งทุกข์ทางกายและทางใจ เหตุให้เกิดทุกข์ คือ ตัณหาที่มีอยู่จริงในชีวิต จะหมายถึงการแก้ทุกข์เพื่อความสิ้นทุกข์หรือปราศจากทุกข์ก็ต้องแก้ในชีวิตของเราเองไม่ใช่ที่อื่นหรือสิ่งอื่น และวิธีการแก้ทุกข์ก็ต้องลงมือแก้ในชีวิต คือ เบญจขันธ์นี้ให้ถูกต้องตรงประเด็นและครบถ้วน และที่สำคัญ อริยสัจสี่ คือ หลักการแก้ไขปัญหาชีวิตที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ หมายความว่า เมื่อจะแก้ปัญหาวินิจฉัยให้ได้ผลสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ก็ต้องดำเนินการตามหลักการของอริยสัจสี่ กล่าวคือ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ก่อนอื่นก็ต้องรู้จักสภาพแห่งปัญญาตามเป็นจริง เมื่อรู้สภาพแห่งปัญญาแล้วก็ต้องค้นหาสาเหตุแห่งปัญญาให้ได้ว่า มันเกิดมาจากอะไร ต่อจากนั้น ก็กำหนดจุดหมายในการแก้ปัญหาวินิจฉัย ต้องการผลของการแก้ปัญหาระดับใด และประเด็นสุดท้าย ก็คือ การกำหนดขั้นตอนวิธีปฏิบัติหรือดำเนินการในการแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติตามนั้นอย่างจริงจัง เสร็จแล้วมีการทบทวนดู (ญาณ ๓) แต่ละขั้นตอนในการแก้ปัญหามา เพื่อความถูกต้องและเรียบร้อย หากยังมีจุดบกพร่องอยู่ก็ต้องหาทางแก้ไขจนกว่าจะแก้ปัญหานั้นได้สำเร็จ

กระบวนการของอริยสัจ ๔

คำว่า “กระบวนการ” หมายถึง ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบไปสู่ผลอย่างหนึ่ง, กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง”^{๖๔} จาก

^{๖๑}วิ.มทา. (ไทย) ๔/๑๔/๑๘

^{๖๒}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๘๖/๒๗๖.

^{๖๓}ที.มทา. (ไทย) ๑๐/๒๘๕/๓๔๓.

^{๖๔}พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๗๕

การศึกษาเรื่องอริยสัจ ๔ ผู้วิจัยมองเห็นกระบวนการหรือกระบวนการความคิด ในอริยสัจ ๔ สรุปได้เป็น ๒ กระบวนการ คือ ๑. กระบวนการของเหตุและผล และ ๒. กระบวนการตรวจสอบ ดังนี้

๑. กระบวนการของเหตุและผล

กระบวนการของอริยสัจ ๔ ก็คือ การดำเนินไปอย่างมีระบบของธรรมะที่เกี่ยวข้องกัน สัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นเหตุและผลของกันและกัน หรือกระบวนการที่เกิดขึ้นและกระบวนการดับไปของ ทุกข์อันเป็นธรรมชาติของชีวิตตามความสัมพันธ์กันแห่งเหตุและผล

กระบวนการของอริยสัจ ๔ เริ่มที่ทุกข์ก่อน เพราะว่าทุกข์เป็นธรรมฝ่ายผล เป็นสภาพที่เห็นได้ง่าย และมีปรากฏอยู่ประจำและเป็นจริง ในชีวิตของมนุษย์ทุกคน เมื่อมีทุกข์ก็ต้องมีสาเหตุที่ทำให้มันเกิด ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดทุกข์ก็คือตัวตัณหา เพราะเมื่อคนยังมีตัณหาที่มีความทะเยอทะยานอยากด้วย ประการต่างๆ จึงเป็นเหตุให้เกิดความคิดหาอุบายที่จะทำหรือพูด เพื่อจะให้ได้สิ่งที่ตนต้องการมาสนอง ความอยากซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ และเมื่อได้มาสมปรารถนาแล้วก็ยังเป็นทุกข์อีก เนื่องจากจะต้องคิดหาอุบายที่จะรักษามันไว้ไม่ให้สูญสลายหรือเปลี่ยนแปลงไป หากสิ่งที่ตนได้มาทุกอย่างนั้นมันต้องเปลี่ยนแปลงสูญสลายไปตามเหตุปัจจัยแล้ว ก็ไม่พ้นจากความทุกข์ไปได้

เมื่อรู้เห็นทุกข์พร้อมทั้งสาเหตุตามที่เป็นจริงแล้ว ย่อมเบื่อหน่ายคลายความต้องการ ในสิ่งที่ เป็นทุกข์หรือก่อให้เกิดทุกข์ และคิดหาหนทางที่จะพ้นไปจากทุกข์โดยกำหนดว่า เมื่อมีทุกข์ อุบายที่จะแก้ ทุกข์ดับทุกข์ก็ต้องมีเช่นกัน จึงได้ตั้งเป้าหมายที่จะทำตนให้พ้นจากความทุกข์เรียกว่า ทุกขนิโรธ ไว้กำหนด เป้าหมายเอาไว้แล้ว ก็จำเป็นต้องมีวิธีดำเนินการ เรียกว่า มรรค เพื่อจะให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั้น

อนึ่ง ทุกข์รวมทั้งสาเหตุนี้ พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า เป็นสภาวะธรรมที่ต้องอาศัยซึ่งกันและ กันเกิดขึ้น (เรียกชื่อว่า ปฏิจจสมุปปันนธรรม) จะเกิดขึ้นเองลอยๆโดยไม่มีสาเหตุไม่ได้ โดยทรงตรัสถึง กระบวนการเกิดขึ้นแห่งทุกข์ ด้วยพระบาลีว่า

“... เพราะอริชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร สังขารเป็นปัจจัย จึงมีวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัย จึงมีนามรูป นามรูปเป็นปัจจัย จึงมีสฬายตนะ สฬายตนะเป็นปัจจัย จึงมีผัสสะ ผัสสะเป็นปัจจัย จึงมี เวทนา เวทนาเป็นปัจจัย จึงมีตัณหา ตัณหาเป็นปัจจัย จึงมีอุปาทาน อุปาทานเป็นปัจจัย จึงมีภพ ภพเป็น ปัจจัย จึงมีชาติ ชาติเป็นปัจจัย จึงมีชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เป็นอันว่ากองทุกข์ ทั้งมวลนั้นย่อมเกิดด้วยอาการอย่างนี้”^{๖๕}

^{๖๕} ข.ป. (บาลี) ๓๑/๘-๑๖/๓๑๗-๓๒๗.

นั่นเป็นสมุทัยวาร (สายเกิด) แห่งปฏิจจสมุปบาทหรือกระบวนการของเหตุและผลในการเกิดขึ้นของทุกข์

พระบาลีในสมุทัยวารนี้เท่ากับรวมเอาอริยสัจ ๒ ข้อ คือ ทุกข์ และทุกขสมุทัยเข้าด้วยกัน ส่วนในอริยสัจ ท่านแยกชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปรีทเวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสมาไว้ข้อที่ ๑ คือ ทุกข์ ในฐานะที่เป็นปัญหาที่ประสบซึ่งจะต้องคิดอ่านหาทางแก้ไข แล้วจึงกล่าวถึงกระบวนการของเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดทุกข์ว่า มีอะไรบ้าง อะไรเป็นเหตุของอะไรอะไรเป็นผลของอะไร จนจบทั้งกระบวนการ จัดเป็นข้อที่ ๒ คือ ทุกขสมุทัย ในฐานะที่เป็นสาเหตุของปัญหา และตรัสถึงกระบวนการของความดับทุกข์ไว้ว่า

“... เพราะอวิชชาดับ แลระดับ ไม่เหลือด้วยมรรค คือ เพราะวิราคะดับ สังขารจึงดับ เพราะสังขารดับ วิญญาณจึงดับ เพราะวิญญาณดับ นามรูปจึงดับ เพราะนามรูปดับ สฬายตนะจึงดับ เพราะสฬายตนะดับ ผัสสะจึงดับ เพราะผัสสะดับ เวทนาจึงดับ เพราะเวทนาดับ ตัณหาจึงดับ เพราะตัณหา อุปาทานดับ เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ เพราะภพดับ ชาติจึงดับ เพราะชาติดับ ชรา มรณ โสกะปรีทเวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสจึงดับ เป็นอันว่ากองทุกข์ทั้งมวลย่อมดับด้วยอาการอย่างนี้”

นั่นเป็นนิโรธวาร (สายดับ) แห่งปฏิจจสมุปบาทหรือกระบวนการของเหตุและผล ในการดับของทุกข์ซึ่งนิโรธวารนี้ มีความหมายเท่ากับอริยสัจข้อที่ ๓ คือ ทุกขนิโรธ แสดงให้เห็นว่า เมื่อแก้ปัญหาอย่างถูกต้องตรงสาเหตุแล้ว ปัญหาอื่นๆ ก็จะดับไปตามเหตุปัจจัย และเมื่อถือเอาโดยความแล้ว ยังบ่งถึงแนวทางปฏิบัติหรือวิธีดำเนินการที่จะต้องลงมือปฏิบัติในการจัดการกับปัญหาให้สำเร็จลุล่วงได้ อันหมายถึงอริยสัจข้อที่ ๔ คือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

อย่างไรก็ตาม นิโรธวาร (สายดับ) ของปฏิจจสมุปบาทนี้ ถึงแม้จะกินความถึงอริยสัจข้อที่ ๔ ด้วย แต่ก็ยังไม่ให้ผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพราะว่า ปฏิจจสมุปบาทแสดงเฉพาะแต่กระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติอย่างเดียว ไม่ได้แสดงวิธีการไว้ว่าต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อการปฏิบัติที่ได้ผล ข้อนี้ถ้าจะเปรียบเทียบกับเหมือนกับหมอที่รู้วิธีการแก้ไขโรค แต่ไม่ได้สั่งยาและบอกวิธีการปฏิบัติในการรักษาโรคไว้ ส่วนอริยสัจข้อที่ ๔ จะแสดงข้อปฏิบัติไว้เพื่อวัตถุประสงค์ข้อนี้คือ ความดับทุกข์อย่างชัดเจนโดยตรง และสามารถทดลองพิสูจน์ได้ว่า หากลงมือปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์แปด โดยเริ่มต้นที่สัมมาทิฐิ กล่าวคือ มีความเห็นที่ถูกต้องตั้งตามความเป็นจริง เรื่อยไปจนถึงสัมมาสมาธิอย่างถูกต้องครบถ้วนแล้ว ก็สามารถจะนำไปสู่จุดหมาย กล่าวคือ การแก้ปัญหาได้อย่างเห็นผลแน่นอน

๒. กระบวนการตรวจสอบ

อริยสัจ ๔ เป็นหลักธรรม หรือคำสอนที่แสดงถึงกระบวนการเกิดขึ้นของทุกข์ และกระบวนการดับไปของทุกข์ว่า ดำเนินไปอย่างไร และเพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนของการดำเนินการแต่ละ

ขั้นตอน พระพุทธเจ้ายังได้ทรงแสดงการตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการแต่ละขั้นตอนไว้ด้วย ได้แก่ เรื่องญาณ ๓ คือ สัจญาณ กิจญาณ กตญาณ

๑) สัจญาณ คือ รู้สภาพหรือภาวะที่เป็นจริงของแต่ละเรื่องราว คืออะไร กล่าวคือ รู้ว่าอะไรคือทุกข์ของชีวิต อะไรคือสาเหตุของทุกข์ ภาวะดับทุกข์เป็นอย่างไร วิธีการดับทุกข์ คืออะไร

๒) กิจญาณ คือ รู้ถึงหน้าที่หรือวิธีการที่จะพึงกระทำในแต่ละเรื่องราว พึงปฏิบัติอย่างไร กล่าวคือ

(๑) ในเรื่องทุกข์นั้น รู้ว่า เป็นสิ่งที่พึงรู้ให้ชัดเจน

(๒) ในเรื่องสมุทัยนั้น รู้ว่า เป็นสิ่งที่พึงละหรือกำจัดให้สิ้นไป

(๓) ในเรื่องนิโรธนั้น รู้ว่า เป็นสิ่งที่ต้องทำให้เป็นจริงขึ้น หรือทำให้สำเร็จบริบูรณ์

(๔) ในเรื่องมรรคนั้น รู้ว่า เป็นสิ่งที่ต้องเจริญ คือทำให้ครบถ้วน ปฏิบัติให้สมบูรณ์

๓) กตญาณ คือ รู้ในสิ่งที่ลงมือปฏิบัติไปแล้ว เป็นการตรวจสอบผลของการกระทำที่ดำเนินการหรือลงมือปฏิบัติไปแล้วว่า ได้ผลหรือมีผลเป็นอย่างไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างสมบูรณ์หรือไม่ กล่าวคือ

(๑) เรื่องทุกข์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องรู้อย่างชัดเจน ถัดกัน และตามความเป็นจริงนั้นรู้ อย่างชัดเจน ถูกต้องแล้วหรือยัง

(๒) เรื่องสมุทัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องละอย่างเด็ดขาดนั้น ละได้แล้ว หรือยัง

(๓) เรื่องนิโรธ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เป็นจริง คือ สำเร็จผลบริบูรณ์นั้นสำเร็จแล้ว หรือยัง

(๔) เรื่องมรรค ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเจริญ คือทำให้ครบถ้วนนั้น ทำให้ครบถ้วนแล้วหรือ ยัง

คำสอนเรื่องอริยสัจ ๔ นั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงกระบวนการเกิดและกระบวนการดับของทุกข์ ซึ่งเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ของเหตุและผลทั้งในกระบวนการเกิดและกระบวนการดับของทุกข์ ดังที่ ท่านพระอัสสชิเถระ (พระเถระรูปสุดท้ายในกลุ่มพระปัญจวัคคีย์) สรุปลงแสดงแก่พระสารีบุตรเมื่อครั้งยังเป็น อุปติสสปริพาชก ความว่า ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงตรัสแสดงเหตุแห่งธรรมเหล่านั้นและ ความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติทรงสั่งสอนอย่างนี้^{๖๖} พร้อมทั้งแสดงหลักการตรวจสอบ (ญาณ ๓) เพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนของการดับทุกข์หรือแก้ปัญหาตามกระบวนการของอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นกระบวนการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง

^{๖๖}วิ.มหา. (ไทย) ๔/๖๕/๗๔.

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔

ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอน ของอริยสัจ ๔ เป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง^{๖๗} ซึ่งประกอบไปด้วย

๑. ทุกซ์ การกำหนดประเด็นปัญหา
๒. สมุทัย การกำหนดตั้งข้อสมมติฐานเบื้องต้น
๓. นิโรธ การกำหนดเป้าหมาย
๔. มรรค การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญห^{๖๘}

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอนของไทย ความเป็นมาของวิธีสอนตามขั้นตอนของอริยสัจ ๔ ไว้ดังนี้^{๖๙}

วัฒนธรรมของชาติไทยได้ยอมรับนับถือว่าพระพุทธองค์เป็นบรมครูย่อมต้องมีวิธีสอนที่ดี ดังนั้น ถ้าเราพบว่าวิธีสอนของพุทธองค์เป็นอย่างไรแล้วก็ถือว่าเป็นวิธีสอนของครูไทยที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย วิธีการสอนของพระพุทธองค์จะเขียนไว้ ณ ที่ใดบ้าง จะมีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนที่พระองค์ทรงใช้ไว้ที่ใดบ้าง ก็ไม่ทราบกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอนุมานหรือคาดหมายเอาบ้าง โดยมากสิ่งที่เราพบเห็นกันนั้นก็คือ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ในพระไตรปิฎก ซึ่งรวบรวมสิ่งที่สำคัญทั้งหมดของพระพุทธศาสนาเอาไว้ เป็นหนังสือที่มีจำนวนมากหลายเล่ม เรายังไม่มีเวลาที่จะอ่านให้หมด จึงไม่มีโอกาสที่จะได้พบได้ว่า จะมีคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์อยู่ในพระไตรปิฎก เพียงใด แต่เพื่อความรวดเร็วก็ควรที่จะสามารถ หรืออนุมานเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์ได้บ้างตามสมควรจากคำสอนหรือพฤติกรรมต่างๆ ของพระองค์

เนื่องจากอริยสัจ ๔ เป็นคำสอนที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาประการหนึ่งซึ่งพยายามทำการคาดหมายหรืออนุมานเอาวิธีสอนมาจากอริยสัจ ๔ และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้นได้บ้างไม่มากนักน้อย จากการอนุมาน ก็พอจะมองเห็นหรือพอจะอนุมานได้ว่า วิธีการแห่งปัญญานั้น คล้ายกับวิธีการของอริยสัจ ๔ อย่างที่สุด ดังจะพยายามเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

๑. ขั้นตอนต่างๆ ของอริยสัจสี่

^{๖๗} สุวิทย์ มูลคำ, ๒๐ วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม, พิมพ์ครั้งที่ ๓ , (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

^{๖๘} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๘๓/๕๕๘.

^{๖๙} สาโรช บัวศรี, วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๖), หน้า๑๐.

๑) ทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง (ดังนั้น ปัญญาของเราก็คือ ทำอย่างไรจะได้พ้นทุกข์)

๒) สมุทัย สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา (ดังนั้น เพื่อหาทางกำจัดตัณหาเสียได้ ทุกข์ก็คงจะหมดไป วิธีการที่อาจทดลองเพื่อกำจัดตัณหาอาจมีดังนี้ การอดอาหาร การนั่งสมาธิ การเข้าใจสิ่งที่ถูกต้อง)

๓) นิโรธ การดับทุกข์ (ในการให้ได้มาซึ่งสภาวะนี้ จำต้องดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ทุกข์ดับไป หรือเพื่อจะได้พ้นทุกข์ จึงทำการอดอาหาร เพื่อให้เห็นว่า การทำทุกรกิริยาไม่อาจพ้นทุกข์ได้ก็ลองทำอย่างอื่นออกไปอีก

๔) มรรค จากการปฏิบัติต่างๆด้วยตนเองแล้ว ตกลงสรุปผลได้ว่า วิธีการที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นมีทางเดียว คือ ทางที่เรียกว่า “มรรคแปด” นั่นเอง

๒. ขั้นตอนต่างๆของวิธีการแห่งปัญญา

๑) การกำหนดปัญหา ได้แก่ การพิจารณาเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสม ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิตเป็นความทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ก็กำหนดปัญหาได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)

๒) ตั้งสมมติฐาน เมื่อเข้าใจปัญหาโดยรอบคอบแล้ว เช่น รู้สาเหตุของปัญหาแล้ว อาจตั้งสมมติฐานหรือทดลองกำหนดหลักการในการแก้ไขได้ (เช่น กำหนดว่าจะต้องกำจัดตัณหาเสียให้สิ้นเชิง และกำหนดวิธีการย่อยลงไปอีกว่า อาจจะอดอาหาร อาจทำสมาธิ เป็นต้น)

๓) การทดลองและเก็บข้อมูล ลองทำตามที่ตั้งสมมติฐานแล้ว เช่น ลองอดอาหาร ลองทำสมาธิ ฯลฯ จดและจำผลของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไป

๔) การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลต่างๆ ที่จำไว้ในขั้นทดลองนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ตั้งเดิมนั้นได้หรือไม่ประการใด

๕) การสรุปผล นำการสรุปให้เป็นหลักเกณฑ์ หรือข้อความที่แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีใด และได้ผลประการใด (เช่น สรุปว่า วิธีทุกรกิริยานั้นไม่ได้ผลในการดับทุกข์ แต่การปฏิบัติตามแนวทางของ “มรรคแปด” นั้น เป็นทางเดียวที่พ้นทุกข์ได้แต่จะพ้นได้ในระดับโลกียะหรือระดับโลกุตระก็ต้องแล้วแต่เหตุการณ์และบุคคล

จากการเปรียบเทียบนี้ ก็พอจะเห็นได้ว่าขั้นตอนต่างๆของอริยสัจ ๔ และขั้นตอนต่างๆของวิธีการแห่งปัญญานั้นคล้ายคลึงกันเต็มที่ จะกล่าวได้ว่า แบบเดียวกันก็ไม่ผิด คือ ต่างก็เป็นวิธีการหาเหตุผลและแก้ปัญหา นั่นเอง ดังนั้น นับว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ไม่น้อยที่โลกตะวันออกและโลกตะวันตก ค้นพบวิธีการ

ออกมาได้อย่างเดียวกัน โดยที่ไม่ได้ทราบซึ่งกันและกันเลย ต่างคนต่างคิดออกมา แต่สังเกตได้ว่า พระพุทธองค์ได้ทรงใช้วิธีการนี้มา ๒๕๔๙ ปีมาแล้ว

๓. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔

๑) กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)

(๑) ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อปัญหานั้นตรงกัน และพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่า สิ่งที่คุณนำเสนอ นั้นเป็นปัญหาของทุกคน ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหา เพื่อความสุขของทุกคน

(๒) ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

๒) การตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)

(๑) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมา กล่าวในขั้นที่ ๑ นั้นมีอะไรบ้าง

(๒) ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใดๆ นั้น จะต้องกำจัดหรือดับ

(๓) ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้คิดว่าการแก้ที่สาเหตุนั้นอาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือ ให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อๆ ไป

๓) ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูลผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่า จะบันทึกข้อมูลอย่างไร หรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึกข้อมูล

๔) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)

(๑) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่า ในบรรดาการทดลองหรือการกระทำด้วยตัวเองหลายๆ อย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ชัดเจน บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ไม่ชัดเจน การแก้ปัญหาให้สำเร็จจะต้องทำอย่างไรแน่

(๒) เมื่อลงข้อสรุปวิธีแก้ปัญหาได้แล้ว ให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันคิดวิธีการควบคุมและติดตามของการปฏิบัติเมื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วย^{๗๐}

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๐-๑๓.

สรุปว่า กระบวนการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจสี่ที่มาจากความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ คือ แสดงว่า สิ่งที่ปรุงแต่งทั้งปวงเป็นทุกข์ สมุทัย การเกิดขึ้นหรือสาเหตุแห่งทุกข์ มรรค (ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์) คือ วิธีดับความอยากนั้นๆเสีย และนิโรธ (ความดับทุกข์) คือ แสดงว่า นิโรธ หรือนิพพานที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองของไทยที่อยู่ในรูปของกระบวนการที่สามารถจะแสวงหาคำตอบจนสามารถทราบความจริงได้ ซึ่งจะต้องตีความหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ง่ายต่อการศึกษา เช่น ทุกข์ คือ การกำหนดปัญหาทางการเมืองการปกครอง ที่ช่วยให้ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด และช่วยให้ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง สมุทัย คือ การตั้งสมมติฐานเพื่อหาคำตอบ ทำให้ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหา และผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นิโรธ คือ การทดลองเก็บข้อมูลหรือการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูลผู้สอน และมรรค คือการวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค รวมทั้งการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน ดังนั้น การนำหลักอริยสัจสี่มาใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นการกำหนดกรอบการวิเคราะห์ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองและช่วยให้เห็นลิสต์สามารถจดจำรูปแบบการวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี และช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นรูปธรรมทางด้านรัฐศาสตร์มากยิ่งขึ้น

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนเป็นการทิศทางหรือแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่มากขึ้นได้อย่างไร รวมทั้งการพัฒนาระบบทักษะ ระบบความคิด และการวิเคราะห์ให้บัณฑิตสามารถแยกแยะข่าวสารได้อย่างเป็นระบบเพื่อรองรับความเป็นปัญญาชนในการใช้เหตุผลในการดำรงชีวิตในสังคมเสมอ ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยทั้งหลายมานำเสนอไว้ดังนี้

สิทธิพล อาจอินทร์ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบคือ หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการสอน ๕ ขั้นตอนคือ ปฐมนิเทศ การนำเสนอ

บทเรียน การฝึก และการคิดวิเคราะห์ ผลการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ พบว่า ๑) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์หลังการอบรมเท่ากับ ๓๕.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๔๘ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ ๗๐ ๒) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ได้ระดับคุณภาพดีมาก จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓๘ และระดับดี จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖๒๔) ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนคิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๙ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ ๗๐ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด^{๗๑}

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัยใช้หลักธรรม ได้แก่ สัมมาทิฐิไตรสิกขา และปัญญาอุตฺตรม ๔ โดยยึดหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและครูถือเป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญในการหล่อหลอมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม ๒ ประเภท คือ (๑) กิจกรรมในชีวิตประจำวันเน้นการสำรวจ กาย วาจา ใจด้วยการเจริญสติในช่วงกิจกรรมยามเช้าก่อนรับประทานอาหารเช้าก่อนนอน และก่อนกลับบ้านและ (๒) กิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้จากการได้ยิน มองเห็น สูดดม ชิม สัมผัส และรับรู้ ด้วยใจผ่านสาระการเรียนรู้ ในหน่วยต่าง ๆ โดยลงมือกระทำเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้มี ๕ ขั้นตอน คือการจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้การฝึกการรับรู้การพัฒนาคิด การลงมือปฏิบัติ และการประเมิน^{๗๒}

จุติพร อัสวโสวรรณ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า ๑) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มี ๔ องค์ประกอบ คือ (๑) หลักการ ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบองค์รวม การส่งเสริมการคิดหรือกระตุ้นให้ใช้ความคิด การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำการทำงานกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน (๒) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (๓) กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน คือ การพัฒนาขอบเขตเนื้อหา และสร้างหน่วยบูรณาการ กับ การปฏิบัติการสอนซึ่งประกอบด้วย

^{๗๑} สติพิล อาจอินทร์, การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๑๖: มกราคม ๒๕๕๔, หน้า ๗๒.

^{๗๒} ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย, ปรัชญาคุณปฏิบัติ, (คณะสังคมวิทยา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒).

๕ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนประกายความสนใจ ขั้นสำรวจตรวจสอบ ขั้นขยายความคิด ขั้นนำสู่การปฏิบัติ และขั้นสรุปและประเมิน (๔) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผลหลังการ^{๗๓}

ปราโมทย์ จันทรเรือง วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะการคิดและการสรรค์สร้างความรู้สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ๖ องค์ประกอบ คือ หลักการจุดประสงค์โครงสร้างเนื้อหา การวิเคราะห์งาน หน่วยการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนรู้เอกสารประกอบ รูปแบบมี ๓ เล่ม คือ คำแนะนำการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนการสอน และคำแนะนำ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทักษะการคิดและการสรรค์สร้างความรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสูงกว่าการเรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลงานการสรรค์สร้างความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี และคะแนนเจตคติต่อการเรียนตามรูปแบบของนักเรียนอยู่ในระดับมาก^{๗๔}

กาญจนา จันทรประเสริฐ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ พบว่า ๑) รูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) หลักการของรูปแบบ (๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (๓) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน คือ การเตรียมผู้เรียน การเผชิญปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนงาน การสืบค้น การสังเคราะห์ การสรุป และการประเมินการเรียนรู้และการประเมินผล ๒) ประสิทธิภาพของรูปแบบแสดงด้วยการทดสอบค่า t-test ของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และจากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์และทดสอบทางสถิติโดยใช้ One-way ANOVA ระหว่าง (๑) คะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้แบบ

^{๗๓} จุติพร อัสวโสวรรณ, การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓, **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖).

^{๗๔} ปราโมทย์ จันทรเรือง, การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะการคิดและการสรรค์สร้างความรู้สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒, **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี** ปีที่ ๒๑, ฉบับที่ ๑, เดือน ตุลาคม ๒๕๕๒- มกราคม ๒๕๕๓.

นำตนเองรายด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก และ (๒) คะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ราย ด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก^{๗๕}

วิภา เพ็ชรเจริญรัตน์ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาจิตวิทยา การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย ชั้นปีที่ ๑ พบว่า หลังการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งผลการทดสอบก่อนเรียน มีผลค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๐๖ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นโดยครูมีส่วนร่วมมีคะแนนโดยคิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗๓ ส่งผลให้ผลความต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๙ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ๒. ผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่"ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นโดยครูมีส่วนร่วม พบว่าภาพรวมของทุกข้อที่ทำการประเมินนักศึกษาที่มีผลความพึงพอใจโดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๒๐ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากโดยมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งใจ^{๗๖}

สุบิน ยุระรัช วิจัยเรื่อง ผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน รายวิชา EDA ๗๑๓ สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา EDA ๗๑๓ หลังเรียน มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน (=๓๖.๘๐ และ = ๒๓.๖๐ ตามลำดับ)และนักศึกษาร้อยละ ๘๐ ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ ๓๐ คะแนน นั้นหมายความว่า วิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ส่งผลทำให้นักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา EDA ๗๑๓ ดีขึ้นจริง ๒. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา EDA ๗๑๓ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด สำหรับด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์รองลงมา คือ ด้านสิ่ง สนับสนุนการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ^{๗๗}

สรุป งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความสำคัญของรูปแบบการ เรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอน ความพึงพอใจ และผลของวิธีการสอนซึ่งทำให้เห็นว่า องค์

^{๗๕} กาญจนา จันทรประเสริฐ, การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอน วิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ, **ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๔).

^{๗๖} วิภา เพ็ชรเจริญรัตน์, การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาจิตวิทยาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปฐมวัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยชั้นปีที่ ๑, **รายงานการวิจัย**, คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประจำปี ๒๕๕๕,

^{๗๗} สุบิน ยุระรัช, ผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา EDA ๗๑๓ สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา, **รายงานการวิจัย**, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุมปี ๒๕๕๕).

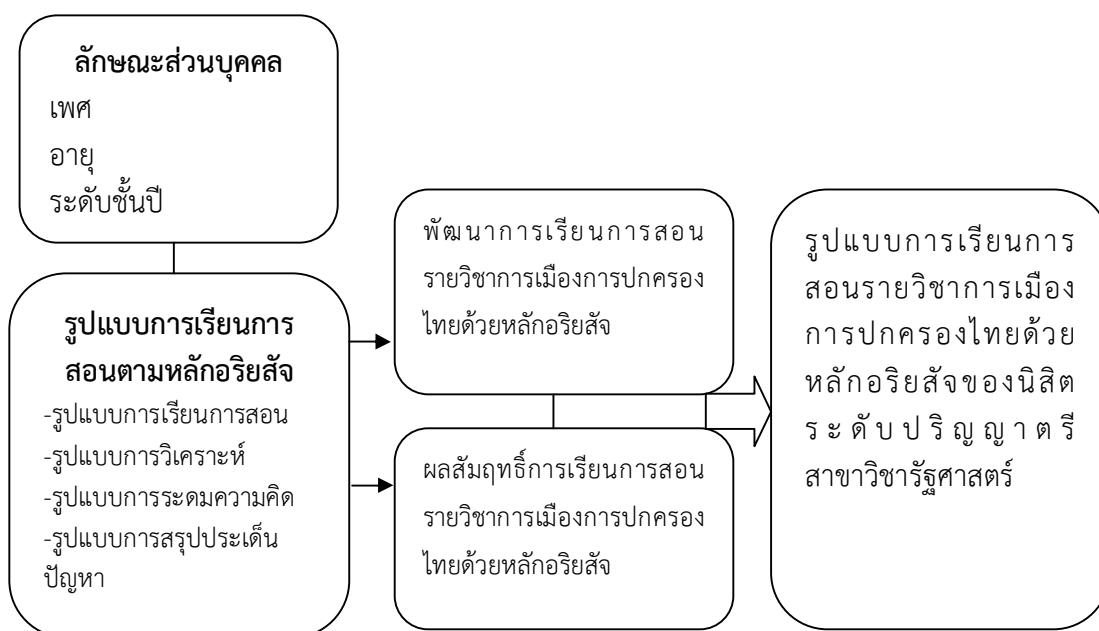
ความรู้จะมีลักษณะของพัฒนาการของผู้เรียนที่เป็นศูนย์กลางมีระดับที่สูงขึ้นภายหลังจากนำผลของรูปแบบไปจัดการเรียนการสอนที่มากขึ้นนอกจากนี้ยังมุ่งเน้นไปที่หลักการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ กระบวนการ และการวัดและประเมินผล

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงการสำรวจและกึ่งทดลองถึงรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ ๒.๔

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์” โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) มีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการเรียนการสอน (The Posttest Only Control Group Design) ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๑ ประชากร

นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติของวิทยาลัยสงฆ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๖๕ รูป/คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติของวิทยาลัยสงฆ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้วยการสุ่มแบบอย่างง่ายแบบยกชั้นทั้งกลุ่มจำนวน ๑๐ รูป/คน ในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ภาคเรียนที่ ๑ เพราะลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๑ ชนิดเครื่องมือการวิจัย ได้แก่

๑. รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แบบประเมินผลก่อน และหลังการเรียนการสอน สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง(ภาคปกติ) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามแผนการศึกษาที่กิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการ

วิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้วิธีสังเกตเป็นฐาน จำนวน ๑๐ สัปดาห์ โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ละ ๑๐ แผนๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมระยะเวลา ๓๐ ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการสอนดังตารางที่ ๓.๑ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑

สาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนการสอน

แผนจัดการศึกษา	รูปแบบการวิเคราะห์	วิธีการประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
แผนการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์การเมืองการปกครองไทย	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้วิธีสังเกต	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง วิเคราะห์รัฐธรรมนูญ	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้วิธีสังเกต	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง วิเคราะห์สถาบันพระมหากษัตริย์	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้วิธีสังเกต	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง วิเคราะห์สถาบันนิติบัญญัติ	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้วิธีสังเกต	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๕ ครั้งที่ ๒ เรื่องวิเคราะห์คณะรัฐมนตรี	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้วิธีสังเกต	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับ ดีมาก ปานกลาง และปรับปรุง -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง เรื่องวิเคราะห์สถาบันตุลาการ	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของ	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑)

	-วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	รูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้ อริยสัจ	-สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนา ทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง เรื่องวิเคราะห์ องค์การตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐและองค์กร อิสระ	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของ รูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้ อริยสัจ	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนา ทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง เรื่องวิเคราะห์ ระบบการเลือกตั้ง	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของ รูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้ อริยสัจ	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนา ทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง วิเคราะห์ การ บริหารราชการแผ่นดิน	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของ รูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้ อริยสัจ	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนา ทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง พระพุทธศาสนากับ การเมืองการปกครอง ของไทย	-วิเคราะห์ปัญหา -วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา -วิเคราะห์อุดมการณ์ที่แท้จริง -วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา	-สังเกตความสนใจ และความตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจสอบความถูกต้องของ รูปแบบการวิเคราะห์โดยการใช้ อริยสัจ	-ระดับทักษะการวิเคราะห์ ๓ ระดับดีมาก(๑๐) ปานกลาง (๕) และปรับปรุง (๑) -สัดส่วนของนิสิตที่มีพัฒนา ทักษะการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น

การแจกแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะแจกในภายหลังจากที่นิสิตได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เรียบร้อยแล้วเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครองของไทยด้วยอริยสัจ

๒. แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ดังมีรายละเอียดตามจำนวนประเด็น ๓ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนจำนวน ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ประเด็นรูปแบบการเรียนการสอนด้านปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย จำนวน ๑๐ ข้อ ๒) ประเด็นรูปแบบการเรียนการสอนด้านสาเหตุปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย ๓) ประเด็นรูปแบบการเรียนการสอนด้านอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย และ ๔) ประเด็นรูปแบบการเรียนการสอนด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตารางที่ ๓.๒

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

แผนการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้จำนวน ๑๐ ครั้ง	จำนวน (ชั่วโมง)
๑	วิเคราะห์สถานการณ์การเมืองการปกครองไทย	๓
๒	วิเคราะห์รัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย	๓
๓	วิเคราะห์สถาบันพระมหากษัตริย์	๓
๔	วิเคราะห์สถาบันนิติบัญญัติ	๓
๕	วิเคราะห์คณะรัฐมนตรี	๓
๖	วิเคราะห์สถาบันตุลาการ	๓
๗	วิเคราะห์องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ	๓
๘	วิเคราะห์ระบบการเลือกตั้ง	๓
๙	วิเคราะห์การบริหารราชการแผ่นดิน	๓
๑๐	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย	๓
รวม		๓๐

ตารางที่ ๓.๓

กิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน ๑๐ ครั้ง

กิจกรรมที่	ประเด็นปัญหา	กิจกรรม	สาระสำคัญในการจัดการเรียนการสอน
๑	สถานการณ์การเมืองการปกครองไทย	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายพร้อมกับยกตัวอย่าง นิสิตสามารถมองภาพของปัญหา มีการ นำเสนอรายบุคคล ๑ ปัญหา ช่วยกัน ระดมความคิด แลกเปลี่ยน และ ถกเถียงเหตุผลและข้อสรุปร่วมกัน
๒	รัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับ รัฐธรรมนูญ นิสิตช่วยกันเสนอความคิด เห็น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน การถก

		-การบันทึก -การวัดประเมินผล	ปัญหาเพิ่มเติมแบบระดมความคิด ทำให้เกิดข้อสรุปร่วมกัน
๓	สถาบันพระมหากษัตริย์	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายถึงคุณค่า และสาระสำคัญ นิสิตช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางความคิดเห็น เกิดการวิเคราะห์แบบระดมความคิดเห็น และข้อสรุปในกลุ่ม
๔	สถาบันนิติบัญญัติ	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับสถาบันนิติบัญญัติ นิสิตจดบันทึก ระดมความคิดเห็น ช่วยกันนำเสนอหน้าชั้นเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน
๕	คณะรัฐมนตรี	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี นิสิตจดบันทึก ระดมความคิดเห็น ช่วยกันนำเสนอหน้าชั้นเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน
๖	สถาบันตุลาการ	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับสถาบันตุลาการ นิสิตจดบันทึก ระดมความคิดเห็น ช่วยกันนำเสนอหน้าชั้นเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน
๗	องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ นิสิตจดบันทึก ระดมความคิดเห็น ช่วยกันนำเสนอหน้าชั้นเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน
๘	ระบบการเลือกตั้ง	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์ยกภาพประกอบเกี่ยวกับเลือกตั้ง การระดมความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุปในกลุ่ม การนำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมกับการบันทึกองค์ความรู้ที่ได้

๙	การบริหารราชการแผ่นดิน	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน นิสิตจดบันทึก ระดมความคิดเห็น ช่วยกันนำเสนอหน้าชั้นเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน
๑๐	ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย	-การบรรยาย -การระดมความคิด -การนำเสนอหน้าชั้นเรียน -การบันทึก -การวัดประเมินผล	อาจารย์บรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย นิสิตจดบันทึก ระดมความคิดเห็น ช่วยกันนำเสนอหน้าชั้นเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน

๓.๒.๒ วิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์มาสร้างเป็นแผนการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมของนิสิตชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ละ ๑๐ แผนๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมระยะเวลา ๓๐ ชั่วโมง

๒. นำข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบการประเมินผล และแบบสอบถามโดยยึดกรอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ๔ ประการ ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์หุตุผลการเมืองการปกครองไทย และรูปแบบการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย

๒.๑ พระมหาประพันธ์ สิริปัญญา, ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาลัยสงฆ์เลย พธ.บ. (เศรษฐศาสตร์), สส.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม), พธ.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์).

๒.๒ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลยพธ.บ.(รัฐศาสตร์), พธ.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์).

๒.๓ ดร.จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์เลย

๒.๔ นายศตวรรษ สงกาพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ศน.ม.(รัฐศาสตร์การปกครอง) รป.บ.(รัฐประศาสนศาสตร์)

๒.๕ ดร.จันทน์ วงศ์คง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย วุฒิทางการศึกษา พธ.บ. (บริหารการศึกษา) M.A. (Political Science), M.A. (Economic), Ph.D. (Economic).

๔. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปปรึกษา และพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมพร้อมกับขอคำแนะนำเพื่อการปรับปรุงเพิ่มเติมจากคณาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เลย

๕. พิมพ์เครื่องมือการวิจัยที่จะนำไปใช้กับการประเมินผล และแบบสอบถามข้อมูลกับประชากรที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

๓.๒.๓ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อการศึกษาวิจัยนั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือโดยการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ศึกษาวิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้คณาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เลย จำนวน ๕ รูป/คน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุม และแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่ผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างขึ้น มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item – Objective Congruence) : IOC° ซึ่งค่า IOC จะต้องมามีค่า ≥ 0.5 ขึ้นไปจึงจะแปลผลว่าใช้ได้ โดยให้เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ดังนี้ + 1 หมายถึงมั่นใจว่าวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ศึกษา 0 หมายถึง ไม่มั่นใจว่าวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ศึกษา - 1 หมายถึง ไม่มั่นใจว่าไม่ตรงวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ผู้ศึกษาวิจัยมีผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามได้ค่ามากกว่า ≥ 0.5 ทุกข้อ และนำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในการศึกษาวิจัยต่อไป

^๐ พิสนุ พองศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๑ การชี้แจงทำความเข้าใจในเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยต่อคณะกรรมการและฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการจัดตารางการเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยในภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๘ (ภาคปกติ) ซึ่งมีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว (The Posttest Only Control Group Design)^๒ ซึ่งจะมีการเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองของไทยทั้งก่อนและหลังโดยยึดกิจกรรมแบบในการวิเคราะห์ด้วยหลักอริยสัจสี่

วิธีการทดลองในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียว ซึ่งจะมีการทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย ดังนี้

ตารางที่ ๓.๔

แบบการทดลองการวิเคราะห์

ทดสอบก่อนการเรียนการสอน	การทดลองการจัดการเรียนการสอนทางวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่	ทดสอบหลังการเรียนการสอน
T ₁	x	T ₂

เมื่อ x แทน การทดลองการจัดการเรียนการสอนทางวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ

t₁ แทน การทดสอบก่อนการเรียนการสอน

t₂ แทน หลังการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ ๒ ขอความร่วมมือ และชี้แจงรายละเอียดต่อนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๓ ภาคปกติ สาขาวิชารัฐศาสตร์ ให้ตอบแบบประเมินผลการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองตามความเป็นจริงมากที่สุดทั้งก่อนและหลังการเรียนการสอนจำนวน ๑๐ แผน ๑ ละ ๓ ชั่วโมงเพื่อ

^๒ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑๖.

ตรวจสอบพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้หลักอริยสัจสี่ โดยกำหนดรายละเอียดในรายชั้วดังนี้

ระหว่างชั่วโมงแรกทำการเรียนการสอนซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ทางด้านปัญหาการเมืองการปกครองสำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่นิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์

ระหว่างชั่วโมงที่สองจะทำการระดมความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนทางการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ระหว่างชั่วโมงที่สามจะทำการสรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาทางด้านการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์และรูปแบบการเรียนการสอนทางการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการสอนตามแผนการศึกษาในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยของประเทศไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากคณาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เลย

ขั้นตอนที่ ๔ ก่อนจบภาคการศึกษาจะขอความร่วมมือนิสิตในการตอบแบบสอบถามเชิงการสำรวจเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยตามความจริงมากที่สุด

ขั้นตอนที่ ๕ นำเครื่องมือการวิจัยที่นิสิตได้ตอบคำถามเรียบร้อยแล้วมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์และรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจสี่ของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๔ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย

ขั้นตอนที่ ๖ สรุปผล และนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ แบบการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดข้อคำถามในลักษณะพัฒนาการทางด้านทักษะการวิเคราะห์รายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคำถามการวิเคราะห์แบบปรนัยโดยจัดระดับการประเมินผลก่อนและหลังการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์จำนวน ๑๐ ครั้ง/ละ ๓ ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้หลักอริยสัจสี่ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ๔ ระดับ ดังนี้ มีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ดีมาก ระดับ ๔ คะแนนระหว่าง ๓๖-๔๐ มีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ดี ระดับ ๓ คะแนนระหว่าง ๓๐-๓๕ มี

พัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ปานกลาง ระดับ ๒ คะแนนระหว่าง ๒๖-๒๙ และมีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ควรปรับปรุง ระดับ ๑ คะแนนต่ำกว่า ๒๕

ดังนั้น แต่ละระดับจะมีระดับคะแนนของทักษะการวิเคราะห์ที่บ่งบอกถึงเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

๓๖ – ๔๐	คะแนน	๔	หมายความว่า	ดีมาก
๓๐ – ๓๕	คะแนน	๓	หมายความว่า	ดี
๒๖ – ๓๐	คะแนน	๒	หมายความว่า	ปานกลาง
ต่ำกว่า ๒๕	คะแนน	๑	หมายความว่า	ปรับปรุง

๓.๔.๒ การวิเคราะห์แบบสอบถามซึ่งแยกออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลยเชิงการตรวจสอบ ได้แก่ ตรวจสอบรูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย จำนวน ๑๐ ข้อ ตรวจสอบรูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยจำนวน ๑๐ ข้อ ตรวจสอบรูปแบบการวิเคราะห์เป้าหมายทางการเมืองการปกครองไทยจำนวน ๑๐ ข้อ และตรวจสอบรูปแบบการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยจำนวน ๑๐ รวมทั้งหมด ๔๐ ข้อ คำถามซึ่งแบ่งการให้คะแนน ๕ ระดับ คือ ระดับที่ ๕ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด ระดับที่ ๔ หมายถึง เหมาะสมมาก ระดับที่ ๓ หมายถึง เหมาะสม ระดับที่ ๒ หมายถึง เหมาะสมน้อย และระดับที่ ๑ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

จากนั้นผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าเฉลี่ยและนำค่าเฉลี่ยไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมายซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งคะแนนการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจออกเป็น ๕ ระดับ^๓ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งการหาค่าเฉลี่ยสามารถกระทำ ได้ดังนี้

^๓Best, John W., **Research in Education**, (New Jersey : Practice Hall Inc., 1970), p. 204-208.

$$\begin{aligned}
 \text{ค่าเฉลี่ย } (\bar{x}) &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 \text{ช่วงห่างระดับ} &= 0.8
 \end{aligned}$$

ดังนั้น แต่ละระดับจะมีช่วงห่างกัน 0.8 จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยสามารถแบ่งระดับการปฏิบัติงานตามค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

๑.๐๐ – ๑.๘๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมน้อยที่สุด
๑.๘๑ – ๒.๖๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมน้อย
๒.๖๑ – ๓.๔๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสม
๓.๔๑ – ๔.๒๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมมาก
๔.๒๑ – ๕.๐๐	หมายความว่า	มีระดับเหมาะสมมากที่สุด

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจะวิเคราะห์เนื้อหาด้วยพรรณนาความ

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบการประเมินผลและแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ เพื่อใช้วิเคราะห์หาค่าสถิติตามจุดมุ่งหมายโดยการจำแนกชนิดของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์แบบประเมินผลก่อนและหลังการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองไทยโดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๕.๒ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปตอนที่ ๑ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ ๒ ผลสัมฤทธิ์และรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลยโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาในตอนที่ ๓ โดยใช้พรรณนาความ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และเพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๑. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๒. ลำดับขั้นที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนิสิตในกลุ่มตัวอย่าง
$(\bar{x})$	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean)
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (t-distribution)
*	แทน	มีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๔.๑ พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำแผนการเรียนการสอนมากำหนดคำถามการวิเคราะห์แบบปรนัยโดยจัดระดับการประเมินผลก่อนและหลังการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์จำนวน ๑๐ ครั้ง/ละ ๓ ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้หลักอริยสัจสี่โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ๔ ระดับ ดังนี้ มีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ดีมาก ระดับ ๔ คะแนนระหว่าง ๓๖-๔๐ มีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ดี ระดับ ๓ คะแนนระหว่าง ๓๐-๓๕ มีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ปานกลาง ระดับ ๒ คะแนนระหว่าง ๒๖-๒๙ และมีพัฒนาการด้านทักษะการวิเคราะห์ควรปรับปรุงระดับ ๑ คะแนนต่ำกว่า ๒๕ ผ่านการตรวจสอบข้อเขียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนชุดเดียวกันการทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยอีกครั้งหนึ่งปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ การวิเคราะห์หาพัฒนาการก่อนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วย
หลักอริยสัจของนิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

นิต คนที่	คะแนนแผนก่อนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยอริยสัจ										รวมคะแนน
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	
	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	
๑	๒	๒	๒	๓	๓	๒	๓	๓	๒	๒	๒๔
๒	๒	๒	๓	๓	๓	๓	๒	๒	๒	๒	๒๔
๓	๑	๒	๒	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๒	๒๕
๔	๒	๑	๒	๓	๒	๑	๑	๓	๓	๒	๒๐
๕	๒	๑	๒	๓	๑	๓	๒	๒	๓	๑	๒๐
๖	๓	๓	๒	๓	๓	๓	๓	๒	๓	๒	๒๗
๗	๒	๓	๓	๒	๓	๒	๒	๓	๓	๒	๒๕
๘	๓	๓	๓	๓	๒	๒	๓	๓	๓	๓	๓๐
๙	๒	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๒	๒๘
๑๐	๒	๒	๓	๒	๒	๓	๒	๓	๓	๒	๒๔
รวม	๒๑	๒๒	๒๕	๒๘	๒๕	๒๕	๒๔	๒๗	๒๘	๒๐	๒๔๕
($\bar{x}$)	๒.๑๐	๒.๒๐	๒.๕๐	๒.๘๐	๒.๕๐	๒.๕๐	๒.๔๐	๒.๗๐	๒.๘๐	๒.๐๐	๒.๔๕
SD	๐.๕๖	๐.๗๘	๐.๕๒	๐.๔๒	๐.๗๐	๐.๗๐	๐.๖๙	๐.๔๘	๐.๔๒	๐.๔๗	๐.๒๘
ร้อยละ	๕๒.๕	๕๕	๖๒.๕	๗๐	๖๒.๕	๖๒.๕	๖๐	๖๗.๕	๗๐	๕๐	๖๑.๒๕

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรม
การเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วน
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ตารางที่ ๔.๒ การวิเคราะห์หาพัฒนาหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วย
หลักอริยสัจของนิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

นิต คนที่	คะแนนแผนหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยอริยสัจ										รวม คะแนน
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	
	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	(๔)	
๑	๓	๓	๔	๓	๔	๓	๔	๔	๓	๔	๓๕
๒	๔	๔	๓	๓	๔	๓	๔	๔	๔	๓	๓๕
๓	๓	๔	๓	๓	๔	๔	๔	๔	๔	๓	๓๕
๔	๔	๓	๓	๓	๓	๓	๔	๓	๓	๔	๓๓
๕	๔	๓	๓	๒	๔	๓	๓	๔	๔	๓	๓๓
๖	๓	๔	๔	๓	๔	๔	๓	๔	๔	๔	๓๗
๗	๓	๔	๓	๓	๔	๔	๔	๓	๓	๓	๓๔
๘	๔	๓	๔	๔	๓	๔	๔	๔	๔	๔	๓๘
๙	๓	๔	๔	๔	๓	๔	๓	๓	๔	๔	๓๖
๑๐	๓	๔	๓	๔	๔	๔	๓	๓	๔	๓	๓๕
รวม	๓๔	๓๖	๓๔	๓๒	๓๖	๓๖	๓๖	๓๖	๓๗	๓๕	๓๕๒
$\bar{x}$	๓.๔๐	๓.๖๐	๓.๔๐	๓.๒๐	๓.๗๐	๓.๖๐	๓.๖๐	๓.๖๐	๓.๗๐	๓.๕๐	๓.๕๓
SD	๐.๕๑	๐.๕๑	๐.๕๑	๐.๖๓	๐.๔๘	๐.๕๑	๐.๕๑	๐.๕๑	๐.๔๘	๐.๕๒	๐.๑๖
ร้อยละ	๘๕	๙๐	๘๕	๘๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๒.๕	๘๗.๕	๘๘.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔.๒ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของ
 นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละจากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การ
 เรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนและหลัง
 เรียน

นิสิตคนที่	คะแนนก่อนเรียน (๔๐ คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (๔๐ คะแนน)
๑	๒๔	๓๕
๒	๒๔	๓๕
๓	๒๕	๓๕
๔	๒๐	๓๓
๕	๒๐	๓๓
๖	๒๗	๓๗
๗	๒๕	๓๔
๘	๓๐	๓๘
๙	๒๘	๓๖
๑๐	๒๔	๓๕
รวม	๒๔๗	๓๕๑
$(\bar{x})$	๒๔.๗	๓๕.๑
SD	๐.๒๘	๐.๑๖
ร้อยละ	๖๑.๗๕	๘๗.๗๕

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การ
 เรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ก่อนเรียนเท่ากับ ๒๔.๗ และค่า
 เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และค่าคะแนน
 เฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทย
 ด้วยหลักอริยสัจ หลังเรียนเท่ากับ ๓๕.๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ
 ๘๗.๗๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ตารางที่ ๔.๔ วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก
อริยสัจก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	($\bar{x}$)	SD	t	p
ก่อนเรียน	๑๐	๒๔.๗๐	๓.๑๖	๑๘.๕๑	๐.๐๐*
หลังเรียน	๑๐	๓๕.๑๐	๑.๕๙		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๒๔.๗๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๓.๑๖ และค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๓๕.๑๐ และหลังเรียนเท่ากับ ๑.๕๙ เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๕ ผลสัมฤทธิ์ของแผนการเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก
อริยสัจก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	คะแนนเต็ม	($\bar{x}$)	SD	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินผลระหว่าง การเรียนรู้การสอน	๑๐๐	๒.๔๕	๐.๒๘	๖๑.๗๕
คะแนนจากทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์หลังจาก การเรียนรู้การสอน	๔๐	๓.๕๓	๐.๑๖	๘๗.๗๕

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยจากการประเมินผลระหว่างจัดแผนการเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ ทั้ง ๑๐ แผนการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ ๖๑.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๘ ของคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และผลทดสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตชั้นที่ ๔ จำนวน ๑๐ รูป/คน วิทยาลัยสงฆ์เลย มีค่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนเท่ากับ ๖๑.๗๕/๘๗.๗๕ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๔.๓ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่มีการจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองของนิสิตชั้นที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๘ จำนวน ๑๐ แผนละ ๓ ชั่วโมงรวมทั้งหมด ๓๐ ชั่วโมงผู้วิจัยใช้แบบการตรวจสอบจากนิสิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยอริยสัจ ดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

วิเคราะห์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยโดยมีตำรา เอกสารประกอบการสอน และคอมพิวเตอร์ในการใช้สื่อออนไลน์ จำนวน ๓ ชั่วโมง โดยชั่วโมงแรกและสอง การทำความเข้าใจในบริบทการเรียนการสอนเบื้องต้นพร้อมกับแจกใบประเมินผลความรู้ รูปแบบการบรรยายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย และความรู้เกี่ยวกับหลักอริยสัจสี่ ชั่วโมงที่สามให้ระดมความคิดแบบวิเคราะห์เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย และสรุปออกมาเป็นรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ซึ่งมีกิจกรรมการวิเคราะห์การเมืองการปกครองไทย โดยมีลำดับขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

๑. การสร้างความเข้าใจต่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐานของนิสิตปริญญาตรีในการนำไปวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแต่ละแผนการเรียนการสอน

๒. การวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทยสามารถทำให้นิสิตมองลำดับการเรียนการสอนได้อย่างเป็นขบวนมาขึ้น

๓. การจัดตารางการเรียนการสอนมีความเหมาะสมซึ่งสามารถที่จะรับรู้ในเชิงข้อมูลข่าวในหลากหลายช่องทาง รวมทั้งช่วงเวลาในการเรียนการสอนต้องมีความเหมาะสมต่อสภาพการรับรู้ของนิสิตระดับปริญญาตรี

๔. สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนโดยห้องขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนิสิตที่ไม่มากนักทำให้เกิดความการดูแล กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

๕. ระบบการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนที่สามารถทำให้เกิดความสบายใจแก่นิสิตต่อคะแนนการเรียนของตนเอง มีการเปิดเผย เปรียบเทียบคะแนนไปด้วยระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้มีการกระตุ้นความรู้สึกต่อคะแนนของตนอย่างต่อเนื่อง

๖. ความพร้อมของอาจารย์ที่มีสำคัญอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของนิสิตในแต่ละกิจกรรม และการถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นให้เกิดความเข้าใจต่อแนวทางการปฏิบัติตามแผนการสอนที่มีทั้งสื่อหลากหลายรูปแบบมานำเสนอเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดอย่างสร้างสรรค์ต่อเนื่อง

๗. ความพร้อมของนิสิต หรือการเตรียมตัวในการเรียนอยู่ ที่การทำความเข้าใจต่อลำดับการจัดแผนการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอน และมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนซึ่งทำให้นิสิตเกิดความเข้าใจต่อประเด็นปัญหาที่กิจกรรมของแต่ละแผนการเรียนรู้

๘. ระยะเวลาในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ต่อความเครียด และความเบื่อหน่ายของนิสิตจึงต้องมีกิจกรรมสอดแทรกตลอดเวลา อาจจะต้องมีผ่อนคลายด้วยวิธีการเสริมอื่น ๆ เพื่อให้ลดความเบื่อหน่ายของนิสิต

๙. การบรรยายเป็นไปตามลำดับซึ่งจะต้ององค์ความรู้พื้นฐานของนิสิตแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้เกิดการวิเคราะห์ผู้เรียน ข้อจำกัด อุปสรรคในการเข้าถึงระบบการวิเคราะห์ ดังนั้น การนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายจะต้องใช้เวลาไม่มากนัก ให้ทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่าจะมีประเด็นอะไร ลำดับเป็นการนำเสนอมีขั้นตอน

๑๐. สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเฉพาะเอกสารจะต้องไม่มากจนเกินไปซึ่งสามารถทำให้นิสิตอ่านได้ในระยะเวลาใน ๓๐ นาที เพราะหากมากเกินไปจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อวิชาการ รวมทั้งการสร้างสื่อการสอนจะต้องมุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจง่าย ๆ เป็นปัจจุบันที่นิสิตสามารถทำความเข้าใจต่อสื่อการสอนได้ และสามารถดึงดูดจิตใจของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ

๔.๓.๒ ด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่

การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ซึ่งมุ่งไปสู่การนำหลักอริยสัจมาช่วยในการวิเคราะห์ ประกอบด้วยการวิเคราะห์อย่างมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลสอดคล้องระหว่างปัญหากับวิธีการแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง เช่น ลักษณะปัญหาเป็นอย่างไร สาเหตุของปัญหาเป็นอย่างไร อุดมการณ์หรือเป้าหมายเป็นอย่างไรและแนวทางแก้ไขปัญหามีปัญหาเป็นอย่างไร ซึ่งการนำเสนอรูปแบบการวิเคราะห์จะช่วยให้นิสิตมองเห็นภาพของขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์อย่างมีระบบเพราะส่วนใหญ่นิสิตจะเป็นบรรพชิตทำให้ง่ายต่อการเปิดประเด็นการเรียนการสอนดังขั้นตอนต่อไปนี้

๑. การวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทย

การนำเสนอลักษณะทางปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทยซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องยกตัวอย่างในแต่ละประเด็นเพื่อกำหนดลักษณะของปัญหาในช่วงแรก เพราะหากนิสิตมองไม่เห็นปัญหาจะทำให้เกิดการสะดุดต่อการเข้าถึงข้อมูลของนิสิต ซึ่งอาจจะแจกเอกสารประกอบ สื่อการสอนเป็นต้น เมื่อนิสิตสามารถเห็นปัญหาก็จะสามารถทำการแยกแยะปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย และการมองวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างชัดเจน พร้อมกับให้นิสิตจดบันทึกปัญหาเหล่านั้นไว้ลงในสมุดไว้เพื่อกำหนดกำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจนที่จะนำไปวิเคราะห์สาเหตุนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน เพราะหากปัญหาไม่ชัดเจนจะทำให้การวิเคราะห์ประเด็นอื่น ๆ คาดเคลื่อนได้ง่าย

๒. การวิเคราะห์ลักษณะของสาเหตุทางการเมืองการปกครองของไทย

จากการจัดบันทึกในสมุดของนิสิตทำให้สามารถกำหนดขอบเขตของปัญหาที่มีเป้าหมายของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย และรู้ปัจจัยที่ทำให้เกิดวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย นอกจากจะต้องมอบหมายให้แต่ละรูป/คน เชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุเข้าด้วยกันพร้อมกับอธิบายในเบื้องต้น ซึ่งในขณะการระดมความคิดจะต้องหยิบยกสาเหตุของตนเองออกมาเพื่ออธิบายพร้อมทั้งวิเคราะห์ด้วยการแยกแยะความสัมพันธ์แต่ละสาเหตุของปัญหา เพื่อเปิดโอกาสให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นไปพร้อม ๆ กันอย่างอิสระหากไม่ชัดเจนให้ช่วยกันเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดข้อสรุปร่วมกันซึ่งอาจจะใช้เวลา ๑ ชั่วโมงสำหรับการถกเถียง และอภิปราย

๓. การวิเคราะห์ลักษณะของเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทย

เป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างชัดเจน เป็นลักษณะของจินตนาการทางความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเป้าหมายเชิงเนื้อหาที่ระบุไว้ แต่อย่างน้อยจะต้องสร้างความคิดสร้างสรรค์บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มอาจจะแสดงความคิดเห็นต่อการเสนอทางเลือกใหม่ที่สอดคล้องกับเป้าหมายเดิม โดยหยิบยกเอาสาเหตุกับปัญหาที่สัมพันธ์ระหว่างกันเป็นตัวตั้งที่สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้ทราบถึงการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีตามลักษณะการปกครองประชาธิปไตย

๔. การวิเคราะห์ลักษณะของแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทย

การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้นทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้นซึ่งอาจจะต้องให้สร้างตารางสำหรับการวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงลักษณะของข้อความสั้น ๆ ที่บ่งบอกถึงประเด็นแนวทางแก้ไขได้อย่างชัดเจนพร้อมกับการอธิบายถึงองค์ประกอบและกระบวนการแก้ไขได้อย่างได้เป็นรูปธรรม รวมทั้งสามารถมองทิศทางการแก้ไขวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้ แต่ทั้งนี้จะต้องให้สมาชิกในกลุ่มพิจารณาถึงความเป็นไปได้พร้อมกับลงมติเพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียนหากยังไม่ชัดเจนหรือยังมีข้อถกเถียงในประเด็นนั้นก็ยังคงวิเคราะห์หาแนวทางอื่น ๆ ที่ดีกว่าต่อไปเพื่อให้เห็นทางเลือกที่มากกว่าทางเดียวเท่านั้น

๔.๓.๓ ด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม

การกำหนดความเข้าใจของนิสิตต่อประเด็นหลักทางการเมืองการปกครองของไทยแต่ละประเด็นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในเบื้องต้นก่อนจะนำหลักอริยสัจมีเพิ่มเป็นลำดับแบบกระบวนการตามลำดับอย่างต่อเนื่องซึ่งนิสิตจะต้องทราบสองเรื่องควบคู่กันไป คือ ประเด็นหลักทางการเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่ช่วงแรกและประเด็นลำดับการวิเคราะห์หาเหตุและผลที่สามารถทำให้นิสิตแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมสามารถทำให้นิสิตเกิดการถกเถียงอย่างมีนัยยะทาง

การเมืองการปกครองของไทยตามประเด็นที่กำหนด พร้อมกับการเสนอภายในกลุ่มอย่างน้อย ๑๐ นาทีก่อนจะสรุป และนำเสนอในกลุ่มรวมทั้งหมดที่มีบทบาทของการประสานงานกันในกลุ่มแต่ละประเด็นเพื่อให้เกิดทักษะของแต่ละคนออกมาซึ่งสามารถทำให้นิสิตมองเห็นภาพดังรูปแบบการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

๑. การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป จะทำให้เกิดการถกเถียงตามประเด็นปัญหาที่กำหนดโดยมีเอกสารประกอบการสอนที่แจกในชั่วโมงแรกที่สามารถกำหนดขอบเขตของประเด็นปัญหาได้

๒. ระบบการระดมความคิดทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาอย่างน้อยคนละ ๑ ประเด็นคำถามได้อย่างน่าสนใจ

๓. การสร้างกติกาต่อการโต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่างอิสระ ทุกคนจะต้องรับฟังอย่างตั้งใจ และมีส่วนร่วมในการถกเถียงอย่างแบบเข้มข้น

๔. ให้ทุกคนสามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้ต้องวิเคราะห์ และสามารถเป็นผู้นำกลุ่มที่จุดชนวนทางความคิดให้กับเพื่อนในกลุ่มได้

๕. การตกผลึกทางความคิดจากการโต้แย้งและถกเถียงให้นิสิตทุกคนจดประเด็นที่ได้ตามกระบวนการของการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจ

๖. การนำเสนอในข้อตกลงและองค์ความรู้ที่ได้จะต้องให้เกิดการพิจารณาก่อน เพื่อให้เกิดกระบวนการนำเสนอไปตามลำดับ

๔.๓.๔ ด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา

การสรุปและสังเคราะห์จัดความรุนแรงของแต่ละปัญหา การสรุปวิฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้จัดกลุ่มประเด็นสาเหตุปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้ อย่างเป็นระบบ อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยไปในทิศทางเดียวกัน สรุปแนวทางแก้ไข ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถวิเคราะห์สรุปประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเอง อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นปัญหากับสาเหตุทางการเมืองการปกครองไทยได้ ทั้งนี้ การสรุปประเด็นดังกล่าวได้มีการตรวจสอบประเด็นตามข้อสรุปของแต่ละบุคคลก่อนที่จะนำเข้าสู่กระบวนการกลุ่มให้ช่วยกันพิจารณาความถูกต้องข้อมูล นอกจากนี้ยังระบุถึงความแตกต่างประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขก่อนที่จะสังเคราะห์ให้เหลือประเด็นน้อยที่สุดตามข้อตกลงภายในกลุ่มระดมความคิดเห็น

ตารางที่ ๔.๖ ผลการเปรียบเทียบรูปแบบก่อนและหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบก่อนและหลังการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์	
ก่อนการเรียนการสอน	หลังการเรียนการสอน
รูปแบบจัดการเรียนการสอน - นิสิตขาดข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหา - นิสิตขาดความพร้อมในการร่วมกิจกรรม - นิสิตไม่สามารถทราบรูปแบบการวิเคราะห์ - นิสิตกังวลต่อการสังเคราะห์และคะแนนที่ออกมา	รูปแบบจัดการเรียนการสอน - นิสิตทราบข้อมูลจากแผนการเรียนการสอน - กิจกรรมภายในชั่วโมงทำให้ลดความเบื่อหน่าย - การตอบสนองต่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเพราะการบรรยายและการแจกเอกสารแต่น้อย
รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ - นิสิตมีความรู้ตามหลักอริยสัจได้ แต่ไม่สามารถตีความหลักอริยสัจให้เข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นจึงยังไม่มองไม่ชัดเจน	รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ - ทราบรูปแบบการวิเคราะห์แบบกระบวน และ สามารถเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุ และระหว่างเป้าหมายกับแนวทางแก้ไขปัญหา
รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม - ขาดการแสดงความคิดเห็นแบบกลุ่ม และไม่สามารถแสดงเหตุได้อย่างชัดเจน พร้อมกับขาดความมั่นใจในการแสดงออกต่อประเด็นต่าง ๆ ที่สมาชิกในกลุ่มนำเสนอ	รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม - การกระตุ้นจากผู้สอนสามารถฉายพฤติกรรมด้วยกิจกรรมที่สอดแทรกในระหว่างกิจกรรมกลุ่มสามารถทำให้ลดความกดดันของความคิดเห็นได้มากขึ้น พร้อมกับสามารถแสดงความคิดเห็น ให้คำอธิบาย เหตุผลตรงกับประเด็นปัญหามากขึ้น
รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา - นิสิตขาดทักษะคิดแบบอริยสัจเชิงประยุกต์ซึ่งมุ่งตีความไปตามลำดับของความทุกข์ แต่ไม่ได้มองทุกเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์แบบสังคมจึงไม่สามารถมองกระบวนการตามหลักอริยสัจแบบเชื่อมโยง	รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา - นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยงและเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้

ผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก
อริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ตารางที่ ๔.๗: สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	บรรพชิต	๗	๗๐
	คฤหัสถ์ชาย	๓	๓๐
	คฤหัสถ์หญิง	-	-
	รวม	๑๐	๑๐๐.๐๐
อายุ	อายุ ๑๕ – ๒๕ ปี	๘	๘๐
	อายุ ๒๖ – ๓๖ ปี	๒	๒๐
	อายุ ๓๗ – ๔๗ ปี	-	-
	อายุ ๔๘ – ๕๘ ปี	-	-
	อายุ ๕๙ ปีขึ้นไป	-	-
	รวม	๑๐	๑๐๐.๐๐
ชั้นปี	ชั้นปีที่ ๔	๑๐	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๗ พบว่า นิสิตที่เรียนในวิทยาลัยสงฆ์เลยจะอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๔ ทั้งหมด มีเพศเป็นบรรพชิตจำนวน ๗ รูปคิดเป็นร้อยละ ๗๐ มีเพศคฤหัสถ์ชายจำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐ และไม่มีนิสิตที่เป็นคฤหัสถ์หญิง มีอายุระหว่าง ๑๕ – ๒๕ ปี จำนวน ๘ รูป/คน ๘รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๐และมีอายุระหว่าง ๒๖ – ๓๖ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐

ตารางที่ ๔.๘ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน

ข้อที่	รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองไทย การปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับ ปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์	ระดับคะแนน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	๔.๐๓	๐.๖๔	มาก
๒	ด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่	๔.๑๔	๐.๖๒	มาก
๓	ด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม	๓.๙๓	๐.๔๔	มาก
๔	ด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา	๔.๑๐	๐.๖๗	มาก
รวม		๔.๐๕	๐.๕๙	มาก

จากตาราง ๔.๘ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๕ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าด้านด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่มากที่สุดรองลงมาด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ และด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓ ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๙ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ข้อที่	ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	ระดับคะแนน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	นิสิตมีความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอน	๓.๖๐	๐.๕๑	มาก
๒	การวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นปัญหา	๓.๗๕	๐.๕๕	มาก
๓	การจัดตารางการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	๓.๘๖	๐.๖๒	มาก
๔	สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่าย	๓.๙๕	๐.๖๗	มาก
๕	ระบบการวัดและประเมินผลมีความชัดเจน	๔.๑๐	๐.๗๐	มาก
๖	ความพร้อมของอาจารย์	๔.๑๖	๐.๖๙	มาก
๗	ความพร้อมของนิสิต	๔.๑๘	๐.๖๘	มาก
๘	ระยะเวลาในการเรียนการสอน	๔.๒๒	๐.๖๙	มากที่สุด
๙	การบรรยายเป็นไปตามลำดับ	๔.๒๗	๐.๖๘	มากที่สุด
๑๐	สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอน	๔.๒๕	๐.๗๐	มากที่สุด
รวม		๔.๐๓	๐.๖๔	มาก

จากตาราง ๔.๙ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่ด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการบรรยายเป็นไปตามลำดับอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๒๗ รองลงมาสถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๒๕ และระยะเวลาในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๒๒ ข้ออื่น ๆ พิจารณาแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจสี่ด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่

ข้อที่	รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่	ระดับคะแนน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	สามารถแยกแยะปัญหาทางการเมืองการปกครอง	๔.๑๔	๐.๖๙	มาก
๒	สามารถมองวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน	๔.๑๔	๐.๖๙	มาก
๓	รู้ปัญหาสาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครอง	๔.๑๒	๐.๗๐	มาก
๔	รู้ปัจจัยที่ทำให้เกิดวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครอง	๔.๑๗	๐.๖๘	มาก
๕	เข้าใจเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน	๔.๒๒	๐.๖๓	มากที่สุด
๖	รู้สิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีตามลักษณะการปกครองประชาธิปไตย	๔.๒๒	๐.๕๘	มากที่สุด
๗	นิสิตสามารถวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองได้	๔.๒๒	๐.๕๖	มากที่สุด
๘	นิสิตสามารถมองทิศทางการแก้ไขวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองได้	๔.๑๐	๐.๕๓	มาก
๙	สามารถแยกแยะปัญหาทางการเมืองการปกครอง	๔.๑๐	๐.๕๖	มาก
๑๐	สามารถมองวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน	๔.๐๐	๐.๖๖	มาก
รวม		๔.๑๔	๐.๖๒	มาก

จากตาราง ๔.๑๐ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจสี่ด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่านิสิตมีความเข้าใจเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน นิสิตสามารถรู้สิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีตามลักษณะการปกครองประชาธิปไตย และนิสิตสามารถวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๒๒ รองลงมาในข้ออื่น ๆ พิจารณาแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม

ข้อที่	ด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม	ระดับคะแนน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	นิสิตสามารถมองปัญหาได้ลึกซึ้ง	๔.๐๑	๐.๔๑	มาก
๒	มีความสามารถในการมองปัญหาได้กว้างขึ้น	๔.๐๐	๐.๔๒	มาก
๓	มองประเด็นปัญหาอย่างสร้างสรรค์	๓.๙๘	๐.๔๑	มาก
๔	สามารถแยกแยะปัญหาได้อย่างชัดเจน	๔.๐๑	๐.๔๕	มาก
๕	นิสิตมีจินตนาการทางทางการเมืองการปกครอง	๔.๐๐	๐.๔๓	มาก
๖	สามารถคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น	๔.๐๒	๐.๔๗	มาก
๗	สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็น	๓.๙๗	๐.๔๓	มาก
๘	มีความมุ่งมั่นต่อการเสนอความคิดเห็น	๓.๘๖	๐.๔๐	มาก
๙	มีแนวทางแก้ไขปัญหเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	๓.๗๕	๐.๔๕	มาก
๑๐	มีเป้าหมายต่อการแก้ไขปัญหาร่วมกัน	๓.๗๐	๐.๕๖	มาก
รวม		๓.๙๓	๐.๔๔	มาก

จากตาราง ๔.๑๑ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่านิสิตมีความสามารถคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดมากยิ่งขึ้นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๒ รองลงมาในข้ออื่น ๆ พิจารณาแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา

ข้อที่	ด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา	ระดับคะแนน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	สามารถสังเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อย่างเป็นระบบ	๔.๑๐	๐.๗๑	มาก
๒	สามารถสรุปประเด็นปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน	๔.๐๗	๐.๗๐	มาก
๓	สามารถจัดกลุ่มประเด็นสาเหตุปัญหาทางการเมืองการปกครอง	๔.๐๗	๐.๗๐	มาก
๔	สามารถมองอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไปในทิศทางเดียวกัน	๔.๑๔	๐.๖๖	มาก
๕	นิสิตมองวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้	๔.๐๕	๐.๖๔	มาก
๖	สามารถสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อย่างเป็นรูปธรรม	๔.๐๐	๐.๖๓	มาก
๗	นิสิตสามารถวิเคราะห์สรุปประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเอง	๔.๑๐	๐.๖๒	มาก
๘	นิสิตสามารถจะอธิบายถึงประเด็นปัญหา สาเหตุทางการเมืองการปกครองได้	๔.๑๓	๐.๕๒	มาก
๙	นิสิตสามารถจะอธิบายอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองได้	๔.๒๕	๐.๕๕	มากที่สุด
๑๐	นิสิตสามารถอธิบายถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองได้	๔.๑๐	๐.๕๖	มาก
รวม		๔.๑๐	๐.๖๗	มาก

จากตาราง ๔.๑๒ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นิสิตสามารถจะอธิบายอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ รองลงมาในข้ออื่น ๆ พิจารณาแล้ว พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และเพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

๕.๑.๑ การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และ คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๕.๑.๒ ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า

๑. ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ หลังเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๒. ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๒๔.๗๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๓.๑๖ และค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๓๕.๑๐ และหลังเรียนเท่ากับ ๑.๕๙ เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๓. คำนวณค่าเฉลี่ยจากการประเมินผลระหว่างจัดแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ ทั้ง ๑๐ แผนการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ ๖๑.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๕ ของคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และผลทดสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตชั้นที่ ๔ จำนวน ๑๐ รูป/คน วิทยาลัยสงฆ์เลย มีค่าผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนเท่ากับ ๖๑.๗๕/๘๗.๗๕ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๕.๓.๑ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า การสร้างความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน การวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทย การจัดตารางการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนโดยห้องขนาดใหญ่ ระบบการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนที่สามารถทำให้เกิดความสบายใจ ความพร้อมของอาจารย์ที่มีสำคัญอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของนิสิต ความพร้อมของนิสิต หรือการเตรียมตัวในการเรียนอยู่ ที่การทำความเข้าใจต่อลำดับการจัดแผนการเรียนรู้ยังมีขั้นตอน ระยะเวลาในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ต่อความเครียดและความเบื่อหน่ายของนิสิตจึงต้องมีกิจกรรมสอดแทรกตลอดเวล การบรรยายเป็นไปตามลำดับซึ่งจะต้ององค์ความรู้พื้นฐานของนิสิตแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเฉพาะเอกสารจะต้องไม่มากจนเกินไป

รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ พบว่า การนำเสนอลักษณะทางปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทยซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องยกตัวอย่างในแต่ละประเด็นเพื่อกำหนดลักษณะของปัญหาในช่วงแรก จากการจดบันทึกในสมุดของนิสิตทำให้สามารถกำหนดขอบเขตของปัญหาที่มีเป้าหมายของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย เป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างชัดเจน เป็นลักษณะของจินตนาการทางความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเป้าหมายเชิงเนื้อหาที่ระบุไว้ แต่อย่างน้อยจะต้องสร้างความคิดสร้างสรรค์บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้นทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้นซึ่งอาจจะต้องให้สร้างตารางสำหรับการวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงลักษณะของข้อความสั้น ๆ ที่บ่งบอกถึงประเด็นแนวทางแก้ไขได้อย่างชัดเจน พร้อมกับการอธิบายถึงองค์ประกอบและกระบวนการแก้ไขได้อย่างได้เป็นรูปธรรม

รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม พบว่า การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ระบบการระดมความคิดทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาย่างน้อยคนละ ๑ ประเด็นคำถามได้อย่างน่าสนใจ การสร้างกติกาต่อการ

โต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่างอิสระ การนำเสนอในข้อตกลงและองค์ความรู้ที่ได้จะต้องให้เกิดการพิจารณาก่อน เพื่อให้เกิดกระบวนการนำเสนอไปตามลำดับ การตกผลึกทางความคิดจากการโต้แย้งและถกเถียงให้นิสิตทุกคนจดประเด็นที่ได้ตามกระบวนการของการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจให้ทุกคนสามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้ต้องวิเคราะห์ และสามารถเป็นผู้นำกลุ่มที่จุดชนวนทางความคิดให้กับเพื่อนในกลุ่มได้

รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้ เช่น การสรุปและสังเคราะห์จัดความรุนแรงของแต่ละปัญหา การสรุปวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้จัดกลุ่มประเด็นสาเหตุปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นระบบ การสรุปเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยไปในทิศทางเดียวกัน การสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม และสรุปประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเอง อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นปัญหากับสาเหตุทางการเมืองการปกครองไทยได้

จากผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๕ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่มากที่สุดรองลงมาด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓ และด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓ ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายเพื่อให้เห็นความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของท่านอื่น ดังนี้

๕.๒.๑ การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมของนิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลยยังขาดการฝึกฝนอบรมอบรมตนเองโดยเฉพาะกิจกรรมนอกห้องเรียนทำให้ศักยภาพทักษะการเขียนข้อสอบตามแผนการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก แต่ถึงอย่างก็ตามเมื่อการเรียนการสอนรายวิชาการ

การเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจกลับทำให้พบคำตอบของคะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุบิน ยุระรัช**^๑ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา EDA ๗๑๓ หลังเรียน มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน (=๓๖.๘๐ และ =๒๓.๖๐ ตามลำดับ) และนักศึกษาร้อยละ ๘๐ ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ ๓๐ คะแนน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สิทธิพล อัจฉินทร**^๒ พบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์หลังการอบรมเท่ากับ ๓๕.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๙๘ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ ๗๐ (๒) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ได้ระดับคุณภาพดีมากจำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓๘ และระดับดี จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖๒

๕.๒.๒ ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๒๔.๗๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๓.๑๖ และค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๓๕.๑๐ และหลังเรียนเท่ากับ ๑.๕๙ เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ทำให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองแม้ว่าจะใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างมากทำให้ต้องสละเวลาเวลาเพื่อทบทวนบทเรียน พร้อมการสรุปเนื้อหาแต่ละแผนการศึกษา แต่กระนั้นผลการวิจัยกลับพบว่า หลังการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ที่ออกมาที่น่าพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาลัย สงฆ์เลย สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิภา เพ็ชรเจริญรัตน์**^๓ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวชัยชั้นปีที่ ๑ พบว่า หลังการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งผลการทดสอบก่อนเรียนมีผลค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๐๖ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นโดยครูมีส่วนร่วมมีคะแนนโดยคิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗๓ ส่งผล

^๑สุบิน ยุระรัช. ผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา EDA ๗๑๓ สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา, **รายงานการวิจัย**, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุมปี ๒๕๕๕).

^๒สิทธิพล อัจฉินทร, การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น**, ๑๖: มกราคม ๒๕๕๔, หน้า ๗๒.

^๓วิภา เพ็ชรเจริญรัตน์, การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาจิตวิทยาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวชัยชั้นปีที่ ๑, **รายงานการวิจัย**, คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประจำปี ๒๕๕๕,

ให้ผลความต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๙

๕.๒.๓ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย พบว่า

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังมีความแตกต่างกันที่น่าพอใจซึ่งทำให้เกิดการสร้างควมเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ต่อความเครียด และความเบื่อหน่ายของนิสิตจึงต้องมีกิจกรรมสอดแทรกตลอดเวลา การบรรยายเป็นไปตามลำดับ สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะเอกสารจะต้องไม่มากจนเกินไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จุติพร อศวโสวรรณ**^๕ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีการพัฒนาขอบเขตเนื้อหาและสร้างหน่วยบูรณาการกับการปฏิบัติการสอน

รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ พบว่า การนำเสนอลักษณะลักษณะของปัญหาในช่วงโม่งแรก จากการจดบันทึกในสมุดที่มีเป้าหมายของการวิเคราะห์สาเหตุ เป้าหมายหรืออุดมการณ์ การวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงลักษณะของข้อความสั้น ๆ ที่บ่งบอกถึงประเด็นแนวทางแก้ไขได้อย่างชัดเจนพร้อมกับการอธิบายถึงองค์ประกอบและกระบวนการแก้ไขได้อย่างได้เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา จันทร์ประเสริฐ**^๖ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน คือ การเตรียมผู้เรียน การเผชิญปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนงาน การสืบค้น การสังเคราะห์ การสรุป และการประเมินการเรียนรู้และการประเมินผล และคะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจราย ด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก

รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม พบว่า การระดมความคิดแบบกลุ่มในลักษณะการจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน การระดมความคิด การสร้างกติกาคัดค้านโต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่และอิสระเพื่อให้เกิดกระบวนการนำเสนอไปตามลำดับ การตกผลึกทางความคิดจากการโต้แย้งและถกเถียงให้ทุกคนสามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้เกิดระบบการวิเคราะห์สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ขวัญฟ้า รังสิยานนท์** วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการ

^๕จุติพร อศวโสวรรณ, การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓, **ปรัชญาดุสิตบัณฑิต** (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖).

^๖กาญจนา จันทร์ประเสริฐ, การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ, **ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๔).

จัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า กิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้จากการได้ยิน มองเห็น สูดดม ชิม สัมผัส และรับรู้ ด้วยใจผ่านสาระการเรียนรู้ ในหน่วยต่าง ๆ โดยลงมือกระทำเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่และการจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้การฝึกการรับรู้ การพัฒนาการคิด การลงมือปฏิบัติ และการประเมิน^๖

รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า การสรุปประเด็นปัญหาก่อนและหลังการเรียนการสอนทำให้นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา จันทร์ประเสริฐ^๗ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน คือ การเตรียมผู้เรียน การเผชิญปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนงาน การสืบค้น การสังเคราะห์การสรุปประเด็นปัญหา

การตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๕ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าด้านด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่มากที่สุดรองลงมาด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓ และด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓ ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า รูปแบบการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจปรับปรุงไปตามวิธีการให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น มีการกระตุ้น ระดมความคิดเห็น การแลกเปลี่ยน และการนำเสนอผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของจุติพร อัครโสวรรณ^๘ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มี ๔ องค์ประกอบ คือ (๑) หลักการประกอบด้วย การเรียนรู้แบบองค์รวม การส่งเสริมการคิดหรือกระตุ้นให้ใช้ความคิด การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำการทำงานกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน

^๖ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, การพัฒนารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย, **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (คณะสังคมวิทยา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒).

^๗ กาญจนา จันทร์ประเสริฐ, การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ, **ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๔).

^๘ จุติพร อัครโสวรรณ, การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓, **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์” ซึ่งผู้วิจัยของเสนอแนะผลงานวิจัยเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์จากการวิจัย และเพื่อการศึกษาต่อยอดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

๑. อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย สามารถแผนการเรียนการสอนไปใช้ในกิจกรรมอย่างใดหนึ่งในการสอนวิชาการเมืองการปกครองของไทยหรือนำไปประยุกต์ในรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากแผนการเรียนการสอนผ่านการตรวจสอบ การประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นแนวทางสำหรับการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา วิเคราะห์อุดมการณ์ และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้ นิสิตนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประโยชน์ของตนเองต่อไป

๒. การจัดการเรียนการสอนจะต้องสร้างสิ่งแวดล้อมต่อการเรียนการสอนเพื่อไม่ให้นิสิตเกิดแรงเสียดทานทางอารมณ์เพราะใช้เวลาในการสอนมากซึ่งอาจจะปรับประยุกต์ในการใช้สื่อประกอบการสอน สื่อประเภทอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงเพื่อปรับเปลี่ยนอิริยาบถและปรับอารมณ์ไปสู่สภาพแห่งการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

๓. การนำรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจไปใช้ทางด้านอาจารย์ผู้สอนควรทำความเข้าใจในบริบทของแต่ละรูปแบบและแต่ละเนื้อหาให้เกิดความเข้าใจสูงสุด มีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม เหมาะสมต่อสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งจัดแหล่งการเรียนรู้สืบค้นข้อมูลให้สะดวกมากที่สุด ที่สำคัญการนำรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับแผนการเรียนการสอนไปตามบรรยากาศและระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. นักวิจัยท่านอื่น ๆ ควรที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจไปปรับใช้ในรายละเอียดของวิชาอื่น ๆ เช่น สถานการณ์ปัจจุบันของไทย นโยบายและการวางแผน การเมืองการปกครองท้องถิ่น การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ เป็นต้น

๒. นักวิจัยหรืออาจารย์ควรที่จะนำผลการวิจัยไปต่อยอดความรู้โดยกำหนดลักษณะนิสิตในชั้นปีที่ ๑ หรือ ปีที่ ๒ เพราะจะเห็นความแตกต่างของผลการวิจัยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการนำไปเปรียบเทียบวิธีวิจัยอื่น ๆ มาใช้ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันไป

๓. นักวิจัยหรืออาจารย์ควรที่จะศึกษาโดยกำหนดระยะเวลาให้กระชับมากยิ่งขึ้นซึ่งอาจจะกำหนดแผนน้อยกว่า ชั่วโมงน้อยกว่า แต่ประชากรอาจมากกว่า เป็นต้น เพื่อการเปรียบเทียบข้อมูลและผลการวิจัยต่อกันให้เกิดการพัฒนาแผนการสอนให้ผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลีไทย-ไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๒. กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๒.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์. ๒๕๔๘.

ฉันท ชัดทอง. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : เพชรเกษมการพิมพ์. ๒๕๕๒.

ทิตนา แชมณี. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของไทยเกี่ยวกับการคิดและพัฒนาการคิด ในวิทยาการด้านความคิด. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์. ๒๕๔๔.

ทิตนา แชมณี. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ทิตนา แชมณี. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. นครราชสีมา : พิมพ์ที่บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.

ธีรยุทธ พึ่งเทียร. คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๖.

ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมานุชิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๖ . กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๓๙.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ. ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์ กรู๊ป, ๒๕๔๔.

พิสนุ ฟองศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๙.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี, ๒๕๕๐.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก, ๒๕๓๙.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช, ๒๕๔๑.

สุรศักดิ์ ศิริ. รายงานการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๐.

สุวิทย์ มูลคำ. ๒๐ วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม. พิมพ์ครั้งที่ ๓ . กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

สันติ บุญภิรมย์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ บริษัทบุ๊ค พอยท์ จำกัด, ๒๕๕๒.

สาโรช บัวศรี. วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๖.

๑.๒.๒ บทความวิชาการ/เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ปราโมทย์ จันทร์เรือง. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะการคิดและการสร้างสรรค์ความรู้สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปีที่ ๒๑. ฉบับที่ ๑. เดือน ตุลาคม ๒๕๕๒- มกราคม ๒๕๕๓.

วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา. รัฐศาสตร์ทั่วไป. เอกสารประกอบการสอนวิชารัฐศาสตร์ทั่วไป. วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา. มปป.

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว. พหุปัญญา (Multiple Intelligence). วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, มกราคม- มิถุนายน ๒๕๔๖.

พรเศรษฐีวุฒิ ปัญญาอิสกุล. การเมืองกับการปกครองของไทย. เอกสารประกอบการบรรยาย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕๕๖.

สิทธิพล อาจอินทร์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๑๖: มกราคม ๒๕๕๔

โสภณ โสมดี และอภันตรี โสตะจินดา. “การจัดกระบวนการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. วารสารวิชาการ. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑. มกราคม ๒๕๕๕.

๑.๒.๓ วิทยานิพนธ์/งานวิจัย

กาญจนา จันท์ประเสริฐ. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต. ๒๕๕๔).

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. คณะสังคมวิทยา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

จตุพร อัสวโสวรรณ. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖.

วิภา เพ็ชรเจริญรัตน์. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาจิตวิทยาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยชั้นปีที่ ๑. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประจำปี ๒๕๕๕.

สุบิน ยุระรัช. ผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา EDA ๗๑๓ สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. **รายงานการวิจัย**. พุนอุดหนุนการวิจัย จากมหาวิทยาลัยศรีปทุมปี ๒๕๕๕.

๑.๒.๔ เว็บไซต์

คนอง วังฝายแก้ว. การเมืองการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org/posts/442693> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=๒79๖.0;wap๒> [๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘].

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษา การพัฒนาครูปีที่ ๒ ฉบับที่๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/๒0๒009> [๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘].

สมหมาย จันทรเฑียร คณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.สยาม. แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธ ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1429617079> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. การปกครองตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://www.sukhothai.go.th/history/hist_04.htm [๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘].

๒. ภาษาอังกฤษ

Best. John W.. **Research in Education**. New Jersey : Practice Hall Inc., 1970.

รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

The teaching and learning model of Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science

ดร.ธงชัย สิงอุดม

ดร.สามารถ บุญรัตน์

อาจารย์ธีรวัฒน์ แสนคำ

Dr.Thongchai singudom

Dr.Samart Boonrat

Mr.Teerawat Sankom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และ ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ระเบียบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ซึ่งมีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว (The Posttest Only Control Group Design) โดยใช้สถิติภาคปกติชั้นปีที่ จำนวน ๑๐ รูป/คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มแบบอย่างง่ายแบบยกชั้นในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ภาคเรียนที่ ๑ ทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้ข้อริยสัจสี่เป็นฐานจำนวน ๑๐ แผนๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเวลา ๓๐ ชั่วโมง โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงเนื้อหาจะวิเคราะห์ด้วยการวิธีพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลัก

อริยสังเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และ คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสังเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสังของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัง ก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัง หลังเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสังของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า ประกอบด้วย ๔ รูปแบบ คือ

๑. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนต่อการสร้างความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน มีการวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทย ผลการประเมินด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓

๒. รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสังสี่ ซึ่งผู้สอนยกตัวอย่างลักษณะของปัญหา การจذبบันทึก พร้อมกับการวิเคราะห์สาเหตุ สร้างความคิดสร้างสรรค์บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้นทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ผลการประเมินด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสังสี่อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๔

๓. รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป การสร้างกติกาก่อนการโต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่างอิสระ ผลการประเมินด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓

๔. รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสังตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้ ผลการประเมินด้านรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหาอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, รายวิชาการเมืองการปกครองไทย, หลักอริยสัง, นิสิตระดับปริญญาตรี, สาขาวิชารัฐศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this study are: 1) to study the development of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science, 2) to study the effectiveness of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science, and 3) to propose a model for the teaching and learning model of Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science.

The quasi-experimental research methods (Quasi-Experimental Design), which has a single experimental group (The Posttest Only Control Group Design): using 10 regular class students of the academic year; the selection of a sample group and a simple random sampling model by raising the level of the academic year 2558, first semester; having tests before and after the courses, according to the academic study year plan; by analysing the problems of Thai politics using The Four Noble Truth as the basis; in the amount of 10 sheets, 3 hours for each sheet, amounting to a total time of 30 hours. The data was analysed using percentage, frequency, and standard deviation and the data was analysed using descriptive analysis.

The research results

The results of the study on the development of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science are as follows:

By assessing their behaviour before activities of teaching and learning in the course of Thai political studies using the Four Noble Truths: the mean score of students was 1.45, the standard deviation was equal to 0.28, at a percentage of 61.25% from a full score of 50 points.

By assessing their behaviour after activities of teaching and learning in the course of Thai political studies using the Four Noble Truths: the mean score of students was 3.53, the standard deviation was equal to 1.16, at a percentage of 88.00%, from a full score of 50 points.

The results of the study on the effectiveness of teaching and learning Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science are as follows:

By tests measuring the rate of success before activities of teaching and learning in the course of Thai Political studies using the Four Noble Truths by undergraduate students in Political Science: the mean score was 2.45, the standard deviation was 0.28, at a percentage of 61.75%, from a full score of 40 points.

By tests measuring the rate of success after activities of teaching and learning in the course of Thai Political studies using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science: the mean score was 3.53, the standard deviation was 0.16, at a percentage of 87.75%, from a full score of 40 points.

The results found on the study of the teaching and learning model of Thai Political studies courses using the Four Noble Truths by undergraduate students of Political Science consists of four models, which are:

1. The management model of teaching and learning consists of: steps on raising awareness on issues that are important to teaching and learning for basic knowledge; planning and covering points of each problem in Thai politics. Results of the evaluation on the management model of teaching and learning had a high level, with a mean of 4.03.

2. Analytical modelling based on the Four Noble Truths: done by instructors giving examples of problems; note taking, along with root cause analysis; creative thinking based on the fundamental needs of students; and depicting relationships clearly by making choices using the analytical methods mentioned above. Results of the evaluation of the analysis model based on the Four Noble Truths was at a high level, with a mean of 4.14.

3. Method of innovative brainstorming in groups: Groups of 3-4 persons; to facilitate the exchange of knowledge, by neither too much nor too little; and establishing rules for debating each issue in groups creating complete opportunities for the opinions of everyone to be formed independently. Results of the evaluation of innovative brainstorming in groups was at a high level, with a mean of 3.93.

4. Method of summarising points of a problem found that: students are able to summarize the nature of the problem with a brief statement; describing, in the

manner of the Four Noble Truths, characteristics of a problem; knowing how to form new interpretations to a real situation, ready with interconnecting descriptions; and forming conclusions that could be key points. Results of the evaluation on summarising points of a problem was at a high level, with a mean of 4.10.

Keywords: teaching and learning model, Thai Political studies courses, the Four Noble Truths, undergraduate students, Political Science

คำนำ

การวิจัยเรื่องนี้เกิดจากความสนใจในการศึกษาถึงประเด็นการพัฒนาพัฒนาการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอน และรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการนำเอาหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นหลักการเพื่อการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ของนิสิตระดับปริญญาตรีของรายวิชาการเมืองการปกครองของประเทศไทยเป็นการศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองต่าง ๆ รวมถึงองค์ความรู้ทางการเมืองการปกครองจะต้องมีความเข้าใจในระดับที่สูงมากจึงจะสามารถใช้ทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองอย่างชำนาญและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคมนั้น ๆ หากนิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ในรายวิชาการเมืองการปกครองจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและใช้ศักยภาพของตนเองในการทำความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูก ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้มองเห็นคุณค่า และศักยภาพที่จะสามารถจะพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองของนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลด้วยการนำหลักอริยสัจทั้ง ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ คือ การกำหนดปัญหาทางการเมืองการปกครอง ที่ช่วยให้ผู้สอนกำหนดบทเรียน การนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด และช่วยให้ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง สมุทัย คือ การตั้งสมมติฐานเพื่อหาคำตอบ ทำให้ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหา และผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นิโรธ คือ การทดลองเก็บข้อมูลหรือการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูลผู้สอน และมรรค คือการวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค รวมทั้งการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกันของนิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) มีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอน (The Posttest Only Control Group Design) โดยการกำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ วิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ดังนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ และขอบเขตเนื้อหาทางด้านหลักพุทธธรรมที่มุ่งการนำหลักอริยสัจ ๔ ประการ ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย รูปแบบการวิเคราะห์เป้าหมายทางการเมืองการปกครองไทย และรูปแบบการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย

ระเบียบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ซึ่งมีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว (The Posttest Only Control Group Design) โดยใช้สถิติภาคปกติชั้นปีที่ จำนวน ๑๐ รูป/คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มแบบอย่างง่ายแบบยกชั้นในปีการศึกษา ๒๕๕๘ ภาคเรียนที่ ๑ ทดสอบก่อนและหลังการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยโดยใช้ข้อริยสัจสี่เป็นฐานจำนวน ๑๐ แผนๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเวลา ๓๐ ชั่วโมง โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงเนื้อหาจะวิเคราะห์ด้วยการวิธีพรรณนาความ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และ คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัด

ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ หลังเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๒๔.๗๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๓.๑๖ และค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๓๕.๑๐ และหลังเรียนเท่ากับ ๑.๕๙ เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ สำหรับคะแนนค่าเฉลี่ยจากการประเมินผลระหว่างจัดแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ ทั้ง ๑๐ แผนการเรียนรู้นี้ มีค่าเท่ากับ ๖๑.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๕ ของคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และผลทดสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตชั้นที่ ๔ จำนวน ๑๐ รูป/คน วิทยาลัยสงฆ์เลย มีค่าผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนเท่ากับ ๖๑.๗๕/๘๗.๗๕ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า การสร้างความเข้าใจต่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน การวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทย การจัดตารางการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนโดยห้องขนาดใหญ่ ระบบการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนที่สามารถทำให้เกิดความสบายใจ ความพร้อมของอาจารย์ที่มีสำคัญอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของนิสิต ความพร้อมของนิสิตหรือการเตรียมตัวในการเรียนอยู่ การทำความเข้าใจต่อการลำดับการจัดแผนการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนระยะเวลาในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ต่อความเครียด และความเบื่อหน่ายของนิสิตจึงต้องมีกิจกรรมสอดแทรกตลอดเวลา การบรรยายเป็นไปตามลำดับซึ่งจะต้ององค์ความรู้พื้นฐานของนิสิตแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเฉพาะเอกสารจะต้องไม่มากจนเกินไป

รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ พบว่า การนำเสนอลักษณะทางปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทยซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องยกตัวอย่างในแต่ละประเด็นเพื่อกำหนดลักษณะของปัญหาในช่วงแรก จากการจดบันทึกในสมุดของนิสิตทำให้สามารถกำหนดขอบเขตของปัญหาที่มีเป้าหมายของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย เป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างชัดเจน เป็นลักษณะของจินตนาการทางความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเป้าหมายเชิงเนื้อหาที่ระบุไว้ แต่อย่างน้อยจะต้องสร้างความคิดสร้างสรรค์

บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้น ทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้นซึ่งอาจจะต้องให้สร้างตารางสำหรับการวิเคราะห์แบบเชื่อมโยง ลักษณะของข้อความสั้น ๆ ที่บ่งบอกถึงประเด็นแนวทางแก้ไขได้อย่างชัดเจนพร้อมกับการอธิบายถึง องค์ประกอบและกระบวนการแก้ไขได้อย่างได้เป็นรูปธรรม

รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม พบว่า การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการ แลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากนักน้อยจนเกินไป ระบบการระดมความคิดทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความคิดเห็น ต่อประเด็นปัญหาอย่างน้อยคนละ ๑ ประเด็นคำถามได้อย่างน่าสนใจ การสร้างกติกาต่อการโต้แย้ง ประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่าง อิสระ การนำเสนอในข้อตกลงและองค์ความรู้ที่ได้จะต้องให้เกิดการพิจารณา ก่อน เพื่อให้เกิดกระบวนการ นำเสนอไปตามลำดับ การตกผลึกทางความคิดจากการโต้แย้งและถกเถียงให้นิสิตทุกคนจดประเด็นที่ได้ ตามกระบวนการของการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจให้ทุกคนสามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้อง กับประเด็นที่กำหนดให้ต้องวิเคราะห์ และสามารถเป็นผู้นำกลุ่มที่จุดชนวนทางความคิดให้กับเพื่อนใน กลุ่มได้

รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มี ข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับ สถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้ เช่น การสรุป และสังเคราะห์จัดความรุนแรงของแต่ละปัญหา การสรุปวิกฤติปัญหาทางเมืองการปกครองไทยให้เป็น โอกาสในการเรียนรู้จัดกลุ่มประเด็นสาเหตุปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นระบบ การ สรุปเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยไปในทิศทางเดียวกัน การสรุปแนว ทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม และสรุปประเด็นปัญหาได้ด้วย ตนเอง อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นปัญหากับสาเหตุทางการเมืองการปกครองไทยได้

จากผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลัก อริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการ สอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๕ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจี่มากที่สุดรองลงมาด้าน รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ ที่ ๔.๐๓ และด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓ ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่พบว่า สิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทย ด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งทำการวัดแผนการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังมีความแตกต่างที่น่าพอใจซึ่งทำให้เกิดการสร้างความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ต่อความเครียด และความเบื่อหน่ายของนิสิตจึงต้องมีกิจกรรมสอดแทรกตลอดเวลา การบรรยายเป็นไปตามลำดับ สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเฉพาะเอกสารจะต้องไม่มากเกินไป รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ ซึ่งเป็น การนำเสนอลักษณะลักษณะของปัญหาในช่วงแรก จากการจดบันทึกในสมุดที่มีเป้าหมายของการวิเคราะห์สาเหตุ เป้าหมายหรืออุดมการณ์การวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงลักษณะของข้อความสั้น ๆ ที่บ่งบอกถึงประเด็นแนวทางแก้ไขได้อย่างชัดเจนพร้อมกับการอธิบายถึงองค์ประกอบและกระบวนการแก้ไขได้อย่างได้เป็นรูปธรรม ส่วนรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม เป็นการการระดมความคิดแบบกลุ่มในลักษณะการจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน การระดมความคิด การสร้างกติกาต่อการโต้แย้งประเด็นกัน ในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่และอิสระเพื่อให้เกิดกระบวนการนำเสนอไปตามลำดับ การทบทวนทางความคิดจากการโต้แย้งและถกเถียงให้ทุกคนสามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์ และสำหรับรูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา เป็นการสรุปประเด็นปัญหาก่อนและหลังการเรียนการสอนทำให้นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมทั้งอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์” ซึ่งผู้วิจัยของเสนอแนะผลงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์จากการวิจัย และเพื่อการศึกษาต่อยอดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ สามารถแผนการเรียนการสอนไปใช้ในกิจกรรมอย่างใดหนึ่งในการสอนวิชาการเมืองการปกครองของไทยหรือนำไปประยุกต์ในรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากแผนการเรียนการสอนผ่านการตรวจสอบ การประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นแนวทางสำหรับการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา วิเคราะห์อุดมการณ์ และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้นิสิตนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประโยชน์ของตนเองต่อไป

๒. การจัดการเรียนการสอนจะต้องสร้างสิ่งแวดล้อมต่อการเรียนการสอนเพื่อไม่ให้นิสิตเกิดแรงเสียดทานทางอารมณ์เพราะใช้เวลาในการสอนมากซึ่งอาจจะปรับประยุกต์ในการใช้สื่อประกอบการสอน สื่อประเภทอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงเพื่อปรับเปลี่ยนอิริยาบถและปรับอารมณ์ไปสู่สภาพแห่งการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

๓. การนำรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจไปใช้ทางด้านอาจารย์ผู้สอนควรทำความเข้าใจในบริบทของแต่ละรูปแบบและแต่ละเนื้อหาให้เกิดความเข้าใจสูงสุด มีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม เหมาะสมต่อสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งจัดแหล่งการเรียนรู้สืบค้นข้อมูลให้สะดวกมากที่สุด ที่สำคัญการนำรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับแผนการเรียนการสอนไปตามบรรยากาศและระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนต่อไป

บรรณานุกรม

๑. เอกสารอ้างอิงภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

จตุพร อัสวโสวรรณ. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓. ปรชญา ดุษฎีบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖.

ปราโมทย์ จันทร์เรือง. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะการคิดและการสรรค์สร้างความรู้สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ปีที่ ๒๑. ฉบับที่ ๑. เดือน ตุลาคม ๒๕๕๒- มกราคม ๒๕๕๓.

วิภา เพ็ชรเจริญรัตน์. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาจิตวิทยาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ ๑. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕.

สิทธิพล อาจอินทร์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๑๖: มกราคม ๒๕๕๔.

สุบิน ยุระรัช. ผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา EDA ๗๑๓ สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. **รายงานการวิจัย**.ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๕.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช, ๒๕๔๑.

(๒) เว็บไซต์

พิทยาภรณ์ มานะจตุ. การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Lack of Critical Thinking). [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://taamkru.com/th/การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์/> [๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

จุนิษฐ์ ลักษณะวิษฐ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. **แก้ปัญหา ทักษะ การคิด วิเคราะห์ของ เด็กไทย**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://blog.eduzones.com/ezone/32226> [๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘].

๒. เอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

Best. John W.. **Research in Education**. New Jersey : Practice Hall Inc., 1970.

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และผลที่ได้รับจากโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และผลที่ได้รับจากโครงการ

กิจกรรม	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ	บรรลุ วัตถุประสงค์	ผลที่ได้รับ
๑. การชี้แจงทำความเข้าใจในเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยต่อคณะกรรมการและฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์	ผู้บริหาร คณาจารย์รับทราบถึงเป้าหมายของการศึกษาวิจัย พร้อมกับให้ความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน	ข้อที่ ๑-๒-๓	ทำให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ และความร่วมมือของผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์เลย
๒ ขอความร่วมมือ และชี้แจงรายละเอียดต่อนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๓ ภาค ป ก ตี สาขาวิชา รัฐศาสตร์	นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๓ ภาค ป ก ตี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ รับทราบถึงการศึกษาวิจัย พร้อมกับให้ความร่วมมือต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย	ข้อที่ ๑-๒-๓	ทำให้สามารถเกิดความเข้าใจลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม และร่วมมือทั้งผู้วิจัยและผู้เรียน
๓. ดำเนินการสอนตามแผนการศึกษาในรายวิชาการเมืองการปกครองไทย ของประเทศไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากคณาจารย์วิทยาลัยเลย	นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๓ ภาค ป ก ตี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัยสงฆ์เลย และผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัยได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งหมด ๑๐ แผน /ละ ๓ ชั่วโมง	ข้อที่ ๑-๒-๓	ทำให้สามารถวิเคราะห์การพัฒนาการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยให้ได้รับความน่าเชื่อถือ
๔. ก่อนจบภาคการศึกษา จะขอความร่วมมือนิสิตในการตอบแบบสอบถามเชิงการสำรวจเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนในรายวิชาการเมืองการปกครอง	นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๓ ภาค ป ก ตี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ได้ตอบแบบสอบถาม และแบบประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย	ข้อที่ ๒-๓	ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอน ความต้องการของผู้เรียน และการวิเคราะห์รูปแบบการวิเคราะห์การเมืองการปกครองโดยใช้หลักอริยสัจ

ไทยตามความจริงมากที่สุด			
๕ นำเครื่องมือการวิจัยที่ นิสิตได้ตอบคำถาม เรียบ ร้อย แล้ว มา วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์และ รูปแบบการเรียนการ สอนรายวิชาการเมือง การปกครองไทยด้วย หลักอริยสัจของนิสิต ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๔ สาขาวิชารัฐศาสตร์	ได้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์และรูปแบบ การเรียนการสอนรายวิชา การเมืองการปกครองไทยด้วย หลักอริยสัจของนิสิตระดับ ปริญญาตรีชั้นปีที่ ๔ สาขาวิชา รัฐศาสตร์	ข้อที่ ๒-๓	ทำให้สามารถวิเคราะห์ทักษะ ของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ใน ระดับที่มีการพัฒนาขึ้น ตามลำดับ และสามารถนำ รูปแบบการวิเคราะห์การเมือง การปกครองให้กับนิสิตไปใช้ ประยุกต์ในรายวิชาอื่น ๆ ได้ อย่างเหมาะสม
๖ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	ทราบถึงข้อเสนอแนะสำหรับการ นำไปใช้ ประโยชน์ และ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับ การจัดการเรียนการสอนใน รายวิชาการเมืองการปกครอง ของไทย ที่หน่วยงานทางการ ศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปจัดการ เรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ต่อไป	ข้อที่ ๑-๒-๓	ทำให้ได้ข้อเสนอต่อการ จัดการเรียนการสอนของ วิทยาลัยสงฆ์เลย และ หน่วยงานอื่น ๆ ในด้านการ พัฒนาการเรียนการสอน การ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และนำไปสู่รูปแบบการ จัดการเรียนการสอนไปส่งเสริมให้ เกิดกิจกรรมในรายวิชาอื่น ๆ
๗. รายงานการวิจัยฉบับ สมบูรณ์	ได้รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ สามารถตอบวัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาการพัฒนาการเรียน การสอนรายวิชาการเมืองการ ปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียน	ข้อที่ ๑-๒-๓	ได้รายงานการวิจัยที่มีคุณค่า และเกิดประโยชน์ที่สามารถ ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผ่านกิจกรรมตามแผนการ เรียนการสอนในรายวิชา การเมืองการปกครองของไทย และสามารถนำไปประยุกต์ การจัดการเรียนการสอนใน รายวิชาอื่น ๆ และนิสิตระดับ

	การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ๓.เพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์		ปริญญาดูอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม และทันสมัย
--	--	--	--

ภาคผนวก : ง

เครื่องมือการวิจัย

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ตามแผนทางการเรียนการสอน

แบบทดสอบครั้งที่ ๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

สอบวันที่

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

สอบครั้งที่ ๑ สถานการณ์ทางการเมืองการปกครอง

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองการปกครองของไทย

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทยเป็นอย่างไร ?

๑. วิฤติปัญหาทางการเมืองการปกครอง

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครอง

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง

.....

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครอง

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

สอบวันที่

สอบครั้งที่ ๒ รัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทยเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย

.....

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของรัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย

.....

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหากับรัฐธรรมนูญทางการเมืองการปกครองไทย

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

สอบวันที่

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

สอบครั้งที่ ๓ สถาบันพระมหากษัตริย์

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

สอบวันที่

สอบครั้งที่ ๔ สถาบันนิติบัญญัติ

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับสถาบันนิติบัญญัติ

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้อเวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับสถาบันนิติบัญญัติเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันนิติบัญญัติ

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับสถาบันนิติบัญญัติ

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของสถาบันนิติบัญญัติ

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสถาบันนิติบัญญัติ

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

สอบวันที่

สอบครั้งที่ ๕ คณะรัฐมนตรี

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ นาที

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรีเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี

.....

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของคณะรัฐมนตรี

.....

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๖
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

สอบวันที่

สอบครั้งที่ ๖ สถาบันตุลาการ

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับสถาบันตุลาการ

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรีเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันตุลาการ

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับสถาบันตุลาการ

.....

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของสถาบันตุลาการ

.....

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสถาบันตุลาการ

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

สอบวันที่

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

สอบครั้งที่ ๗ องค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ

.....

.....

๓. วัตถุประสงค์ขององค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ

๔. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ

แบบทดสอบครั้งที่ ๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

สอบวันที่

สอบครั้งที่ ๘ ระบบการเลือกตั้ง

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ ชม.

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของระบบการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

สอบวันที่

สอบครั้งที่ ๙ การบริหารราชการแผ่นดิน

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้อ่านเวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ นาที

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินเป็นอย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

.....

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของการบริหารราชการแผ่นดิน

.....

.....

.....

.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหการบริหารราชการแผ่นดิน

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบครั้งที่ ๑๐
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

นิสิต ชั้นปีที่ ๔

ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๘

รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๐๓

หน่วยกิต ๓ (๓-๐-๖)

สอบวันที่

เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.

สอบครั้งที่ ๑๐ ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง ๑. คำถามเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

๒. คำถามมีทั้งหมด ๔ ข้อ ให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อละ ๑๐ คะแนน รวมคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๔. ให้เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.รวม ๑.๓๐ นาที

๕. ให้นิสิตอธิบายและวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

จงตอบคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทยเป็น
 อย่างไร ?

๑. ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

.....

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการ
 ปกครองของไทย

.....

.....

.....

.....

๓. อุดมการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

.....

.....

.....
.....

๔. แนวทางแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง
ของไทย

.....
.....
.....
.....

แบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เรื่อง

รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี
สาขาวิชารัฐศาสตร์

Study and teaching, with the main political extinction of undergraduate students.

Faculty of Political Science collegiate chapter.

.....

คำชี้แจง

๑.แบบประเมินผลการตรวจสอบชุดนี้ จัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้า และเพื่อประโยชน์สำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเห็นของท่าน เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ดังที่กล่าวข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลบนแบบภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบประเมินผลมีทั้งหมด ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินผล

ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

ดร.ธงชัย สิงอุตม

และคณะผู้วิจัย

เลขที่แบบสอบถาม.....

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมินผลคำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. เพศ

☐ ฝึกหัด/สามเณร

 ☐ เพศชาย

 ☐ เพศหญิง

๒. อายุ

☐ อายุ ๑๕ – ๒๕ ปี	☐ อายุ ๒๖ – ๓๖ ปี
☐ อายุ ๓๗ – ๔๗ ปี	☐ อายุ ๔๘ – ๕๘ ปี
☐ อายุ ๕๙ ปีขึ้นไป	

๓. ระดับการศึกษา

☐ นิสิตชั้นปีที่ ๑	☐ นิสิตชั้นปีที่ ๒
☐ นิสิตชั้นปีที่ ๓	☐ นิสิตชั้นปีที่ ๔

ตอนที่ ๒ : แบบประเมินผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทย
ด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

คำชี้แจง : โปรดกากบาทเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นตามความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์	ระดับของคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
รูปแบบการจัดการเรียนการสอน						
๑	นิสิตมีความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนการสอน					
๒	การวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นปัญหา					
๓	การจัดตารางการเรียนการสอนมีความเหมาะสม					
๔	สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่าย					
๕	ระบบการวัดและประเมินผลมีความชัดเจน					
๖	ความพร้อมของอาจารย์					
๗	ความพร้อมของนิสิต					
๘	ระยะเวลาในการเรียนการสอน					
๙	การบรรยายเป็นไปตามลำดับ					
๑๐	สถานที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอน					
ข้อ	รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่	ระดับของคะแนน				
		มาก	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑	สามารถแยกแยะปัญหาทางการเมืองการปกครอง					
๒	สามารถมองวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน					
๓	รู้ปัญหาสาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครอง					
๔	รู้ปัจจัยที่ทำให้เกิดวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครอง					
๕	เข้าใจเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองได้อย่างชัดเจน					
๖	รู้สิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีตามลักษณะการปกครองประชาธิปไตย					

๗	นิสิตสามารถวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหา ทางการเมืองปกครองได้					
๘	นิสิตสามารถมองทิศทางการแก้ไขวิกฤติปัญหา ทางการเมืองการปกครองได้					
ข้อ	รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม	ระดับของคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑	นิสิตสามารถมองปัญหาได้ลึกซึ้ง					
๒	มีความสามารถในการมองปัญหาได้กว้างขึ้น					
๓	มองประเด็นปัญหาอย่างสร้างสรรค์					
๔	สามารถแยกแยะปัญหาได้อย่างชัดเจน					
๕	นิสิตมีจินตนาการทางทางการเมืองการปกครอง					
๖	สามารถคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น					
๗	สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็น					
๘	มีความมุ่งมั่นต่อการเสนอความคิดเห็น					
๙	มีแนวทางแก้ไขปัญหาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน					
๑๐	มีเป้าหมายต่อการแก้ไขปัญหาร่วมกัน					
ข้อ	รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา	ระดับของคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑	สามารถสังเคราะห์ปัญหาทางการเมืองการ ปกครองได้อย่างเป็นระบบ					
๒	สามารถสรุปประเด็นปัญหาทางการเมืองการ ปกครองได้อย่างชัดเจน					
๓	สามารถจัดกลุ่มประเด็นสาเหตุปัญหาทาง การเมืองการปกครอง					
๔	สามารถมองอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง ไปในทิศทางเดียวกัน					
๕	นิสิตมองวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองให้ เป็นโอกาสในการเรียนรู้					
๖	สามารถสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมือง การปกครองได้อย่างเป็นรูปธรรม					
๗	นิสิตสามารถวิเคราะห์สรุปประเด็นปัญหาได้ด้วย ตนเอง					
๘	นิสิตสามารถจะอธิบายถึงประเด็นปัญหา สาเหตุ ทางการเมืองการปกครองได้					

๙	นิสิตสามารถจะอธิบายอุดมการณ์ทางการเมือง การปกครองได้					
๑๐	นิสิตสามารถอธิบายถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา ทางการเมืองการปกครองได้					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

\

การกำหนดแผนการเรียนการสอนเกณฑ์การประเมินผล และระดับคะแนน

ประมวลรายวิชา (Course Syllabus)

๑. หลักสูตร	พุทธศาสตรบัณฑิต
๒. หมวดวิชา	หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
๓. รหัสวิชา	๐๐๐ ๑๐๓
๔. ชื่อวิชา	การเมืองการปกครองของไทย

๕. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง สถานการณ์การเมืองการปกครองไทย สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันนิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี สถาบันตุลาการ องค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ ระบบการเลือกตั้ง การบริหารราชการแผ่นดินรวมทั้งระบบความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทศศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

๖. วัตถุประสงค์รายวิชา

- ๑ เพื่อให้รายวิชามีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน
- ๒ เพื่อให้รายวิชาได้เปิดเครื่องมือในการเปิดโลกทัศน์ของนิสิตกว้างขวาง และเข้าใจโลก และสังคมมากขึ้น
๓. เพื่อเตรียมความพร้อมด้านปัญญาให้นิสิตสามารถนำความรู้และความเข้าใจที่ได้รับในทางการเมืองการปกครองของไทยเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิชาอื่นๆ
๔. เพื่อให้นิสิตสามารถค้นคว้าหาข้อเท็จจริง คติวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถนำความรู้ ทักษะ และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- ๑.๑ เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- ๑.๒ เพื่อให้นิสิตสามารถอธิบายองค์ประกอบทางการเมืองการปกครองของไทยได้
- ๑.๓ เพื่อให้นิสิตสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทศศาสนากับการเมืองการปกครองของไทยได้

๗. ขอบข่ายรายวิชา

๑. สถานการณ์การเมืองการปกครองไทย
๒. รัฐธรรมนูญไทย
๓. สถาบันพระมหากษัตริย์
๔. สถาบันนิติบัญญัติ
๕. คณะรัฐมนตรี
๖. สถาบันตุลาการ
๗. องค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ
๘. ระบบการเลือกตั้ง
๙. การบริหารราชการแผ่นดิน
๑๐. ระบบความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย

๘. กิจกรรมการเรียนรู้

การบรรยาย การระดมความคิด การฝึกทักษะการวิเคราะห์ การค้นคว้าเอกสารรายงาน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน และการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน

๙. สื่อประกอบการเรียนการสอน

เอกสารประกอบการสอน ตำรา หนังสือ สื่ออินเทอร์เน็ต และเครื่องโปรเจ็คเตอร์ประกอบการบรรยาย

๑๐. การประเมินผล

ด้านจิตพิสัย

ความร่วมมือ ความตั้งใจ มีส่วนร่วม มนุษย์สัมพันธ์ รับผิดชอบร้อยละ ๑๐

ด้านพุทธิพิสัย

ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การค้นคว้า รายงาน การสอบกลางภาคร้อยละ ๒๐

ด้านทักษะวิสัย

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความพร้อม ความเชี่ยวชาญ และการแสดงออก ร้อยละ ๖๐

สอบปลายภาคเรียน

ร้อยละ ๖๐

รวมทั้งหมด

ร้อยละ ๑๐๐

๑๑. เกณฑ์การประเมินผล และระดับคะแนน

เกณฑ์คะแนน	ความหมาย	ระดับ	ค่าระดับ
๙๑ - ขึ้นไป	ดีเยี่ยม	A	๔.๐
๘๖ - ๙๐	ดีมาก	B+	๓.๕
๘๑ - ๘๕	ดี	B	๓.๐
๗๖ - ๘๐	พอใช้	C+	๒.๕
๗๑ - ๗๕	ค่อนข้างพอใช้	C	๒.๐
๖๖ - ๗๐	ค่อนข้างอ่อน	D+	๑.๕
๖๑ - ๖๕	อ่อน	D	๑.๐
ต่ำกว่า ๖๐	ไม่ผ่าน	F	๐

๑๒. เอกสารประกอบการเรียนการสอน และแหล่งค้นคว้าข้อมูล

๑. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย
๒. รายงานวิจัย ตำรา หนังสือ วารสารต่าง ๆ
๓. หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายวัน และรายเดือน
๔. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
๕. ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ในมหาวิทยาลัย

๑๓. แผนการสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง - ที่มาและความหมาย - รูปแบบการปกครอง - การปกครองแบบเผด็จการ - การปกครองแบบประชาธิปไตย - ประชาธิปไตยกับประเทศไทย - ปัญหาการเมืองการปกครองของไทย	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - มอบหมายการทำรายงานกลุ่ม - ระดมความคิดเห็น
	รัฐธรรมนูญ - ความหมายของรัฐธรรมนูญ - ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ - ประเภทของรัฐธรรมนูญ	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
	-เนื้อหาสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ -ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญไทย -รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของไทยในอดีต -สาระสำคัญแห่งรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๖ : พ.ศ. ๒๕๔๐ -ประโยชน์ของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน -ปัญหาของรัฐธรรมนูญของไทย	
	สถาบันพระมหากษัตริย์ -ความหมายตามรูปศัพท์ -ความหมายในทางการเมืองการปกครอง -สถานะของพระมหากษัตริย์ไทย -สถานะของพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย -พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ -พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ -สิทธิของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย -ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์การสืบราชสมบัติ -ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
	สถาบันนิติบัญญัติ -ความเป็นมาของรัฐสภาไทย -อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา -ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร -การประชุมสภา -ญัตติ -การตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ -การตราพระราชกำหนด -กระทู้ถาม	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
	-การเปิดอภิปรายทั่วไป -สภาผู้แทนราษฎร -วุฒิสภา -อำนาจและหน้าที่ -ปัญหาของนิติบัญญัติ	
	คณะรัฐมนตรี -ที่มาและความหมาย -กระบวนการในการจัดตั้งคณะรัฐมนตรี -ประเภทของรัฐมนตรี -คณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ -คุณสมบัติของรัฐมนตรี -การพ้นจากตำแหน่งของคณะรัฐมนตรี -อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี -บทบาทและหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี -ความรับผิดชอบของคณะรัฐมนตรี -ปัญหาที่เกิดจากการที่รัฐบาลขาดเสถียรภาพและความชอบธรรมที่มีต่อการเมืองไทย -ปัญหาของคณะรัฐมนตรี	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
	สอบกลางภาค	
	สถาบันตุลาการ -ความหมายของศาล -ความเป็นมาของศาลไทย -ศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ -ระบบศาลของประเทศไทย -ศาลรัฐธรรมนูญ -ศาลยุติธรรม -แผนภูมิของศาลยุติธรรม	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
	-ศาลปกครอง -แผนภูมิกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง -ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง -ศาลทหาร -ปัญหาสถาบันตุลาการ	
	องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ -ประเภทองค์กร -คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ -คณะกรรมการการเลือกตั้ง -คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ -ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา -คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน -คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) -คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) -สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -องค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม -องค์กรอิสระคุ้มครองผู้บริโภค -ปัญหาขององค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรอิสระ	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
	พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ -ความหมายพรรคการเมือง -ระบบพรรคการเมือง -บทบาทของพรรคการเมือง -ลักษณะสำคัญของพรรคการเมือง	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
	-หน้าที่และความรับผิดชอบของพรรคการเมือง -ความสำคัญของพรรคการเมือง -ความเป็นมาของพรรคการเมืองไทย -การจัดตั้งพรรคการเมือง -การรวมพรรคการเมือง -การเลิกหรือยุบพรรคการเมือง -ประชาชนมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง--บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ -ประเภทของกลุ่ม -การแบ่งกลุ่มตามลักษณะของกิจกรรม -ลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ไทย -ปัญหาพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์	
๐	การเลือกตั้ง -ความสำคัญ -คุณประโยชน์ของการเลือกตั้ง -หน้าที่การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง -ประวัติการเลือกตั้งของไทย -การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน -คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง -บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งการเสียสิทธิเลือกตั้ง -บุคคลที่ใช้สิทธิเลือกตั้งนอกอาณาจักร -ข้อห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งในระหว่างหาเสียงเลือกตั้ง -การสนับสนุนการเลือกตั้งโดยรัฐ -องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งของไทย -เจ้าพนักงานดำเนินการเลือกตั้ง -การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
	-บัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดตามประกาศนาย ทะเบียนพรรคการเมือง -การเลือกตั้งที่ไม่ประสบผลสำเร็จ -ปัญหาระบบการเลือกตั้ง	
๑	การบริหารราชการแผ่นดิน -แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดระเบียบการบริหาร ราชการแผ่นดิน -ความเป็นมาของการบริหารราชการแผ่นดินของ ไทย -การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน -การบริหารราชการส่วนกลาง -การบริหารราชการส่วนภูมิภาค -การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น -องค์การบริหารส่วนจังหวัด -เทศบาล -องค์การบริหารส่วนตำบล -กรุงเทพมหานคร -เมืองพัทยา -ปัญหาการบริหารราชการแผ่นดิน	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่าง ประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
๒	พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของ ไทย -พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง -มุมมองเรื่องพระพุทธศาสนากับสังคม -หลักธรรมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง -ประชาธิปไตยกับอธิปไตย ๓ ในพระพุทธศาสนา -สังคมสงฆ์สังคมตัวอย่าง -ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับ การเมืองการปกครองของไทย	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่าง ประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้
๓	นำเสนอรายงานประจำวิชาการเมืองกับการปกครองของไทย	-นำเสนอรายงาน -ถาม-ตอบประเด็นที่ทำรายงาน
๔	สรุปเนื้อหาตั้งแต่สัปดาห์ที่ ๑ เพื่อให้นิสิตได้มองเห็นภาพรวมของเนื้อหาวิชาทั้งหมด	- บรรยาย อธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
๕	สอบปลายภาค	

คุณภาพของแผนการเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย

แผนการจัดการเรียนการสอนที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุป แปลผล	
	๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปล ผล
แผนการจัดการเรียนการสอน ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนการสอน ๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐	ใช้ได้

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

- ๑.๑ ภาษาไทย ดร.ธงชัย สิงอุดม
๑.๒ ภาษาอังกฤษ Dr.Tongchai singudom

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

๓. ตำแหน่งการบริหาร กรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ วิทยาลัยสงฆ์เลย

๕. ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๕ ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล ศรีสองรัก เขต/อำเภอ เมือง

จังหวัด เลย รหัสไปรษณีย์ ๔๒๑๐๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๕-๗๔๐๙๖๘๑ อีเมล thongchai_07@hotmail.co.th

๖. วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก (รัฐประศาสนศาสตร์)

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ รัฐประศาสนศาสตร์

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย ดร.สามารถ บุญรัตน์

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Dr.Samart Boonrat

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย

๓. ตำแหน่งการบริหาร กรรมการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ วิทยาลัยสงฆ์เลย

๕. ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ ๖/๑ หมู่ที่ ๗ ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล พ่วงพรมคร เขต/อำเภอ เคียนซา

จังหวัด สุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ ๘๔๑๖๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๙-๒๙๐๙๗๗๕ อีเมล sboonrut@gmail.com

๖. วุฒิการศึกษาปริญญาเอก (รัฐประศาสนศาสตร์)

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ รัฐประศาสนศาสตร์

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย นายธีระวัฒน์ แสนคำ

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Mr. Teerawatt Sankom

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์**๓. ตำแหน่งการบริหาร** อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ** วิทยาลัยสงฆ์เลย**๕. ที่อยู่ติดต่อได้**

บ้านเลขที่ ๑๒๙ หมู่ที่ ๗ ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล โนนเมือง เขต/อำเภอ นากลาง

จังหวัดหนองบัวลำภู รหัสไปรษณีย์ ๓๙๑๗๐

โทรศัพท์ - โทรสาร -

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๙-๗๑๓๒๑๐๓ อีเมล teerawattano@hotmail.com

๖. วุฒิการศึกษา ปริญญาโท (ประวัติศาสตร์)**๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ** พุทธศิลป์ วัฒนธรรม และการจัดการท่องเที่ยว

สรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ ว.๑๓๓/๒๕๕๘

ชื่อโครงการ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

หัวหน้าโครงการ ดร.ธงชัย สิงอุดม และคณะ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มือถือ 0857409681 E-mail : thongchai_07@hotmail.co.th

ความเป็นมาและความสำคัญ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์” เกิดจากการมองเห็นคุณค่าและศักยภาพที่จะสามารถจะพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการเมืองการปกครองไทยของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ ให้สามารถจะกำหนดหลักการและกระบวนการวิธีการที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลด้วยการนำหลักอริยสัจทั้ง ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ คือ การกำหนดปัญหาทางการเมืองการปกครอง ที่ช่วยให้ผู้สอนกำหนดบทเรียน การนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด และช่วยให้ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง สมุทัย คือ การตั้งสมมติฐานเพื่อหาคำตอบ ทำให้ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหา และผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นิโรธ คือ การทดลองเก็บข้อมูลหรือการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูลผู้สอน และมรรค คือการวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค รวมทั้งการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

๓. เพื่อเสนอรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผลการวิจัย

๑. การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมก่อนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๒.๔๕ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และ คะแนนเฉลี่ยของนิสิตจากการประเมินพฤติกรรมหลังกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียนในรายวิชาการเมืองการปกครอง

ไทยด้วยหลักอริยสัจเท่ากับ ๓.๕๓ และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๒. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า

๑) ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจ ก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน และค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ หลังเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

๒) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๒.๔๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ และค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๓.๕๓ และหลังเรียนเท่ากับ ๑.๕๕ เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๓) คะแนนค่าเฉลี่ยจากการประเมินผลระหว่างจัดแผนการเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจ ทั้ง ๑๐ แผนการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ ๖๑.๒๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕ ของคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และผลทดสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ ของคะแนนเต็ม ๔๐ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจของนิสิตชั้นที่ ๔ จำนวน ๑๐ รูป/คน วิทยาลัยสงฆ์เลย มีค่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนเท่ากับ ๖๑.๒๕/๘๘.๐๐ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๓. รูปแบบการเรียนรู้การสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า

รูปแบบการจัดการเรียนรู้การสอน พบว่า การสร้างความเข้าใจต่อประเด็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นฐาน การวางแผนมีความครอบคลุมประเด็นแต่ละปัญหาการเมืองการปกครองของไทย การจัดตารางการเรียนรู้การสอนมีความเหมาะสม สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนโดยห้องขนาดใหญ่ ระบบการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนที่สามารถทำให้เกิดความสบายใจ ความพร้อมของอาจารย์ที่มีสำคัญอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของนิสิต ความพร้อมของนิสิต หรือการเตรียมตัวในการเรียนอยู่ การทำความเข้าใจต่อลำดับการจัดแผนการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน ระยะเวลาในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ต่อความเครียด และความเบื่อหน่ายของนิสิตจึงต้องมีกิจกรรมสอดแทรกตลอดเวล การบรรยายเป็นไปตามลำดับซึ่งจะต้ององค์ความรู้พื้นฐานของนิสิตแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร สื่อการสอนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเฉพาะเอกสารจะต้องไม่มากจนเกินไป

รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ พบว่า การนำเสนอลักษณะทางปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทยซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องยกตัวอย่างในแต่ละประเด็นเพื่อกำหนดลักษณะของปัญหาในช่วงโม่งแรก จากการจดบันทึกในสมุดของนิสิตทำให้สามารถกำหนดขอบเขตของปัญหาที่มีเป้าหมายของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาทางการเมืองการปกครองไทย เป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างชัดเจน เป็นลักษณะของจินตนาการทางความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเป้าหมายเชิงเนื้อหาที่ระบุไว้ แต่อย่างน้อยจะต้องสร้างความคิดสร้างสรรค์บนความต้องการของนิสิตเป็นพื้นฐานสำคัญ การสร้างทางเลือกจากการวิเคราะห์กระบวนการข้างต้นทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้นซึ่งอาจจะต้องให้สร้างตารางสำหรับการวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงลักษณะของข้อความสั้น ๆ ที่บ่งบอกถึงประเด็นแนวทางแก้ไขได้อย่างชัดเจนพร้อมกับการอธิบายถึงองค์ประกอบและกระบวนการแก้ไขได้อย่างได้เป็นรูปธรรม

รูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่ม พบว่า การจัดกลุ่ม ๓-๔ รูป/คน เพื่อให้สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ระบบการระดมความคิดทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาอย่างน้อยคนละ ๑ ประเด็นคำถามได้อย่างน่าสนใจ การสร้างกติกาต่อการโต้แย้งประเด็นกันในกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสได้อย่างเต็มที่ต่อการเสนอความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มได้อย่างอิสระ การนำเสนอในข้อตกลงและองค์ความรู้ที่ได้จะต้องให้เกิดการพิจารณาก่อน เพื่อให้เกิดกระบวนการนำเสนอไปตามลำดับ การตกลึกทางความคิดจากการโต้แย้งและถกเถียงให้นิสิตทุกคนจดประเด็นที่ได้ตามกระบวนการของการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่ให้ทุกคนสามารถเปิดประเด็นใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้ต้องวิเคราะห์ และสามารถเป็นผู้นำกลุ่มที่จุดชนวนทางความคิดให้กับเพื่อนในกลุ่มได้

รูปแบบการสรุปประเด็นปัญหา พบว่า นิสิตสามารถสรุปประเด็นตามลักษณะของปัญหาที่มีข้อความสั้น ๆ ในการอธิบายตามหลักอริยสัจสี่ตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักตีความใหม่ ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงพร้อมกับอธิบายเชื่อมโยง และเกิดข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญได้ เช่น การสรุปและสังเคราะห์จัดความรุนแรงของแต่ละปัญหา การสรุปวิกฤติปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้จัดกลุ่มประเด็นสาเหตุปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นระบบ การสรุปเป้าหมายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองไทยไปในทิศทางเดียวกัน การสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม และสรุปประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเอง อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นปัญหากับสาเหตุทางการเมืองการปกครองไทยได้

จากผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ พบว่า นิสิตที่เรียนตามรูปแบบแผนการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองด้วยหลักอริยสัจโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๕ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านรูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจสี่มากที่สุดรองลงมาด้านรูปแบบการสรุป

ประเด็นปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๐ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓ และด้านรูปแบบการระดมความคิดแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๙๓ ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย สามารถนำแผนการเรียนการสอนไปใช้ในกิจกรรมอย่างใดหนึ่งในการสอนวิชาการเมืองการปกครองของไทยหรือนำไปประยุกต์ในรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากแผนการเรียนการสอนผ่านการตรวจสอบ การประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นแนวทางสำหรับการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา วิเคราะห์อุดมการณ์ และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผลิตนารูปแบบไปใช้ให้เกิดประโยชน์ของตนเองต่อไป

๒. สามารถจัดการเรียนการสอนด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมต่อการเรียนการสอนเพื่อไม่ให้นิสิตเกิดแรงเสียดทานทางอารมณ์เพราะใช้เวลาในการสอนมากซึ่งอาจจะปรับประยุกต์ในการใช้สื่อประกอบการสอน สื่อประเภทอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงเพื่อปรับเปลี่ยนอิริยาบถและปรับอารมณ์ไปสู่สภาพแห่งการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

๓. สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการเมืองการปกครองไทยด้วยหลักอริยสัจไปใช้ทางด้านอาจารย์ผู้สอนควรทำความเข้าใจในบริบทของแต่ละรูปแบบและแต่ละเนื้อหาให้เกิดความเข้าใจสูงสุด มีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม เหมาะสมต่อสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งจัดแหล่งการเรียนรู้สืบค้นข้อมูลให้สะดวกมากที่สุด ที่สำคัญการนำรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับแผนการเรียนการสอนไปตามบรรยากาศและระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนต่อไป